

**HÖGSKOLAN
I GÄVLE**
Institutionen för ekonomi

Titel: *Obeskattade reserver: Har en förändring kring användandet och dynamiken mellan periodiseringsfonder och överavskrivningar inträffat?*

Författare: *Mathias Fredriksson*

Kurspoäng: *15 högskolepoäng*
Kursnivå: *Kandidatkurs (C-nivå)*

Examensarbete
i ämnet företagsekonomi

ABSTRACT

Titel: Obeskattade reserver: Har en förändring kring användandet och dynamiken mellan periodiseringsfonder och avskrivningar över plan inträffat?

Nivå: C-uppsats i ämnet företagsekonomi

Författare: Mathias Fredriksson

Handledare: Mats Ryding

Datum: 2009-01-21

Syfte: År 2005 infördes en ny lag, att företagen som gjorde avsättningar till periodiseringsfonder var tvungna att beskatta en schablonintäkt som erhöles från de gjorda avsättningarna. Problemet som uppsatsen berör är huruvida användandet av överavskrivningar hade förändrats efter att lagen tillkom för periodiseringsfonder jämfört med tidigare. Dessutom fokuserades det också på vilka konsekvenser obeskattade reserver har fått före och efter att lagen trädde i kraft. Syftet med examensarbetet är att kartlägga hur företagens vanor kring avskrivningar över plan förändrades efter införandet av schablonintakten på periodiseringsfonder, och om överavskrivningar kan anses som ett substitut till periodiseringsfonder istället för ett komplement.

Metod: En undersökning gjordes på företagen som är listade på börslistan ”large cap”. De åren som undersökningen omfattade var åren 2003, 2004, 2005 och 2006. Företagen som användes var redan förutbestämda, varför urvalet blev ett subjektivt urval. Anledningen till det var för att undersökningen ämnade skapa en stor insikt i Sveriges ledande börsföretags resultatplanering. De data som insamlades hämtades från företagens årsredovisningar, och data sammanställdes i tabeller och diagram.

Resultat & slutsats: Resultatet för undersökningen visade på att företagen hade ett lågt användande av resultatjusteringar redan under år 2003, och det fortsatte att avta allt eftersom åren gick, emellertid fanns en tendens att företagen ökade sitt användande under år 2006. Periodiseringsfonder var mer vanliga att använda för alla år förutom år 2005. Med detta som underlag blev slutsatsen att överavskrivningar inte är ett substitut till periodiseringsfonder. Vidare tycks företagen inse att det är billigare för dem att inte använda sig av obeskattade reserver, och betala skatten direkt, eftersom färre gjorde avsättningar.

Förslag till fortsattforskning: I uppsatsen koncentrerades urvalet till att enbart omfatta Sveriges 60 största börsnoterade företag, och forskningen bör utvidgas till att omfatta ett mer representativt urval i Sveriges företagsklimat. Anledningen till det är för att kunna erhålla en statistisk säkerställning kring användandet av obeskattade reserver.

Uppsatsens bidrag: Uppsatsen har skapat en större förståelse kring obeskattade reserver och i vilken omfattning de används bland företagens som tenderar att bestämma praxis. Vidare har också djupare kunskap erhållits kring vilken av de två bokslutsdispositionerna som är mest användbar, samt skatters påverkan på företagens valmöjligheter.

Nyckelord: Överavskrivningar, periodiseringsfonder, obeskattade reserver, resultatjusterande verktyg, underskott i verksamheten

ABSTRACT

Title: Appropriations: Has the usage and the dynamic of tax allocation reserves and excess depreciations changed?

Level: Final assignment for Bachelor Degree in Business Administration

Author: Mathias Fredriksson

Supervisor: Mats Ryding

Date: 2009-01-21

Aim: By the year 2005 a new law was introduced, the companies was now being charged with an interest income on the tax allocation reserve. The problem this thesis is based on is how the usage of excess depreciation had changed pre and post the new law was established because this tool do not have a fee for its usage. Additionally this thesis also focused on what consequences this law have had on the general usage of untaxed reserves. The purpose with the thesis is to get an understanding if the usage of excess depreciation changed after the tax allocation reserves was being taxed and if excess depreciation can be a substitute to tax allocation reserve instead of being a complement to it.

Method: A survey was performed, with the companies listed on the Stockholm stock exchange's large cap as the only objects in the survey. The sample of the survey was pre-decided; hence the sample of the survey was subjective, but also because the survey intended to create an insight in the income planning of the leading enterprises of the stock exchange in Stockholm. The years included in the survey were 2003, 2004, 2005 and 2006 and the data, foundation to the survey, was gathered from the companies' annual reports.

Result & Conclusions: The result of the survey showed that the companies had a low usage of appropriations, already back in 2003, which continued to decrease as the years went by however in the year 2006 a tendency was that the companies had increased their usage of untaxed reserves. Tax allocation reserves were more frequently used in all the years except in the year 2005. With regard to this information following conclusions could be made: excess depreciation could not be seen as a substitute to the tax allocation reserve. Moreover, a decrease in the usage of untaxed reserves could also be seen, as the companies realised that it would be cheaper for them not using them.

Suggestions for future research: The survey was narrowed to just include the sixty largest companies traded on the Stockholm exchange; hence the research should be extended to include a more representative sample of all the companies in Sweden. The reason is to find out if the usage in appropriations has changed to the degrees of being statistically significant.

Contribution of the thesis: The thesis has produced a greater understanding about appropriations and to what degree the companies who set praxis are using them. Furthermore, a comprehension about which of the two appropriations that is the most useful has been received, and also how much taxes influence the choices made by companies.

Key words: excess depreciation, tax allocation reserves, untaxed reserves, appropriations and deficit in activity

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	6
1.1 Bakgrund	6
1.2 Problembakgrund	7
1.3 Problemformulering	8
1.3.1 Aspekt 1 - Företag	8
1.3.2 Aspekt 2 - Branscher	8
1.4 Syfte	8
1.5 Avgränsning.....	8
2. Metod.....	10
2.1 Inledning	10
2.2 Val av strategi.....	10
2.2.1 Strategi för empiri och analys	11
2.2.2 Chi-square-test	12
2.3 Val av metod.....	13
2.3.1 Urvalets bakgrund.....	13
2.3.2 Presentation av urvalets data	14
2.3.3 Skriftliga källor	15
2.4 Metoddiskussion.....	15
2.4.1 Reliabilitet och validitet	16
2.4.2 Kvantitativa data.....	16
3. Teori.....	18
3.1 Teoretisk referensram	18
3.1.1 Dynamiken mellan bokslutsdispositionerna	18
3.1.2 Slutledning	20
3.2 Bokslutsdispositionernas användningsområde	21
3.3 Konsumentbeteende.....	22
3.3.1 Skatteväxling.....	23
3.4 Resultatjusterande verktyg.....	24
3.4.1 Avskrivningar över plan	24
3.4.2 Periodiseringsfond.....	27
3.5 Underskott i verksamheten	28
3.6 Tidigare studier	28
4. Empiri.....	30
4.1 Aspekt 1 - Företag.....	30
4.2 Aspekt 2 - Branscher	32
4.2.1 Energi	32
4.2.2 Material.....	32
4.2.3 Industri.....	33
4.2.4 Sällanköpsvaror.....	34
4.2.5 Dagligvaror	34

4.2.6 Hälsovård	35
4.2.7 Finans	35
4.2.8 IT.....	36
4.2.9 Teleoperatör.....	36
4.3 Sammandrag	37
5. Analys	38
5.1 Aspekt 1 - Företag.....	38
5.1.1 Användandet av bokslutsdispositioner.....	38
5.1.2 Kriterier, konsekvenser och alternativ.....	40
5.1.3 Potentiella anledningar till företagets val	44
5.1.4 Företagets inställning till resultatjusteringar	49
5.2 Chi-square-test	51
5.2.1 Hypotesprövning 1	51
5.2.2 Hypotesprövning 2	52
5.3 Sammandrag	53
5.4 Aspekt 2 - Branscher	54
5.4.1 Möjliga orsaker till Branschernas användningsfrekvens.....	54
5.5 Skatteväxlingens effekt.....	56
6. Resultat.....	57
6.1 Aspekt 1 - Företag.....	57
6.2 Aspekt 2 - Branscher	58
6.3 Uppsatsens resultat kontra tidigare studiers resultat	58
6.4 Sammandrag	59
7. Slutsatser	60
7.1 Aspekt 1 - Företag.....	60
7.2 Aspekt 2 - Branscher	61
8. Egna reflektioner	62
9. Fortsatta studier	64
10. Källförteckning.....	65
10.1 Tryckta källor.....	65
10.2 Internet.....	66
Bilagor	67

1. Inledning

1.1 Bakgrund

För att tydliggöra varför obeskattade reserver, då framförallt periodiseringsfonder, har blivit ett område att diskutera återfinns här nedan en kort sammanfattning av regeringens proposition 2004/05:38, om att införa en schablonintäkt på periodiseringsfonderna.

I budgetpropositionen 2004/05:1 föreslogs det skattelättnader inom förmögenhetsområdet, och att arvsskatten och gåvoskatten skulle tas bort. Dessa skatteförändringar skulle dock utgöra ett hål i statsbudgeten, varför ett förslag kom att presenteras om hur dessa skattelättnader skulle finansieras. Ett led i finansieringen kom att bli ett förslag som innebar att juridiska personers avsättningar till periodiseringsfonder skulle förses med en ränta (schablonintäkt). Företagssektorn skulle finansiera dessa skattelättnader av den anledningen att ägarna till företag kom att gynnas mer än andra av dessa föreslagna förändringar inom förmögenhetsområdet i skattelagstiftningen. Förändringen i skattelagstiftningen för företagssektorn fick emellertid inte påverka investeringarna i Sverige och därtill fick inte de svenska företagens internationella konkurrenskraft påverkas, varför detta också beaktades i lagförslaget. Att höja den nominella skattesatsen för företagen skulle vara till en stor nackdel ur ett internationellt perspektiv, men att införa en schablonintäkt på periodiseringsfonder skulle inte påverka i lika stor utsträckning. Regeringen ville att denna regel skulle verkställas vid ingången av år 2005, eftersom det skulle medföra en stor nackdel om reglerna ändrades för redan gjorda avsättningar.

Lagförslaget skulle emellertid endast omfatta juridiska personer och inte enskilda näringsidkare eller fysiska personer som är delägare i handelsbolag. Anledningen var för att, schablonintäkten skulle göra reglerna för dessa ännu mera komplicerade, vilket lagstiftarna hade som avsikt att undvika, eftersom regeringen hade ambitioner om att förenkla för sådana företag. Svårigheterna för enskilda näringsidkare och fysiska personer som är delägare i handelsbolag var expansionsfonder och räntefördelning. I motsvarighet till detta ville några remissinstanser även att små aktiebolag skulle undantagas från lagen, eftersom det kunde bli obalans mellan olika företagsformer. Regeln skulle emellertid även gälla för små aktiebolag, eftersom de inte kan tillämpa reglerna om expansionsfonder och räntefördelning, samt att reglerna för fåmansbolag skulle förbättras.

De ingående avsättningarna förutspåddes att öka med tiden, från 233 miljarder år 2005 till 280 miljarder år 2007. Effekten blev att de skattepliktiga intäkterna (schablonintäkten) skulle stiga för varje år som gick, från 7,2 miljarder år 2005 till 10,2 år 2007. Utifrån dessa siffror skulle budgeten erhålla ett estimerat tillskott på 2,1 miljarder, och då hade konjunkturförändringar (som påverkar statslåneräntan) också kalkylerats med.

Lagtexten skulle lyda enligt följande: En juridisk person som har gjort avdrag för avsättning till en periodiseringsfond skall ta upp en schablonintäkt. Intäkten skall beräknas till 72 procent av statslåneräntan vid utgången av november månad andra året före taxeringsåret multiplicerad med summan av gjorda avdrag för avsättningar till sådana periodiseringsfonder som den juridiska personen har vid beskattningsårets ingång. Avsättning för en andel i ett handelsbolag som enligt 3 § andra stycket dragits av vid beskattningen, skall vid tillämpning av denna paragraf anses ha gjorts av den juridiska personen vid beskattningsårets utgång. Om beskattningsåret är längre eller kortare än tolv månader, skall schablonintäkten justeras i

motsvarande mån. Lagen trädde i kraft den första januari år 2005, och tillämpas på beskattningsår som påbörjas efter utgången av år 2004. Denna text återfanns sedan i inkomstskattelagen 6a § 30 kap.

1.2 Problembakgrund

Skatter är ett omdiskuterat område, eftersom det påverkar samhället, både positivt och negativt. Det ”positiva” är att staten får individer att undvika eller minska vissa av alla val som finns. Det negativa blir den direkta effekten av det positiva, nämligen att människorna blir styrda i sina val, varför skatt är ett viktigt styrmedel för staten. Utöver att vara ett styrmedel har alla skatter en gemensam uppgift, de är en stor del av den svenska statens intäkter, således ett fiskalt ändamål¹. Staten använder dessa intäkter för att bland annat finansiera den svenska välfärden. Varje skattesubjekt har emellertid inte ett specifikt avräkningskonto, som minskar varje gång skattesubjektet utnyttjar välfärden. Av den anledningen är skatter enbart ett tvångsbidrag utan ett direkt vederlag, varför fysiska –och juridiska personer har enbart ett val, att betala, oavsett huruvida det påverkar dem rent ekonomiskt. Det kan därför vara av intresse att se hur skatter påverkar samhället.

När en skatt införs på ett specifikt objekt kommer incitamentet till att utnyttja och använda det objektet att minska. Vidare kommer substitut att sökas, för att kompensera den minskade efterfrågan på objektet. För att två val ska vara substitut till varandra krävs att efterfrågan för det ena valet ska öka, när kostnaden för det andra valet ökar². Den mest sannolika utgången blir att människan väljer det alternativ som har den lägsta kostnaden, och som samtidigt uppfyller behoven. Detta gäller för alla val, som görs med hänsyn till skattens påverkan. Skattens uppgift är att förändra beteende, och detta gäller både för fysiska –och juridiska personer³. Staten styr alltså efterfrågan av valen som samhället gör, eftersom utbudet regleras med skatter, och blir kostnaden för stor för nyttan som valet ger, minskar incitamentet att följa det val som gjorts.

Det handlar om utbud och efterfrågan, och vem som måste betala skatten. Visserligen kan det finnas val som måste göras, oavsett om kostnaden är större än nyttan, vilket gynnar staten på två sätt. Det första är på det fiskala planet, intäkterna ökar, och det andra är att individen måste söka nya vägar för kostnaden blir för stor på lång sikt. Skatter kan alltså vara ett incitament åt samhället att fundera på nya lösningar, vilket kan åstadkomma vissa lättnader i samhället när det gäller skattetrycket. Det finns rekommendationer på till exempel hur mycket avgaser en bil får avge, och är de tillräckligt små påverkas inte miljön, varför skatten minskar. Det handlar om huruvida valen är samhällsnyttiga eller inte. Med samhällsnytta menas hur valen påverkar samhället, blir det en negativ effekt utifrån det gjorda valet ökar skatten, och tvärtom om valet har en positiv effekt på samhället.

Fastän skatten arbetar för samhället är den generella ståndpunkten kring skatter att ingen vill betala den, eftersom skatten inte ger någon direkt nytta tillbaka åt givaren. Ett exempel som belyser detta är individens beskattning av tjänst. Om inkomstskatten är låg kommer individen ha en stor villighet att arbeta, eftersom dennes tillfredsställelse är stor på grund av att pengarna finns kvar hos individen. Om skatten däremot skulle höjas minskar viljan att arbeta och individen uppskattar ledighet mer än sitt arbete. Priset som måste betalas för att få disponibel inkomst är för stor, varför individen ändrar sina prioriteringar. Denna liknelse är en del av

¹ Rabé och Melbi, 2008, Det svenska skattesystemet, sid 60

² Pindyck och Rubinfeld, 2005, Microeconomics, sid 115

³ Begg m fl, 2005, Economics, sid 60

substitutionseffekten, som är konsumtionsförändringen av en vara som beror på dess prisförändring när nivån på nöjdheten är konstant⁴. Att införa skatter och höja skatter får konsekvenser i samhället, men finns det substitut kan ”skadan” minimeras hos fysiska och juridiska personer.

1.3 Problemformulering

1.3.1 Aspekt 1 - Företag

1. Prefererar företagen avskrivningar över plan istället för periodiseringsfonder efter att periodiseringsfonder erlades med en räntebeläggning jämfört med innan lagen trädde i kraft?
2. Kan avskrivningar över plan vara eller anses vara ett substitut till periodiseringsfonder?
3. Vilka olika hypoteser kan förklara eventuella förändringar i användandet av bokslutsdispositioner?

1.3.2 Aspekt 2 - Branscher

4. Finns det en branschpåverkan kring användandet av de båda bokslutsdispositionerna?
5. Vilka olika hypoteser kan förklara en eventuell branschpåverkan?

1.4 Syfte

Syftet med det här examensarbetet är att kartlägga hur företagens vanor kring avskrivningar över plan förändrades efter införandet av schablonintakten på periodiseringsfonder, och om överavskrivningar kan anses som ett substitut till periodiseringsfonder istället för ett komplement.

1.5 Avgränsning

Kartläggningen omfattade företagen som är placerade på börslistan ”stora bolag”. Vidare undersökts det hur dessa företag hade använt sig av överavskrivningar under en tvåårsperiod före och efter lagen trädde i kraft. För att erhålla en tydligare tendens och ta bort extremfall, som influerade samt hantera färre värden, arbetas det enbart med svaren ja eller nej när det gällde hur företagen agerade under fyraårsperioden. Därför avgränsas den här kartläggningen till att enbart demonstrera ifall företagen använde sig av periodiseringsfonder och eller avskrivningar över plan för åren 2003, 2004, 2005 och 2006. Däremot sammanställs bilagor som visar hur mycket varje företag gjorde avskrivningar över plan för varje respektive år som undersökningen omfattade. Dessutom finns information kring företagets inköp av inventarier och dess restvärden i bilagorna också. På så sätt avgränsas uppsatsen till att fokusera mera på vad företagen gjorde istället för hur mycket de gjorde.

Till detta tillkommer också en jämförelse kring hur företagen utnyttjade avsättning till periodiseringsfond under de fyra räkenskapsåren som granskades. Anledningen till det är för

⁴ Pindyck och Rubinfeld, 2005, Microeconomics, sid 117

att fastställa tendenser. Dessa tendenser ska därefter användas i två syften, nämligen att först se huruvida överavskrivningar kunde ersätta periodiseringsfonder och avgöra om företagen hade minskat sitt användande av obeskattade reserver. Emellertid används också de data för att kunna erhålla information kring huruvida överavskrivningar ska kunna anses vara ett substitut till periodiseringsfonder. Uppsatsen ämnar fokusera på att undersöka företagens reaktioner av schablonintäkter via posterna avskrivningar över plan och periodiseringsfonder och dess förändring under åren. Utöver detta tas det också hänsyn till inköp av nya maskiner och inventarier, samt dess restvärden när analysen genomförs. Utöver att enbart kartlägga företagens beteende undersöks också företagens branscher. Detta avgränsas till de branscher som börserna själv har etablerat, vilket gör att det finns en konsensus när sektorerna används. Det som kartläggs för varje bransch är likadant som för alla företag, vilket gör att detta endast blir en insortering av företagen i en ytterligare kategori.

2. Metod

2.1 Inledning

Kartläggningen fokuserade på om företagen använde sig av avskrivningar över plan både två år innan lagen trädde i kraft och två år efter, samt den generella användningen av bokslutsdispositioner. Undersökningen omfattades totalt av fyra år; 2003, 2004, 2005 och 2006. Anledningen till valet av två år innan lagen verkställdes var för att se hur företagen resonerade kring överavskrivningar innan lagen blev påtänkt och hur företagen resonerade närmare lagens tillträde. Att kartläggningen också omfattades av två år efter lagens tillkomst är för att se hur företagen resonerade direkt efter lagens tillträde och ett år efter. En jämförelse gjordes också år för år, eftersom det var av intresse att se hur företagen agerade på ett sådant plan också. Genom att jämföra två år före och efter lagens uppkomst gavs det en större möjlighet att hitta tendenser, och huruvida lagen kom att påverka företagets inställning till överavskrivningar och användandet av resultatjusteringar på ett generellt plan.

För att förbättra strukturen på uppsatsens innehåll delades nödvändiga områden i uppsatsen upp i två olika aspekter. Den ena delen behandlade företagets användning av bokslutsdispositioner, vilka omfattade alla bolag som fanns med i undersökningen och i den andra delen återfanns mer ingående om användningen av bokslutsdispositioner för de utvalda branscherna som granskades. Sektionerna som delades upp utifrån ovanstående inriktningar var empirin, analysen, resultatet och slutsatserna. Även problemformuleringen delades upp i två delar utifrån de områden som nämnts tidigare, för att särskilja de två avdelningarna från varandra på ett mer distinkt sätt. Anledningen till att inte fler avsnitt delades in utifrån nämnda rekvisit var på grund av att det inte ansågs nödvändigt, då dessa avsnitt berörde båda inriktningarna i uppsatsen.

2.2 Val av strategi

Granskningen var en kvantitativ surveyundersökning, eftersom forskningen avsågs vara en uttömmande och detaljerad granskning, utifrån anskaffad data⁵. Surveyundersökningens data byggde på kategorisk data och kvantitativ data som var av typen nominalskalenivå. Kategorisk data består av kategoriska variabler som delar in data utifrån dessa variabler⁶. Variablerna eller kategorierna som användes och som delades in data i grupper utgjordes av två huvudvariabler och dessa delades sedan upp i åtta underkategorier, som bestod av varje respektive år. Den första huvudkategorin var ”använder avskrivning över plan” och denna kategori fick sedan fyra underkategorier, åren 2003, 2004, 2005 och 2006. Kategori två var ”använder periodiseringsfonder” och den variabeln hade också underkategorierna 2003, 2004, 2005 och 2006. Huvudkategorierna gjorde att endast ja och nej svar kunde appliceras, vilket också medförde att data kunde sammanställas i tabeller och diagram. Svaret ja betydde att bolaget hade använt sig av antingen överavskrivningar och/eller avsättningar till periodiseringsfond och motsvarande för svaret nej. Avgörandet för huruvida företagen fick ett ja i sin respektive rad var att en positiv förändring hade skett i deras obeskattade reserver och tvärtom för nej. För att tydliggöra, om bolagen använde sig av periodiseringsfonder för de respektive åren erhöll de ett ja och om de inte brukade den bokslutsdispositionen blev svaret nej. Likadant gällde för överavskrivningar. Då det förekom att företagen gjorde både

⁵ Denscombe, 2006, Forskningshandboken, sid 12

⁶ De Veaux m fl, 2008, Stats, Data and Models, sid 10

avsättningar till periodiseringsfond och återförde gamla fonder blev svaret ja, eftersom de brukade årets fond och likadant för överavskrivningar.

Variablerna som användes kunde också delas in på en skalnivå och i den här undersökningen var det nominalskalenivå. Den här skalnivån kännetecknas av att värdena är ömsesidigt uteslutande, vilket betyder att respondenten endast kan anta ett av värdena och inte flera⁷. Kartläggningen var konstruerad på det sättet att det fanns fyra val, att företagen antingen använde sig av avskrivningar över plan eller inte och likadant för periodiseringsfond, vilket gör att det var ja eller nej som utgjorde svaret. Upplägget gjorde att bolagen kunde använda sig av överavskrivningar och eller periodiseringsfonder för varje respektive år. Företagen som återfanns i urvalet sorterades också in utifrån vilken bransch de tillhörde, och dessa sorterades sedan efter bokstavsordning. Branscherna delades in i åtta kategorier, energi, material, industri, sällanköpsvaror, dagligvaror, hälsovård, finans och teleoperatör. Sedan kunde det utläsas hur varje företag och bransch hade gjort för varje respektive kategori. Vidare var åren som granskades redan förutbestämda, då undersökningsstrategin var anpassad för en sådan forskningsdesign⁸. Den gav därtill en möjlighet för kartläggningen att göras vid en specifik tidpunkt, samt frambringande av data som går att jämföra⁹.

2.2.1 Strategi för empiri och analys

Empirin analyserades därefter utifrån återgivna teorier kring ämnet. Eftersom empirin bestod av data presenterades den i form av tabeller och diagram. Via en presentation av tabeller och diagram skapades en begriplighet och datas betydelse lyfts fram¹⁰. I tabellerna i empirin gick det att utläsa om bolagen hade använts sig av överavskrivningar och/eller periodiseringsfonder för varje undersökt år. Sedan presenterades företagets svar i form av en tabell som visade hur många bolag som hade svarat ja och nej på respektive variabel. Utifrån dessa tabeller skapades diagram som demonstrerade, på ett tydligt sätt, hur fördelningen såg ut för alla företag som var med i kartläggningen. Två olika diagram återfanns i empirin, stapeldiagram som ämnade visa hur företagen har ändrat sina vanor när det gäller överavskrivningar. Stapeldiagram användes för att presentera data av typen nominalskalenivå, och fördelen i stapeldiagram är dess förmåga att förmedla data på ett enkel och tydligt sätt¹¹. Vidare skapades en korstabell för att visa hur fördelningen såg ut för varje respektive bransch, och den tabellen baserades på de två huvudkategorierna och de åtta underliggande kategorierna.

För att inte undanhålla någon information skapades också bilagor som bestod av tabeller som det gick att utläsa hur företag hade agerat med sina obeskattade reserver, om de hade ökat, minskat eller lämnat dem oförändrade. Tabellerna visade den informationen för både periodiseringsfonder och avskrivningar över plan. Dessutom demonstrerade tabellerna hur mycket varje företag hade förändrat sina avskrivningar över plan med från varje respektive tvåårsperiod och från år till år. För att visa hur mycket nyanskaffade inventarier påverkade överavskrivningarna för varje respektive företag visades också dessa siffror i tabeller. I dessa bilagor fanns också cirkeldiagram som demonstrerade, i procent, vilket bransch företagen som använde sig av överavskrivningar eller periodiseringsfonder var placerade i. På det sättet gick det att utläsa vilken bransch som använde sig mest av de olika bokslutsdispositionerna och

⁷ Johannessen och Tufte, 2003, Introduktion till samhällsvetenskaplig metod, sid 144

⁸ Denscombe, 2006, sid 207

⁹ Denscombe, 2006, sid 12

¹⁰ Denscombe, 2006, sid 214

¹¹ Aczel och Sounderpandian, 2006, Complete business statistics, sid 46

vilken bransch som valde att minst använda sig av obeskattade reserver. Dessa diagram skapades utifrån korstabellen och hade sin bas i de variabler som korstabellen var uppbyggt på. Anledningen till varför cirkeldiagram användes var för att den typen av diagram ger en tydlig bild och lämpar sig när det inte finns alltför många segment¹², och eftersom det fanns nio segment blev fördelningen tydlig att utläsa.

Analysen grundade sig på den empiriska undersökningen och de teorier som presenterats. Det som presenterades i empirin och i bilagorna analyserades. På grund av att undersökningen bestod av ett subjektivt urval (se 2.2) kunde inga generella resonemang föras, utan det som analyseras och diskuterades hänfördes endast till de företag som fanns med i undersökningen. Av den anledningen gjordes också slutsatserna utifrån undersökningens resultat, vilka då också kan appliceras på den här undersökningen och inga större generaliseringar bör göras. Som nämns under 2.2.1 fanns det flertalet orsaker till varför det var ett subjektivt urval, och därför var analysen och slutsatserna också tvingad att enbart gälla undersökningen. Det var emellertid inte något hinder, då uppsatsens problem belystes på ett tydligare sätt.

2.2.2 Chi-square-test

Två stycken Chi-square-test gjordes:

1. Visa hur fördelningen mellan överavskrivningar och periodiseringsfonder var för varje undersökt år
2. Demonstrera om ett företag använder sig av det ena resultatjusterande verktyget och använder sig av det andra vid samma tillfälle

Programmet Minitab¹³ användes för att genomföra de två chi square-testen. Två tabeller användes som grund, tabell 10 och 11 när testen utfördes. Testen ansågs ge en bekräftelse på vad undersökningen demonstrerade och det gav också analysens resonemang bättre grund och tyngd, då ett statistiskt verktyg användes. För att bestämma om p-värdet för testet är statistiskt signifikant bestämdes Alpha-värdet till 2,5 % (0,025) och för att H_0 inte skulle förkastas måste p-värdet visa ett värde på över 0,025 annars förkastades den. Alpha-värdet ett värde som bestämmer gränsen för om p-värdet ska behandlas som betydelsefullt eller inte utifrån undersökningens data. På grund av att urvalet var subjektivt blev det mer trovärdighet i uppsatsens resultat, vilket också förbättrade validiteten (mer om det under 2.4.1). Verktöget ska emellertid inte anses bekräfta undersökningens resultat utifrån ett generellt perspektiv, utan chi square testens resultat ska enbart appliceras på undersökningens urval. Självklart ger resultaten indikationer på framtida tendenser när det gäller användandet av obeskattade reserver, men testens resultat kan inte, ur ett generellt perspektiv, ge antydningar på hur användargraden såg ut och kan komma att se ut för alla Sveriges företag. Orsaken till generaliseringsproblemet åskådliggörs under 2.2.1.

Med chi-square-test kan två typiska fel begås, nämligen typ I och typ II. När en nollhypotes förkastas kan typ I fel uppstå, på grund av att nollhypotesen förkastas, då den egentligen inte ska förkastas för att den är korrekt. Det som sker är att de observerade värdena kan vara en engångsföreteelse, extremfall eller dylikt och utan fler undersökningar att jämföra finns det ingenting som tyder på att nollhypotesen inte ska förkastas, varför det alltid är bra att ha jämförelsetal. Det är likadant för typ II fel, då det felet uppstår när nollhypotesen inte

¹² De Veaux m fl, 2008, sid 23 och Aczel och Sounderpandian, 2006, sid 46

¹³ Minitab.com

förkastas, men den ska det egentligen för att den inte är korrekt. Felen kan uppstå för varje chi-square-test och det finns ingenting som kan påverka att felet uppstår, utan de observationer som chi-square-testens resultat erhållits ifrån måste granskas för att minimera chanserna att typ I och typ II fel uppstår.¹⁴ För att visa att de båda typerna av felet kan ha begåtts i uppsatsen resultat från chi-square-test gjordes reservationer. Dessa typer av fel bör inte ha ett alltför stort inflytande över resultaten från de två chi-square-testen, då flera år undersöktes med en likadan population. Av den anledningen erhöles jämförelsetal och dessutom var urvalet subjektivt och tillika var undersökningen också av typen totalundersökning. Det ska ändå påpekas att resultaten inte behöver stämma med verkligheten, då de var baserade på observationerna i undersökningen.

Chi-square-test utfördes inte på branscherna på grund av att för många värden var under fem, vilket är det tredje kravet för att kunna utföra ett chi-square-test¹⁵.

2.3 Val av metod

Urvalet i surveyundersökningen var av typen icke-sannolikhetsurval, eftersom urvalet inte är representativt för hela populationen. Det finns tre anledningar till varför inte ett sannolikhetsurval genomfördes:

1. Det går inte att inkludera ett tillräckligt stort urval i undersökningen.
2. Det finns inte tillräckligt med information om antalet i populationen
3. Det kan vara svårt att komma i kontakt med urvalet.¹⁶

Sedan fanns det ytterligare en, och det var på grund av att det inte fanns något exakt värde på vad sannolikheten var för att något företag ska göra en avsättning till periodiseringsfond.

Det var för många olika faktorer som påverkar varje enskilt bolag, och det gick inte att avgöra med en generell princip om företaget kom att göra en avsättning till obeskattade reserver eller inte. Varje företag gjorde en enskild bedömning utifrån deras egen situation. Av den anledningen omfattade denna undersökning enbart Sveriges största noterade företag, eftersom dessa arbetade utifrån någorlunda lika förhållanden, när det gäller storlek, omsättning, resurser, kunskap och historia. På så sätt minskades dessa faktorerers influens. Slutsatser gjordes utifrån undersökningens resultat och det gjordes ingen generalisering utifrån det framkomna resultatet, då urvalet i surveyundersökningen inte var representativt, varför den inte kunde säkerställas utifrån ett generellt perspektiv¹⁷. Att det inte gick att utröna några generella slutsatser var inte syftet med granskningen, varför också fokus inte placerades på det området.

2.3.1 Urvalets bakgrund

Empirin bestod alltså av ett subjektivt urval, eftersom urvalet handplockades, och anledningen till att undersökningen bestod av ett subjektivt urval var på grund av att det redan fanns kännedom om det som undersöktes. Urvalet gjordes kring de största börsbolagen med avseende enligt följande kriterier:

¹⁴ De Veaux m fl, 2008, sid 513-514

¹⁵ De Veaux m fl, 2008, sid 633

¹⁶ Denscombe, 2006, sid 22-23

¹⁷ Johannessen och Tufte, 2003, sid 73

- På grund av att de är vägledande när det gäller anpassningar/förändringar som måste göras när ny lagstiftning implementeras.
- Företagen hade också, för de undersökta åren, de bästa förutsättningarna för att använda sig av obeskattade reserver då de tenderade att göra positiva resultat och de hade också en stor bas av inventarier som grund för överavskrivningar.
- Vill bolagen, som återfinns i urvalet, använda sig av obeskattade reserver fanns det minimerande anledningar i grundförutsättningarna, som bland annat är positiva resultat och stort innehav av inventarier och maskiner. Därför fanns det enbart andra omständigheter som kom att påverka användandet av bokslutsdispositioner, vilket är passande för undersökningen, då det kan urskiljas huruvida schablonintäkten på periodiseringsfonder har påverkat användargraden för obeskattade reserver.
- Vidare tillhandahöll undersökningsobjekten (de största börsnoterade företagen) också ett mer lättillgängligt informationsutbud, eftersom deras informationsutbyte med allmänheten är större jämfört med de mindre företagen.

Det var sådana anledningar som den här undersökningen ämnade frambringa, varför en försäkring var tvungen att finnas hos urvalet som var att alla företag hade likadana grundförutsättningar. Dessa grundförutsättningar fanns till för att erhålla en mer rättvis bild av undersökningen och det frambringade resultatet skulle också vara lämpligt att appliceras på hela urvalet. I författarens perspektiv gick dessa grundförutsättningar endast att uppnå med de största noterade bolagen, varför de handplockades som undersökningsobjekt. Intresset för en sådan undersökning som gjordes i uppsatsen var därför mer lämpad för de större bolagen än de mindre. Fördelen med ett subjektivt urval är att undersökningen blev djupare, informationsrikare och mer intressant, vilket är avgörande faktorer för en undersökning¹⁸.

2.3.2 Presentation av urvalets data

Antalet bolag som återfanns på listan ”Large Cap” var 60 stycken, och då var bara A-aktierna medräknade. Undersökningen var en totalundersökning av de största börsnoterade företagen i Sverige, vilket fick betydelse på grund av att urvalet inte representerade alla Sveriges bolag, utan varje företag i urvalet representerade sig själv. Genom att låta alla de 60 företagen vara med i undersökningen hade alla relevanta aspekter tagits med och det fanns också en balans mellan urvalets proportioner, och allt detta återfanns i ett mer tillförlitligt resultat¹⁹. De data som användes var de som presenterades i årsredovisningarna, närmare bestämt den not som visade informationen kring förändringen av obeskattade reserver för varje respektive år. Årsredovisningarna lämpade sig bra för den här undersökningen, eftersom de var utformade på ett likadant sätt enligt årsredovisningslagen. Vidare kunde inte företagen undanhålla information, vilket gjorde att det gick att inhämta information om specifika områden från varje företag. Data inhämtades från bolagens respektive årsredovisningar, som i sin tur erhöles från varje företags respektive hemsida och från databasen Affärsdata.

Utöver den redan nämnda undersökningen gjordes också en kartläggning över företagens branscher. Anledningen till detta var för att få insikt kring om det fanns branscher i Sverige som använde sig av resultatjusteringar mer än andra. Dessutom granskades det också om det

¹⁸ Denscombe, 2006, sid 23

¹⁹ Denscombe, 2006, sid 31

fanns någon bransch som använde sig av periodiseringsfonder mer än avskrivningar över plan eller tvärtom och ifall någon bransch skiljde sig från de andra när det gällde användandet av bokslutsdispositioner. Detta kompletterades också med information kring hur företagets inköp av maskiner och inventarier var för varje respektive år, samt hur mycket maskinernas och inventariernas restvärde var för de år som var aktuella. Detta redovisades emellertid som bilagor. För att kunna dela in de undersökta bolagen i branscher och minimera författarens egen påverkan på utgången användes OMX Nordic Exchange egen branschindelning²⁰. Från varje sektor gick det att utläsa vilka företag från Large Cap som tillhörde vilken sektor, och på så sätt skapades branschindelningen. De branscher som användes var Energi, Material, Industri, Sällanköp, Dagligvaror, Hälsovård, Finans, IT och Telekom. Den ordning som presenterats var den ordning som sektorerna också presenterades i empirin. Då det kan förekomma fluktuationer på börsens listor gjordes selekteringen av branscherna under september månad. För att minimera alltför stor påverkan på branschindelningen gjordes valet utifrån de företag som fanns med i de nämnda sektorerna under hela september månad, alltså bolagen som fanns med från 1 september till 30 september återfanns också i undersökningen.

Utöver att enbart presentera empirin i tabeller fanns det också en statistisk presentation. Data i en kvantitativ undersökning lämpade sig för räkneoperationer²¹. I den statistiska presentationen fanns det en korstabell som demonstrerade hur fördelningen bland branscherna såg ut, och tabellen visade både numerärt och procentuellt, vilket presenterades i bilaga 2. En korstabell används när flera variabler har en influens över fördelningen²². Korstabellen bestod av variablerna ”använde sig av överavskrivningar”, ”använde sig inte av överavskrivningar” och branschvariablerna.

2.3.3 Skriftliga källor

Uppsatsens grund bestod av skriftliga källor, eftersom de källor som användes redan var tryckta²³. Tidigare uppsatser och examensarbeten studerades för att få en översikt över detta ämne. Detta kompletterades sedan med lämplig litteratur inom redovisning –och beskattningsämnet som Thomassons ”Den nya affärsredovisningen” och Inkomstskattelagen samt kompletterande lagar och rekommendationer. Den valda litteraturen föreskrev passande teorier för uppsatsen, då de behandlade enbart områden som berörde forskningen. För att förbättra trovärdigheten för de källor som användes brukades två eller fler källor som stöd för varandra, och på så sätt underbyggdes teorierna av varandra. Utöver lämpliga teorier inom ämnet användes också tidigare skrivna uppsatser inom uppsatsens ämne, för att påvisa vad som redan har behandlats och vad lärdomen hade blivit. På så sätt kunde analysdelen och slutsatserna stärkas av redan frambringade resultat, samt nya resultat kunde också presenteras och uppsatsen fick också stöd av de tidigare resultaten, vilket validerade resultatet.

2.4 Metoddiskussion

Att göra en surveyundersökning var ett mycket bra tillvägagångssätt för att få fram mycket data, eftersom data var trovärdig och kom från en säker källa²⁴. De kvantitativa data inhämtades från respektive företags årsredovisning, vilka ansågs som trovärdiga och dessutom mycket pålitliga. Det fanns en risk när stora datamängder insamlades, nämligen att data blev

²⁰ Omxnordicexchange.com 2008-09-02

²¹ Johannessen och Tufte, 2003, sid 68

²² De Veaux m fl, 2008, sid 23

²³ Denscombe, 2006, sid 187

²⁴ Denscombe, 2006, sid 37

viktigare än behandlingen av data²⁵. För att undvika den risken fokuserades det på behandlingen av de data som inhämtades. Det utfördes genom att data var grunden för tabellerna och diagrammen och utifrån tabellerna och diagrammen gjordes analysen med hänsyn till omständigheterna kring frågeformuleringen. Surveyundersökningar förknippas med stora undersökningar, men det är viktigare att undersökningen har en bredd, och att urvalet omfattar data som är representativ²⁶. Urvalet fick tillräcklig omfattning genom att ta med alla företag som fanns noterade på listan "Large Cap", via det urvalet fanns det en bredd i undersökningen, och osäkerheten togs på det sättet bort när analysen genomfördes. Problemet med de kvantitativa data som inbringades från surveyundersökningar var dess saknad av detaljer och djup²⁷. Det här problemet löstes genom att undersökningen endast skulle ge svar på huruvida en generell förändring har skett inom redovisningsområdet när en ny skatt införs. Resultatet avspeglade hur företagen faktiskt gjorde.

2.4.1 Reliabilitet och validitet

Uppsatsens trovärdighet kan ifrågasättas, eftersom den baserades på skriftliga källor. Källans auktoritet måste bedömas för att kunna avgöra dess trovärdighet²⁸. De källor som användes var av den senaste upplagan, varför bedömningen blev att dess information var av högsta väsentlighet och lämplig att använda i uppsatsen. Litteraturen har visserligen inte tryckts specifikt för uppsatsen, men en värdering hade gjorts utifrån litteraturens innehåll, och på det sättet hade subjektiva åsikter sorterats bort. För att försäkra om att innebörden var korrekt hade en jämförelse gjorts med kompletterande litteratur, vilket ökar trovärdigheten för litteraturens innehåll. De data som undersökningen byggdes på har hög reliabilitet på grund av att de inhämtades från företagens respektive årsredovisningar, vilka granskas av revisorer för att bekräfta att inga fel begåtts vid upprättandet av dem. På så sätt har undersökningens resultat hög trovärdighet, då data som genererat resultatet har det.

Begreppsvaliditet är ett mätningfenomen, som visade om det fanns en överensstämmelse mellan det generella fenomen som skulle undersökas och mätningen som utfördes²⁹. Validiteten i uppsatsen var god, men den försämrades eftersom urvalet var subjektivt och företagen som var med i undersökningen inte var representativa för alla företag. Att använda sig av obeskattade reserver är upp till varje enskilt företag, varför det inte fanns något bättre eller sämre urval, eftersom storleken och bransch ej skulle påverka valet att använda sig av bokslutsdispositioner.

2.4.2 Kvantitativa data

Genom att redovisa de kvantitativa data i olika former av statistiska tekniker, skapades det en syn av vetenskaplig innebörd, och analysen lät sig också grunda sig på ett mer objektivt plan³⁰. De kvantitativa data presenterades i form av både tabeller och diagram. I tabellerna gick det att läsa ut om företagen hade gjort några förändringar eller inte. Diagrammen demonstrerade detta på ett tydligare sätt, eftersom det blev lättare att jämföra varje variabel med varandra. Den vetenskapliga tendensen kunde också förete sig vara falsk, eftersom kategorier och grupper kan manipuleras, där vissa kombinationer gav ett resultat och andra

²⁵ Denscombe, 2006, sid 39

²⁶ Denscombe, 2006, sid 38

²⁷ Denscombe, 2006, sid 39

²⁸ Denscombe, 2006, sid 201

²⁹ Johannessen och Tufte, 2003, sid 48

³⁰ Denscombe, 2006, sid 240

kombinationer gav andra resultat³¹. För att råda bot på detta skapades enbart två huvudkategorier och åtta underkategorier som också användes genomgående i hela undersökningen. Kartläggningen fokuserade på tre kombinationer som delvis var beroende av varandra. Den första var ifall en förändring hade skett med avskrivningar över plan. Nummer två var ifall företagen använde sig av bokslutsdispositioner i lika stor utsträckning efter att periodiseringsfonder hade erlagts med en skatt och som de gjorde före skatten blev verklighet. Den tredje var hur varje respektive bransch utnyttjade obeskattade reserver. På detta sätt gick det inte att manipulera undersökningen, eftersom uppgifterna ej gick att omformulera i andra kategorier, på grund av att de var beroende av de ursprungliga data.

Kvantitativa data skapade också en bra grund för analyser, och resultatet baserades på uppmätta tal, vilket ökade trovärdigheten, eftersom underlaget kunde kontrolleras av andra³². Vem som helst kunde göra en likadan undersökning och skulle också frambringa ett likadant resultat som den här undersökningen gjorde, eftersom undersökningsunderlaget var likadant för alla. Om en undersökning genomfördes av flera grupper och alla fick ett likadant resultat har data en stor reliabilitet³³. Sedan hade också alla tillgång till årsredovisningarna, vilket gjorde att data enkelt kunde kontrolleras. Vidare skapade också resultatet som erhöles, via årsredovisningarna som underlag, en hög trovärdighet på grund av dess exakta uppmätta tal. De finansiella rapporterna var också material som var objektiva när det handlade om att stödja författarens egna åsikter. Material valdes inte för att stödja författarens egna åsikter, utan det valdes för sin objektivitet³⁴. För att inte data skulle bli osammanhängande och för mycket, gjordes en sortering utifrån hur tabellerna ställdes upp, för att en tydligare bild skulle skapas över data.

60 stycken företag fanns med i undersökningen, men för att minimera datamängderna erhöles enbart de data som var absolut nödvändiga för att undersökningen skulle kunna genomföras. Via tabellen gavs en tydlig bild över hur företagen hade börjat använda avskrivningar över plan istället för periodiseringsfonder och det generella utnyttjandet av bokslutsdispositioner. Till sist var en presentation av tabeller och diagram ett effektivt sätt att arrangera kvantitativa data och resultat³⁵.

³¹ Denscombe, 2006, sid 241

³² Denscombe, 2006, sid 240

³³ Johannessen och Tufte, 2003, sid 28-29

³⁴ Patel och Davidson, 1994, Forskningmetodikens grunder, sid 56

³⁵ Denscombe, 2006, sid 240-241

3. Teori

3.1 Teoretisk referensram

Företagen är samhällets drivkraft och ekonomiska trygghet, varför införandet av skatter kan få olika konsekvenser, både för företagen själva och för samhället. För att bolagen ska ställa sig positiva till skatter måste de vara avdragsgilla för dem, vilket alla skatter är som direkt kan kopplas till företagets självvalda uppburna intäkter³⁶. Intäkterna påverkar likviditeten på ett positivt sätt, varför skatten ter sig vara normal att påföra intäkten. Vidare påverkas inte valen i alltför stor utsträckning av skattelagstiftningen, eftersom substituten är för få. Under en lång tid har bolagens val varit enkelspåriga, eftersom det enbart har funnits ett gynnande alternativ, men på senare tid har skattelagstiftningen ändrats. Påföljden av detta har blivit att valen har påverkats med hänsyn till skatterna. Det kanske mest intressanta skatteförändring är det som har påförts periodiseringsfonden, vilket har påverkat valen inom obeskattade reserver.

3.1.1 Dynamiken mellan bokslutsdispositionerna

I dagens skattelagstiftning finns det två olika typer av resultatjusteringar (obeskattade reserver), nämligen avsättning till periodiseringsfond eller avskrivningar över plan³⁷. Att göra resultatjusteringar är enbart ett sätt att skjuta upp vinstbeskattning eller för att jämna ut framtida förluster. Fenomenet härstammar från konjunkturutmättningsprincipen (idag försiktighetsprincipen) som innebar att företagen, under vinstrika år, etablerade en reserver som sedan löstes upp under sämre år, vilket resulterade i mera jämnare resultatfördelning över åren³⁸. Idag är med stor sannolikhet vanligare att avsätta vinstandelar till periodiseringsfond på grund av att skjuta upp beskattningen än jämna ut framtida förluster. Enligt en undersökning som gjordes av svenskt näringsliv, som riktade sig mot de företag som hade de största periodiseringsfonderna, hade dessa företag en sammanlagd avsättning på 195 miljarder fram till och med år 2004, och detta var också innan schablonintäkten infördes³⁹. Enligt den informationen är periodiseringsfonder betydelsefulla och vanligt förekommande, samtidigt visar det också på hur mycket skattefria lån staten ger företagen. En avsättning till periodiseringsfond anses som ett lån, på grund av att det blir obeskattade vinstmedel, och allt som inte är beskattat är att anse som lån från staten. Användningsområdet för avsättningarna till periodiseringsfond är begränsade, som nämnts tidigare, varför ”lånet” har stora restriktioner, men oavsett restriktionerna uteblir skatteintäkter. För att åtgärda de skattefria lånen och minska skatteintäkter aviserade regeringen en lagförändring i inkomstskattelagen, att införa en schablonintäkt på periodiseringsfonder, och den ränteintäkten skulle sedan beskattas⁴⁰.

Att införa en skatt på schablonintäkten uppburen från periodiseringsfonden⁴¹ får som konsekvens att företagen måste värdera huruvida de anser att det är värt att försämra likviditeten på bekostnad av eventuella framtida förluster eller inte. Dessutom måste bolagen fundera kring arbitragemöjligheter mellan den skatt som betalas på schablonintäkten och den skatt som företaget sparar in på att avsätta till periodiseringsfonder. Vidare är skatten på schablonintäkten uppburen från periodiseringsfonden inte avdragsgill, vilket kommer att öka

³⁶ Rabé, 2008, Skattelagstiftningen, 16 kap 1 § IL

³⁷ Rabé, 2008, 18 kap 13 § IL och 30 kap 1 § IL

³⁸ Artsberg, 2005, Redovisningsteori – policy och praxis, sid 160

³⁹ Svenskt näringsliv.se, 2005

⁴⁰ Regeringen.se

⁴¹ Fortsättningsvis i texten likställs skatt på schablonintäkt med skatt på periodiseringsfond

kostnaden för periodiseringsfonderna⁴². Schablonintäkten på periodiseringsfonden är inte självvald och är inte direkt kopplad till verksamhetens rörelse- och kapitalintäkter. Den intäkten erhåller företagen enligt lag oavsett verksamhet, vilket också förklarar varför skatten inte är avdragsgill för bolagen. Avsättningen till periodiseringsfond är enbart en skattemässig justering, och företagen gör inte en sådan avsättning till något separat bankkonto, varför bolagen inte inbringar några intäkter på sina avsättningar. Detta ter sig vara naturligt, eftersom avsättningen görs från redan intjänade inkomster. Dilemmat som uppstår är huruvida företagen anser sig vilja betala för sina avsättningar till periodiseringsfonder eller om de ska beskatta sina vinster direkt. Aktiebolagen måste hjälpa sig själva genom att skapa en bättre framtidsutsikt, för att ge sig själva information om sitt respektive resultat.

Om företagen inte väljer någon avsättning till periodiseringsfond finns det en regel i inkomstskattelagen, som kompenserar företagen vid eventuella förluster rent skattemässigt. Tidigare års underskott får dras av mot årets överskott⁴³. Skillnaden här, jämfört med en återföring av periodiseringsfond, är att årets överskott minskar om det inte finns någon periodiseringsfond att kvitta med. Utgången blir att resultatet minskar, vilket gör att skatten minskar det året, men detta kan inte ses som en skattelättnad, eftersom regeln kan enbart utnyttjas av företag med tidigare förluster. Det går heller inte att köpa upp företag med stora underskott, på grund av restriktionerna mot sådant i kapitel 40 inkomstskattelagen. Detta får endast anses som ett komplement till reglerna om obeskattade reserver. Detta är heller ingen redovisningsprocedur, utan endast en ren skattemässig justering. Reglerna kring detta skatteområde är inte direkt kopplat med redovisningsområdet som periodiseringsfonder och avskrivningar över plan är. Det finns alltså andra vägar att gå än utnyttjandet av periodiseringsfonder, men utan tvivel är avsättningarna till dessa fonder det mest gynnsamma, när det gäller justering av resultat.

Tillägget i lagen, ränta på den totala avsättningen till periodiseringsfonder, blev verklighet vid ingången av beskattningsåret 2005. Enligt en undersökning utförd av svenskt näringsliv skulle företagen återföra 63 miljarder från sina periodiseringsfonder, vilket var en direkt konsekvens av räntebeläggningen⁴⁴. Företagen blir därför bestraffade för att de reserverar sig för framtida förluster. Sveriges Redovisningskonsulters Förbund (SRF) skrev i sitt remissvar för propositionen om räntebeläggning på periodiseringsfonder att företagets förluster skulle komma att bli räntebelagda, vilket innebär att förluster också beskattas. Vidare medför en räntebeläggning på periodiseringsfonder minskade incitament för bolagen att etablera egna finansieringsfonder, vilket också kan påverka företagets förmåga att bli beviljade externa krediter. Det är främst två anledningar till varför incitamenten försvinner, beskattningen i sig och den ökade administrativa delen som krävs för att beräkna och jämföra konsekvenser av avsättningarna. SRF antyder också att de försämrade externa lånemöjligheterna kan orsaka allvarliga problem för landets tillväxt.⁴⁵ Näringslivet skattedelegation skrev i sitt remissvar att de också var oroade över företagets finansieringsmöjligheter, och åsyftade eventuella tillväxtproblem⁴⁶. Remissinstanserna tenderar att placera finansieringsfrågan i fokus istället för resultatjusteringen, vilket indikerar på att en växling kring obeskattade reservers prioriteringsuppgift kan ha inträffat. Följaktligen använder sig också de två nämnda remissinstanserna sig av argument med tyngdpunkt på lagstiftarnas ursprungliga åtanke med periodiseringsfonden, förlustutjämnning och finansiering via eget kapital. Dessutom

⁴² Grantthornton.se

⁴³ Rabé, 2008 40:2 IL

⁴⁴ Svenskt näringsliv.se, 2005

⁴⁵ Srfkonsult.se

⁴⁶ Svenskt näringsliv.se, 2004

koncentreras argumentationen på tillväxten, vilket gör att lagen kan komma att medföra problem på en makroekonomisk nivå istället för på en mikroekonomisk. Regeringen kan, till stor del, styra den makroekonomiska delen, varför också remissinstanserna bör påpeka eventuella problem på den nivån.

Vidare visar också undersökningen från svenskt näringsliv och remissvaren att om en skatt införs på ett val förändras företagens åsikter kring dem, vilket kan påverka företagsklimatet på ett negativt sätt. Åsikterna växlar eftersom ingen vill betala mer skatt än nödvändigt, vilket de får göra om de gör avsättningar, och framförallt om de också måste använda beskattade avsättningar till att kvitta förluster. Båda remissinstanserna påpekade detta, men fick ingen verkan i lagens utformning. Efter införandet av schablonintäkten på periodiseringsfonden har ett antal företag återfört sina periodiseringsfonder till beskattning, eftersom de ansåg att det inte finns någon skattemässig fördel med avsättningen⁴⁷. Utöver de minskade incitamenten till att använda obeskattade reserver medför också lagtextens utformning att räntebeläggningsen ska grunda sig på statslåneräntan. Schablonintäkten som ska tas upp beräknas på 72 procent av statslåneränta vid utgången av november månad andra året före taxering multiplicerat med summan av ingående avsättningar till periodiseringsfonder⁴⁸. En intressant notering är att remissvaret från näringslivets skattedelegation innehöll en påpekan om att räntesatsen ska bestämmas utifrån en relativ bestämning istället för en absolut, såsom lagen påvisar idag⁴⁹. Under året 2004 var inte statslåneräntan alltför hög⁵⁰, vilket fick till följd att det första året som schablonintäkten skulle tas upp inte blev särskilt stor. Näringslivets skattedelegation poängterade i sitt remissvar att räntenivån inte är konstant, varför en relativ bestämning av räntesatsen minimerar företagens skattetryck⁵¹. Trots detta visar undersökningen från svenskt näringsliv att företagen valde att återföra avsättningarna, för att slippa onödiga skatter. Detta visar på hur liten skatten måste vara för att den ska få en inverkan på valen som görs, och detta har lett till förändrade infallsvinklar när det gäller resultatutjämnning.

3.1.2 Slutledning

En radikal förändring har alltså skett inom redovisningsområdet, när det handlar om avsättningar till periodiseringsfond. När det har blivit en sådan stor förändring inom redovisningen, och resultatutjämnning, är det av betydande vikt att se vad konsekvenserna blir av detta. Detta är framförallt viktigt när det handlar om området obeskattade reserver, eftersom företagen måste hitta nya vägar att gå, för att kunna minska resultaten och avsätta vinster för att täcka upp förluster. Området obeskattade reserver består, som nämnts tidigare, också av avskrivningar över plan, vilket också är en ren resultatjustering, eftersom det handlar om att öka årets avskrivningar på inventarier och utnyttja dess övervärde. Avskrivningarna över plan baseras inte på resultatet, utan enbart på inventariernas värde, vilket gör att avskrivningarna över plan aldrig kommer att nå upp till lika höga nivåer som avsättningarna till periodiseringsfonderna.

Användningsområdet för avskrivningar över plan kan förklaras med följande exempel. Ett företag har ett ingående värde på sina inventarier vid årets början, och vid årets slut kan bolaget välja att kostnadsföra ett större värde än vad som är förbrukat, en överavskrivning (se vidare 3.4.1). Storleken på överavskrivningen beror på om företaget har köpt in nya

⁴⁷ Rabé och Melbi, 2008, Det svenska skattesystemet, sid 327

⁴⁸ Rabé, 2008, 30:6a IL

⁴⁹ Svenskt näringsliv.se, 2004

⁵⁰ Riksgälden.se

⁵¹ Svenskt näringsliv.se, 2004

inventarier eller sålt inventarier eller ingetdera. I det hänseendet är avskrivningar över plan inte något substitut för periodiseringsfonder, men eftersom det är det enda alternativet, som är kostnadsfritt, att använda sig av kommer det att värderas högre än det möjligtvis har gjorts tidigare. Avskrivningar över plan kan emellertid komma att bli ett substitut för periodiseringsfonder, eftersom det är det enda verktyget som erbjuder skattelättnader.

På grund av att periodiseringsfonder nu måste beskattas och avskrivningar över plan inte ger lika stora avsättningar till obeskattade reserver finns det en risk att resultatjusteringar kommer att minska. Obeskattade reserver ger företagen ingen annan fördel än att de kan jämna ut sina resultat vid förluster, och undviker på så sätt att minska sitt egna kapital. Obeskattade reserver används dock främst till att minska marginals-katten för företagen, men nu när schablonintäkten ska beskattas på periodiseringsfonder minskas inte marginals-katten i lika stor utsträckning. Av den anledningen har obeskattade reserver förlorat sin huvuduppgift. Detta kan komma att få konsekvenser, eftersom företagen nu har förlorat sitt främsta verktyg att påverka företagskatten. Bolagen kan emellertid använda sig av överavskrivningar, men det finns problem som företagen utsätts för med det verktyget också.

Avskrivningar över plan har inte någon direkt kostnad, men eftersom det verktyget inte ger lika stora avsättningar minskas inte marginals-katten i lika stor omfattning som med periodiseringsfonder. Dessutom kräver överavskrivningar att företagen har ett övervärde på sina maskiner och inventarier. För att ha ett övervärde krävs det att företagen innehar maskiner och inventarier och att de också införskaffar nya för varje år för att bibehålla storleken på överavskrivningarna för varje år. Till detta får dessa tillgångar bara tas upp som kostnad till mest 30 procent av anskaffningspriset för varje respektive år som de finns kvar i företagen⁵². Företagen förlorar rent likvidmässigt på detta upplägg, varför det kan påstås att bolagen redan betalar en indirekt skatt på avskrivningar över plan. Detta skapar en motsättning i att använda avskrivningar över plan också. Av dessa anledningar kan företagen ha förlorat sina incitament för att använda sig av obeskattade reserver.

3.2 Bokslutsdispositionernas användningsområde

Den främsta anledningen för att använda bokslutsdispositioner är för att de jämnar ut resultatet (income smoothing) och det finns fyra utstakade förslag till varför utjämning av resultat behövs göra:⁵³

- Företagsledningen utnyttjar det för att maximera sin egen nytta och välfärd (se 3.3 konsumentbeteende)
- Likvärdig nyttoegrad för varje år ger stabilitet i företaget, på områdena som arbete, tillväxt och företagets storlek
- Aktieägarnas tillfredställelse ökar när företagets resultat förbättras och tillika ledningens status
- Hållbar tillfredställelse beror på företagets tillväxt och stabilitet i dess resultat

Om antaganden görs att de fyra påståenden är sanna ska ledningen applicera sådana metoder som jämnar ut resultatet och företaget tillväxt. Till exempel om företagets tillväxt är hög ska

⁵² Rabé, 2008, Skattelagstiftningen, 18 kap 13 § IL

⁵³ Belkaoui, 2007, Accounting Theory, sid 450

metoder användas som minimerar tillväxttakten i resultatet och tvärtom. Ytterligare åsikter kring varför resultatutjämnning ska göras är för att aktieutdelningen får ett stabilare flöde, vilket förbättrar aktiens riskgrad gentemot investerare. Vidare fluktuerar inte resultatet i lika stor utsträckning vid konjunkturcykler, (se ovan). Följaktligen finns det också motargument till att använda sig bokslutsdispositioner, och tre är erkänt etablerade:⁵⁴

- Den konkurrenskraftiga marknadsmekanismen som reducerar ledningens alternativ kring resultatutjämnning och förmåga att göra det
- Ledningens kompensationsstruktur, eftersom den tenderar att vara kopplad till resultatet
- Hotet om att ledningen ska ersättas, alla vill nyttomaximera (se 3.4 konsumentbeteende)

Utöver den redan beskrivna forskningen har också studier gjorts kring om det finns en benägenhet hos vissa sektorer i ekonomin att använda sig av bokslutsdispositioner i större utsträckning än andra. Resultatet av de studierna blev delade och tvetydiga. En undersökning som utfördes i USA resulterade i att de flesta sektorer använde sig av resultatutjämnning, men de sektorer som inte utgjorde kärnan i ekonomin (konjunkturkänsliga) tenderade att använda sig mer av de verktygen. Emellertid gick det resultatet inte att replikera vid nya försök, vare sig med amerikanska eller kanadensiska urval. Däremot finns det en finsk studie som visar på att företag i enskilda sektorer (kärnsektorerna) använder sig av bokslutsdispositioner jämfört med bolag som finns mer i utkanten av de kärnsektorerna. Resultatet förklarades genom att de enskilda sektorerna erhöll bättre möjligheter att använda sig av resultatutjämnning (vinstrika), men också för att de företagen opererar på konkurrenskraftiga marknader, varför osäkerheten är stor för dem. Av den anledningen använder sig företagen i kärnsektorerna sig av bokslutsdispositioner i större utsträckning jämfört med de andra sektorerna.⁵⁵

3.3 Konsumentbeteende

Vid användandet av resultatjusterande verktyg ställs företagen inför tre val, antingen att välja avsättnings till periodiseringsfond, överavskrivning eller båda. Dessutom, som beskrivits ovan, vill ledningen nyttomaximera sitt val, varför ökad förståelse kring beslutet om resultatutjämnning kan ges av konsumentbeteende.

Alla entiteter anses agera på ett rationellt sätt, har emellertid motstridits av flera studier som framförallt har behandlat hur preferenserna kring risk är och hur nyttan påverkas vid riskfyllda alternativ, när ett val görs. Den modell som bäst lyckats förklara detta och som fungerat bäst kring hur entiteter agerar kring beslut och som förklarar de observationer som görs kring konsumentbeteende är den enklaste av dem alla. Modellen utgörs i grunden av tre punkter, vilka tillsammans ämnar förklara konsumentbeteendet.⁵⁶

- Konsumentens preferens, ett val föredras före ett annat val, men detta förklaras närmare av fyra andra punkter:

⁵⁴ Belkaoui, 2007, sid 450-451

⁵⁵ Belkaoui, 2007, sid 454

⁵⁶ Pindyck och Rubinfeld, 2005, sid 33, 64-66, 72, 79, 83-84, 115-117, 124-125 och Begg m fl, 2005, sid 74-75

1. Fullständighet, konsumenten kan själv rangordna och jämföra produktkombinationer.
 2. Transitivitet, om konsumenten föredrar val ett före val två och föredrar val två före val tre kommer konsumenten också att föredra val ett före val tre.
 3. Mer är bättre än mindre, konsumenten föredrar det val som ger mest.
 4. Avtagande förändring av substitution, ju mer konsumenten har ju mer kan denne ge upp för ett annat val, och ju mindre konsumenten har ju mindre kan denne ge upp för ett annat val.
- Inkomsthinder, hinder som uppstår på grund av begränsade inkomster. Inkomsthindret underbyggs emellertid av priselasticitet, då det förklarar om en prisförändring påverkar valet. Om valet är elastiskt kommer valet att påverkas om det åsamkas en prisförändring, valet blir oattraktivt om priset höjs och mer attraktivt om det sänkts. Om valet emellertid är inelastiskt kommer valet inte att påverkas särskilt mycket. Ett val som är elastiskt är det på grund av att det finns ett substitut till det valet, och ett val som är inelastiskt har inga substitut, varför valet ej är priskänsligt. Priselasticitet används främst för att motverka över- och underskott i efterfråga eller utbud. Ett exempel kan vara att för många företag använder sig av obeskattade reserver vilket minskar de fiskala intäkterna, varför ett verktyg behövs för att minska efterfrågan. Vidare kan också inkomsthindret underbyggas av substitutionseffekten, vilken förklarar förändringen mellan efterfrågan av två val när en prisförändring har skett på det ena valet och nyttan för båda valen är lika stor. När något sådant sker betyder det är de båda valen är substitut till varandra, men valen kan också vara komplement till varandra, det sker när en prisökning på det ena valet försämrar efterfrågan på det andra valet. Utgången av substitutionseffekten är att det billigare alternativet ökar i efterfråga och det dyrare alternativet minskar i efterfrågan. Substitutionseffekten kan direkt förklaras av den fjärde punkten för konsumentens preferens, eftersom konsumenten ger upp det dyrare valet mot det billigare valet, men inte nödvändigtvis allt som omfattas av det dyrare valet.
 - Konsumentens val, valet som görs maximerar konsumentens tillfredsställelse, och det maximerande valet är tvunget att uppfylla två krav:
 1. Valet måste kunna genomföras med den begränsade inkomsten.
 2. Valet måste också ge konsumenten den bästa kombinationen av alla potentiella val som fanns.

3.3.1 Skatteväxling

Ett direkt kopplat område kring priselasticitet är skatteväxling. Regeringen har förmågan att styra samhällets resursallokering genom egen investering och genom beskattning. Beroende på hur valen i ekonomin blir beskattade kan regeringen påverka entiteternas beslut.⁵⁷ Vidare behöver inte enklaste resursallokeringen innebära något negativt för statens intäkter och kostnader, då en skatteväxling kan göras. En skatteväxling kan preciseras som en omfördelning (helt eller delvis) av beskattning från en skattebas till en annan, till exempel

⁵⁷ Begg m fl, 2005, sid 60

sänkta inkomstskatter och höjda energiskatter. Den här skatteförflyttningen kan också vara budgetneutral, och med det menas att det fiskala ej påverkas. Detta sker på grund av att skattehöjningen och skattesänkningen på respektive sektor inbringar lika stora intäkter som den tidigare skattefördelningen gjorde.⁵⁸

Skatter har en direkt påverkan på valens efterfrågan, emellertid kan dess inflytande begränsas beroende på vilken typ av val det är. En särskiljning görs på om valet är ”normal”, ”inferior” och ”luxury”, om ett val är ”normal” kommer en prisökning att påverka det valet negativt och tvärtom om det blir en inkomstökning. Ett val som är ”inferior” har en neutral påverkan om en prishöjning görs (efterfrågan finns kvar valet är nödvändigt) och negativ påverkan om en inkomstökning sker (förbättrar kvalitén på valen). Om ett val är av typen ”luxury” kommer det att påverkas negativt om en prisökning sker och tvärtom vid en inkomstökning. Ett val som är nödvändigt och ”normal” återfinns inom ett intervall mellan ”inferior” och ”luxury”, varför prispåverkan är stor. Av den anledningen behöver inte en skatteväxling ha någon större förändring i konsumtionen, det är valets typ som avgör huruvida en förändring i efterfrågan och utbudet sker.⁵⁹

3.4 Resultatjusterande verktyg

Nedan följer insiktsfulla förklaringar om överavskrivningar och periodiseringsfonder, och fokus placeras på hur de rent metodiskt används och de rekvisit som krävs för att få använda dem.

3.4.1 Avskrivningar över plan

Den skillnad som uppstår när ett företags totala ackumulerade avskrivningar är större än ackumulerade avskrivningar enligt plan är bolagets avskrivningar över plan, vilket i sin tur blir en del i posten obeskattade reserver. Ackumulerade överavskrivningar är en direkt konsekvens av att avskrivningsbeloppet på maskiner och inventarier är större än vad årsredovisningslagen anger. Huruvida obeskattade reserver kan skapas utifrån anläggningstillgångar regleras i inkomstskattelagen.⁶⁰

I skatterätten finns det två olika metoder för avskrivningar av maskiner och inventarier, nämligen räkningsenlig avskrivning och restvärdeavskrivning⁶¹. För att ett företag ska få använda sig av någon av de två metoderna krävs det att vissa förutsättningar uppfylls.

Kraven för räkningsenliga avskrivningar är följande:

- Ordnad bokföring som avslutas med årsbokslut
- Avskrivningen som sker rent skattemässigt måste överensstämma med avskrivningen i företagets räkenskaper.
- Det skattemässiga restvärdet måste tydligt framgå
- Vinster som uppstår vid försäljning av maskiner eller inventarier måste framgå, för att de ska tas upp till beskattning.

⁵⁸ Nationalekonomiska institutionen.stockholmsuniversitet.se

⁵⁹ Begg m fl, 2005, sid 56-57

⁶⁰ Thomasson m fl, 2007, Den nya affärsredovisningen, sid 288-289 och Rabé och Melbi, 2008, sid 305

⁶¹ Thomasson m fl, 2007, sid 289 och Rabé och Melbi, 2008, sid 299

- Om inget årsbokslut upprättas året innan bestäms det bokförda värdet av tillgångarna med utgångspunkt i tillgångarnas skattemässiga restvärde.⁶²

Räkenskapsenlig avskrivning

Det finns fyra kriterier för att en avskrivning kan genomföras på maskiner och inventarier:

1. Inventarierna och maskinerna måste ha levererats
2. Inventarierna och maskinerna måste ha tagits i bruk, och det måste också vara en stadigvarande användning, men det gör ingen skillnad när på året tillgången anskaffades.
3. Anskaffningspriset för inventarierna och maskinerna är den totala utgiften för förvärvet, det vill säga att kostnaderna som frakt och montering ingick.
4. Om inventarierna och maskinerna anskaffades genom benefikt fång (arv eller gåva) ansågs tillgångarnas anskaffningsvärde vara marknadsvärdet.⁶³

Räkenskapsenlig avskrivning har två olika metoder som heter huvudregeln och kompletteringsregeln. Båda metoderna har ett likadant mål, att frambringa det lägsta möjliga värdet som inventarierna och maskinerna får tas upp till. Den största möjliga avskrivningen som får göras erhålls genom att minska det bokförda värdet med lägsta utgående balans.⁶⁴

Huvudregeln och kompletteringsregeln har inte en likadan metod när det gäller att erhålla den lägsta utgående balans.

Huvudregeln

Huvudregeln ger tillåtelse att göra avskrivningar på upp till 30 % av inventariernas och maskinernas restvärde, och med restvärde menas skillnaden mellan anskaffningspriset och ackumulerade avskrivningar. I och med att avskrivningarna får uppgå till 30 % av restvärdet kommer den lägsta utgående balans att vara 70 % av restvärdet.⁶⁵

Rent tekniskt går det till på följande sätt:

IB	X
Plus årets inköp ⁶⁶	+Y
<u>Minus årets försäljningslikvid⁶⁷</u>	<u>-Z</u>
Avskrivningsunderlag	A

Lägsta tillåtna utgående balans blir 70 % av A och årets avskrivning blev $X + Y - (70 \% \text{ av } A)$ eller 30 % av $A + Z$. De båda ger ett likadant svar. IB betyder ingående balans, och det beloppet är anskaffningspriset på alla inventarier och maskiner minskat med ackumulerade

⁶² Rabé och Melbi, 2008, sid 301

⁶³ Rabé och Melbi, 2008, sid 301, 303 och Rabé, 2008 18 kap 1 § IL och 18 kap 7 § IL

⁶⁴ Rabé och Melbi, 2008, sid 301

⁶⁵ Thomasson m fl, 2007, sid 290 och Rabé och Melbi, 2008, sid 302 och Rabé, 2008 18 kap 13 § IL

⁶⁶ Ej de inköp som görs under året och som också säljs under samma år, maskiner/inventarier som tas med måste finnas med i utgående balans för året

⁶⁷ Ej de försäljningar som görs under året och som också köpts in under samma år, maskiner/inventarier som tas med måste finnas med i ingående balans för året

avskrivningar vid ingången av året, både enligt plan och över plan. Årets inköp är de inventarier och maskiner som anskaffades under året, vilka ökar på restvärdet. Sedan minskas avskrivningsunderlaget med så mycket som inventarier och maskiner har sålts för under året. Att minska avskrivningsunderlaget med årets försäljningslikvid kallas nettometoden och anledningen till det är för att minska avskrivningarna för året med försäljningsintäkterna från inventarierna och maskinerna, för dessa intäkter ska inte undantas beskattning⁶⁸. Genom att avskrivningsunderlaget minskas kommer intäktssidan på resultatet att öka, och på så sätt undantas ingenting beskattning.

Kompletteringsregeln

Att skriva av någonting med 30 % varje år gör att värdet aldrig blir noll, varför det finns en kompletteringsregel som åtgärdar detta problem. Kompletteringsregeln är en linjär avskrivningsmodell, där inventarierna och maskinerna skrivs av med 20 % per år under en period på fem år. Endast de tillgångar som finns kvar vid årets slut tas med i beräkningarna när denna metod används. Det lägsta tillåtna utgående balans beräknas genom att årets inköp av inventarier och maskiner tas upp till 80 % av anskaffningspriset. Föregående års inköp tas upp till 60 % av anskaffningspriset, inköp som gjordes för två år sedan tas upp till 40 % av anskaffningspriset och inköp gjorda för tre år sedan tas upp till 20 %. Varje års värden summeras och minskas sedan ingående balans, summan som återstod är årets avskrivningsunderlag.⁶⁹ Detta förutsätter att inga inköp och försäljningar gjorts, men har inköp gjorts adderas ingående balans med anskaffningspriset, och sedan är det som förklarar ovan. Hade försäljningarna utförts minskas årets totala anskaffningsvärde med den sålda inventariens eller maskinens anskaffningspris för det året då den införskaffades.

Rent tekniskt går det till på följande sätt:

Årets inköp	80 %	V
Föregående års inköp	60 %	X
Inköp för två år sedan	40 %	Y
<u>Inköp för tre år sedan</u>	<u>20 %</u>	<u>Z</u>
Lägsta utgående balans = (V+X+Y+Z)		

Årets totala avskrivning blir $IB + V - (V+X+Y+Z) = A$

Företaget får välja fritt mellan huvudregeln och kompletteringsregeln, men är tvungna att under ett och samma år tillämpa en och samma metod för samtliga inventarier och maskiner. Året därpå kan företaget välja den andra metoden. Valet beror på vilken metod som ger den lägsta utgående balans eller högsta avskrivningen för året.⁷⁰ Vidare kan beskattningsåret vara kortare eller längre än 12 månader och då anpassas avskrivningsprocentsatsen därefter⁷¹. Om beskattningsåret löpte över 18 månader är avskrivningsprocentsatsen för huvudregeln 45 % (30 % *(18/12)) och för kompletteringsregeln 30 % (20 % *1.5) det första året, alltså 70 %, 50 % 30 % och 10 %. Är beskattningsåret endast sex månader blir avskrivningsprocentsatsen för huvudregeln 15 % (30 % *(6/12)) och för kompletteringsregeln 10 % (20 % *0.5) det första året, alltså 90 %, 70 %, 50 %, 30 % och 10 %.

⁶⁸ Rabé och Melbi, 2008, sid 302

⁶⁹ Thomasson m fl, 2007, sid 290, Rabé och Melbi, 2008, sid 302-303 och Rabé, 2008 18 kap 17 § IL

⁷⁰ Thomasson m fl, 2007, sid 294 och Rabé och Melbi, 2008, sid 301-302

⁷¹ Rabé och Melbi, 2008, sid 303 och Rabé, 2008 18 kap 13 § 3 st IL

När den totala avskrivningen är framräknad delas den i årsredovisningen upp i två olika poster, avskrivning enligt plan och bokslutsdispositioner, och i bokslutsdispositioner återfinns avskrivning över plan som är en resultatjustering⁷².

3.4.2 Periodiseringsfond

I skattereformen 1991 infördes en reserveringsform, kallad skatteutjämningsreserv, av två anledningar, den ena var för att finansieringskostnaden mellan eget och utomstående kapital blev för stort utan möjligheten att reservera kapital. Den andra orsaken var för att bibehålla möjligheten att utjämna förluster, utan att behöva utnyttja deklaraionsverket, underskott i verksamheten, se nedan. Innan reformen hade bokslutsdispositionerna kritiserats för att snedvrída företagens verksamheter, då lagerhållningar och investeringar i maskiner och inventarier öppnade möjligheter till obeskattade reserver. I och med den nya skattelagstiftningen hade den snedvrídningen försvunnit, men det nya problemet var nu att kapital låstes upp, på grund av avsättningarna. 1994 gjordes en ytterligare reform av skattelagstiftningen, och via påtryckningar från näringslivet infördes periodiseringsfonder, i första hand för att bolagen ansåg det nödvändigt att kunna reservera kapital. Dess uppgift blev främst att avräkna tidigare vinster mot framtida förluster, och max avsättningsperiod bestämdes till fem år eftersom den perioden ansågs likställas med en konjunkturcykel.⁷³

Juridiska personer som är skyldiga att upprätta årsredovisning får göra en avsättning till periodiseringsfond. Avsättningen får högst uppgå till 25 procent av bolagets överskott, det vill säga det justerade resultatet före skatt (då avdrag/återföring av överavskrivningar, avdrag för skattefria intäkter och återföring av ej avdragsgilla kostnader har gjorts). De regler som gäller för avskrivningar över plan gäller också för periodiseringsfonder. Vidare är också periodiseringsfonden enbart en bokföringsteknisk metod, en bokslutsdisposition som i sin tur är en resultatutjämnning, och företaget behöver inte heller sätta av likvida medel i motsvarande belopp som avsättningen på ett separat konto eller något av den arten. Företaget får behålla avsättningen till periodiseringsfond i högst fem år och det sjätte året ska den återföras till beskattning, men det är också tillåtet att återföra fonden innan det sjätte året också.⁷⁴

Rent tekniskt går det till på följande sätt:

År ett görs en vinst på 100 000 före skatt
År två görs en vinst på 50 000 före skatt
År tre görs en förlust på 30 000 före skatt

Avsättningar för varje år:

År 1 $0,25 * 100\ 000 = 25\ 000$
År 2 $0,25 * 50\ 000 = 12\ 500$

Totalt har nu 37 500 (25 000+12 500) avsatts till obeskattade reserver, vilka kan användas för att jämna ut förlusten som inträffade för år 3, därefter finns det 7 500 kvar i obeskattade reserver. Ett enkelt exempel som demonstrerar hur avsättningar till periodiseringsfonder fungerar.

⁷² Thomasson m fl, 2007, sid 294

⁷³ Thomasson, 2007, Externredovisning och finansiell analys, sid 126

⁷⁴ Thomasson m fl, 2007, sid 306 och Rabé, 2008 30 kap 3,5 och 7 §§§ IL

3.5 Underskott i verksamheten

Avskrivningar över plan och periodiseringsfonder är verktyg som används både i räkenskaperna och i deklarationen, områdena är direkt kopplade till varandra. Det finns emellertid ett tredje verktyg som kan liknas med de båda resultatjusterande verktygen, men det området är inte direkt kopplat till räkenskaperna, utan det är enbart ett deklara-tionsverktyg, som påverkar vinstens skattekostnad. För att få utnyttja det verktyget krävs det att förluster (underskott) har uppstått under ett år, även fast obeskattade reserver har återförts.

I ett företag kan det uppstå en förlust och den förlusten eller det underskottet redovisas i räkenskaperna via balansrapporten, eftersom en balanserad förlust redovisas som en post på den. Förlusten är sig ingen kostnad för företaget och rapporteras därför inte på resultatrapporten, av den anledningen har företaget inte någon avdragsrätt för den uppkomna förlusten. Detta underskott medges endast avdrag för framtida positiva resultat (överskott) och det finns ingen tidsbegränsning för när detta underskott får kvittas mot överskott, utan det sparas till året därpå och påverkar det årets resultat. Blir nästa års resultat positivt minskas det positiva resultatet på grund av det sparade underskottet och blir nästa års resultat negativt adderas de båda underskotten och sparas till året därpå.⁷⁵

Rent tekniskt går det till på följande sätt:

År ett görs en förlust på 100 000 före skatt

År två görs en förlust på 50 000 före skatt

År tre görs en vinst på 150 000 före skatt

Det som sker är att efter år 1 finns ett sparad underskott på 100 000 och ingen bolagsskatt belastar företaget det året. I deklarationen för beskattningsår 2 (taxeringsår 3) finns ett sparad underskott på 100 000 från år 1 och då en ny förlust uppstod under år 2 adderas de båda förlusterna samman, ingen bolagsskatt betalas år 2. Det totala underskottet i verksamheten är efter år 2 150 000, vilket sparas till året därpå. År 3 görs en vinst på 150 000 vilket medför att verktyget underskott i verksamheten kan appliceras. I deklarationen för beskattningsår 3 finns ett sparad underskott på 150 000 och årets vinst uppgick till 150 000, vilket medför att kvittning görs, som innebär att årets bolagsskatt blir 0 även fast årets vinst var 150 000. Verktyget implementeras enbart i deklarationen och påverkar enbart bolagsskatten. Dess funktion påminner mycket om periodiseringsfonder och avskrivningar över plan, men ska inte förväxlas med ett resultatjusterande verktyg, då resultatet inte ökar eller minskar med dess funktion.

3.6 Tidigare studier

Det har inte publicerats några betydande studier kring ämnet avskrivningar över plan, men däremot finns det åtskilliga forskningar som har behandlat ämnet om räntebeläggning på periodiseringsfonder. En utförd forskning behandlade hur företagen på börsens "large cap" lista hanterade räntebeläggningen, och då framförallt hur företagen agerade gentemot sina avsättningar till periodiseringsfonder. Författarna genomförde intervjuer och granskade företagens årsredovisningar för att få svar på sitt problem. Uppsatsens slutsats blev att de flesta av företagen återförde sina periodiseringsfonder mellan åren 2003 och 2005, vidare

⁷⁵ Rabé och Melbi, 2008, sid 296 och Rabé, 2008 40 kap 2 § IL

hävdade författarna att en stor bidragande orsak till företagens agerande var just räntebeläggningsen.⁷⁶

Ytterligare forskningsmaterial finns också att tillgå och det materialet behandlade också obeskattade reserver, men beskrev också en del av vad effekterna blev av införandet av schablonintäkten. Den uppsatsen ämnade visa vilka konsekvenser räntebeläggningsen på periodiseringsfonderna fick, och de gjorde så genom att intervjua tio revisorer plus två majoritetsrepresentanter från lagutskottet och skatteutskottet. Revisorerna fick svara på huruvida deras klienter använde sig av periodiseringsfonder innan lagen trädde i laga kraft och i vilken omfattning deras klienter använde sig av periodiseringsfonder efter att lagen började gälla. Författarnas resultat konstaterade att flera företag hade återfört sina periodiseringsfonder sedan räntebeläggningsen infördes. Uppsatsens slutsats blev att företagets finansiella situation och framtiden fick avgöra huruvida företagen använde sig av avsättningar till periodiseringsfonder. Vidare konstaterade skribenterna att större bolag hade möjligheten att göra investeringar som möjliggör överavskrivningar, och på så sätt sänka det beskattningsbara resultatet.⁷⁷

Ingen av dessa två uppsatser berörde huruvida företagen hade börjat använda avskrivningar över plan som ett substitut till periodiseringsfonder. Uppsatsen har visat huruvida företagen anser att det finns ett substitut till periodiseringsfonder, vilket också blev ett av svaren på frågan om vilka konsekvenser som uppstod när periodiseringsfonderna räntebelades. Den utförda forskningen samlade upp alla lösa trådar som de två nämnda uppsatserna inte svarade på, nämligen direkta konsekvenser när det gäller resultatjusteringar. Dessutom gav uppsatsen också en större inblick i hur företagen resonerade kring resultatjusteringar. Det som dock skiljde forskningsarbetet från de två andra var att författarna gjorde intervjuer, vilket inte genomfördes för i uppsatsen, utan här bestod metoden av en surveyundersökning, vilket innebär att data enbart hämtades från företagets årsredovisningar. På det sättet möjliggjordes att en direkt slutsats kunde göras av vilka konsekvenserna blev av räntebeläggningsen på periodiseringsfonderna.

⁷⁶ Eriksson & Åhrén, 2006, Räntebeläggningsen av periodiseringsfonder: En studie av dess påverkan på företag noterade på Stockholmsbörsens A-lista

⁷⁷ Gustavsson m.fl, 2006, Svensk utveckling av redovisningsreglering och konsekvenser vid räntebeläggningsen på periodiseringsfond

4. Empiri

4.1 Aspekt 1 - Företag

Framställningen bygger på den genomförda undersökningen som presenteras i sin helhet i bilaga 1.

Majoriteten av företagen som är med i undersökningen använder sig inte av avskrivning över plan. För året 2003, två år innan skatten infördes, utnyttjade sexton stycken (26,67 %) överavskrivning, följaktligen brukade 44 bolag inte överavskrivningar (73,33 %). Till året därpå använde endast tio företag (16,67 %) avskrivningar över plan och 50 bolag (83,33 %) valde att inte utnyttja överavskrivningar. För de två första åren i undersökningen, respektive de två åren innan periodiseringsfonden beskattades minskade användandet av överavskrivningar, och det var en bastant negativ förändring på tio procentenheter. Redan innan skatten valde färre företag att använda sig av det ”kostnadsfria” alternativet. År 2005 och 2006 var det tolv stycken (20 %) som gjorde avskrivning över plan, vilket var en blygsam ökning från år 2004, och en försämring jämfört med år 2003. Användargraden ökade efter att schablonintäkten på periodiseringsfonden införts, men tendenserna är emellertid att företagen brukar överavskrivningar i allt mindre omfattning jämfört med vad de gjorde första året i undersökningen. Se vidare under bilaga 4, 6 och 7 för ytterligare demonstrationer kring företagens användande av avskrivningar över plan och periodiseringsfonder för varje respektive år.

Tabell 1:

	Använder avskrivning över plan för åren				Använder avsättning till periodiseringsfond för åren			
	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006
Ja	16	10	12	12	22	16	8	14
Ja i %	26,67%	16,67%	20%	20%	36,67%	26,67%	13,33%	23,33%
Nej	44	50	48	48	38	44	52	46
Nej i %	73,33%	83,33%	80%	80%	63,33%	73,33%	86,67%	76,67%
Totalt	60	60	60	60	60	60	60	60
Totalt i %	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Användningsfrekvensen på avskrivningar över plan kan sedan också jämföras med hur bolagen avsatte till periodiseringsfonder under åren 2003 till 2006. För året 2003 var det 22 företag (36,67 %) som gjorde en avsättning till periodiseringsfond och 38 bolag (63,33 %) gjorde inte någon avsättning. Till året därpå minskade det till sexton företag (26,67 %) som använde sig av periodiseringsfond och följaktligen var det då 44 bolag (73,33 %) som inte utnyttjade verktyget. Även för användandet av periodiseringsfond, för åren innan den blev beskattad, finns det en tydlig majoritet för de som inte använde sig av den. År 2005 var det enbart åtta stycken (13,33 %) som gjorde avsättningar till periodiseringsfond, och den siffran ökade till fjorton stycken (23,33 %) för år 2006. För de första åren minskades användandet av periodiseringsfond med omkring tio procentenheter för varje år fram till 2006, då användningsfrekvensen ökade med tio procentenheter. Det fanns en stadig tendens på att utnyttjandet av periodiseringsfonden skulle närma sig noll, vilket också 2005 års användning visar på, men bottennivån blev bara åtta bolag. Trots att en ökning inträffade under 2006 finns det inga tendenser på att företagen kommer att börja utnyttja avsättningar i större omfattning

än vad som demonstreras i tabellen ovan. För alla de undersökta åren har det varit en övervägande majoritet som inte använts sig av periodiseringsfond.

Vidare är det vanligt förekommande att de företag som hade brukat, antingen avsättningar till periodiseringsfond eller avskrivningar över plan, gjorde det nästkommande år också. Tillika är det också för de bolag som inte använde sig av bokslutsdispositioner, de började inte använda dem. Det finns självklart undantag, och företaget Holmen är ett sådant, som gjorde överavskrivningar 2003 och 2005. Emellertid följer det bolaget mönstret att om bokslutsdispositionen väl hade använts en gång var chansen stor att den eller de användes vid ett annat tillfälle också. Dessutom är bolaget Atlas Copco ett intressant objekt, då de påbörjade sitt användande av överavskrivningar det sista året i undersökningen, men hade för två av de tre tidigare åren använt sig av periodiseringsfond. Vilket gör att företaget följer resonemanget att om någon av de två resultatjusterande verktygen använts finns chansen att ett skifte i användandet också kan ske. Ytterligare exempel på företag som följer det mönstret är NCC och Seco Tools. Sedan finns det företag som enbart brukar periodiseringsfond (Lindab) eller överavskrivningar (Stora Enso). Dessa anses som undantag kring de två vanligaste resonemangen som nämnts ovan. 38 företag av totalt 60 använde sig aldrig av avskrivningar över plan för något av de fyra åren och 30 bolag använde sig aldrig av periodiseringsfonder. Det indikerar på att periodiseringsfond är mer lättillgänglig att använda. Vidare antydelse som ges är att 45 företag gjorde inga avsättningar till periodiseringsfond efter år 2004, och 44 bolag använde sig inte av överavskrivningar.

Användargraden för obeskattade reserver följer en likadan tendens som för periodiseringsfonden. Totalt sätt har det skett förändringar i användandegraden över åren, men för år 2003 var det nästan lika många företag som gjorde avsättningar till obeskattade reserver, 31 företag kontra 29. Den jämlika fördelningen förändrades för det nästkommande året, då endast 23 bolag (38,33 %) använde sig av bokslutsdispositioner och 37 företag (61,67 %) valde att inte göra några avsättningar till obeskattade reserver. Under åren 2004 och 2005 minskade antalet bolag ganska dramatiskt, till och med år 2005 hade antalet företag som utnyttjade resultatjusteringar avtagit med 40 procent. Under 2005 använde sig endast 18 bolag (30 %) av bokslutsdispositioner, varför 42 företag (70 %) inte brukade dem. Se vidare under tabell 4 för ytterligare demonstrationer kring företagens användande av bokslutsdispositionerna.

Tabell 2:

Företag som använder sig av bokslutsdispositioner (avsättning till obeskattade reserver)				
	2003	2004	2005	2006
Ja	31	23	18	20
Ja i %	51,67%	38,33%	30%	33,33%
Nej	29	37	42	40
Nej i %	48,33%	61,67%	70%	66,67%
Totalt	60	60	60	60
Totalt i %	100%	100%	100%	100%

Det finns en tydlig tendens för åren 2003, 2004 och 2005, eftersom användandet hade minskat för varje år, vilket antyder på en förändring inom området resultatjusteringar. För 2006 skedde en avvikelse jämfört med de tidigare åren, eftersom antalet bolag som inte gjorde avsättningar till obeskattade reserver minskade, 40 stycken (66,67 %). Av de totalt 60 företagen valde 20 av dem att använda sig av bokslutsdispositioner det året, vilket är en ökning med lite mer än

tre procentenheter. Det ökade med lite mer än elva procent, vilket inte är alltför mycket, men det är en tydlig markering, att företagen hade fått tillbaka efterfrågan för obeskattade reserver.

Många företag använde sig aldrig av bokslutsdispositioner för de undersökta åren, såsom Vostok Gas, Lundin Mining och SSAB, och en intressant notering är att endast ett bolag (Hufvudstaden) använde sig av obeskattade reserver för varje undersökt år. Däremot är det mer vanligt förekommande att bolag använder sig av antingen avskrivningar över plan eller periodiseringsfonder för alla de undersökta åren, som till exempel Holmen, Lindab, Sandvik, AstraZeneca och Meda. Många olika mönster demonstreras i undersökningen, då det egentligen inte finns någon huvudsaklig struktur på användandet av obeskattade reserver. Däremot finns en annan intressant iakttagelse om också antyder på avsaknad av struktur, nämligen att SKF, Volvo, Husqvarna, Securitas Direct, Meda, JM och TeliaSonera alla gjorde avsättningar till periodiseringsfond under 2006. Det som gör bolagen intressanta är att de inte tidigare hade gjort några avsättningar eller gjort ett uppehåll i sina avsättningar. Ett sådant agerande är vanliga för avskrivningar över plan, då åtta företag, bland annat Atlas Copco, Seco Tools, Husqvarna och NCC.

4.2 Aspekt 2 - Branscher

I bilaga 2 görs en presentation av hur företagen, indelade i branscher, brukar överavskrivningar och periodiseringsfonder, och de data sammanställs i tabell och diagram som återfinns i bilaga 3 och bilaga 10. Bilaga 2 visar hur varje sektors fördelning är kring användandet av bokslutsdispositioner och periodiseringsfonder, om sektorn använde sig av de verktygen eller inte. Vidare demonstrerar också bilaga 2 hur antalet företag inom branschen fördelades vad det anbelangar användandet av de båda resultatjusterande verktygen och det visas också i procentfördelning. Till sist visar också bilaga 2, i procent, hur varje bransch fördelade sig kring det totala användandet av både avskrivningar över plan och periodiseringsfonden för varje år. Bilaga 3 åskådliggör huruvida branscherna använde sig av bokslutsdispositioner, och hur den fördelningen är för respektive undersökt år. Bilaga 10 demonstrerar hur varje sektor är uppdelad när det gällde användandet av avskrivningar över plan och periodiseringsfonder för varje respektive år. Mer ingående förklaringar till de tre bilagorna återfinns under varje respektive bilaga.

4.2.1 Energi

Företagen inom branschen energi, som är fyra stycken, är negativa till resultatjusteringar rent generellt. Bolagen inom den här sektorn använde sig aldrig av överavskrivningar eller avsättningar till periodiseringsfonder. De gjorde det inte för åren 2003 och 2004 och började inte efter att schablonintäkten hade införts.

4.2.2 Material

Sektorn material har en annan inställning till resultatjusteringar än vad branschen energi har. Redan för år 2003 använde sig tre företag inom branschen av överavskrivningar, och den här sektorn består av totalt sex bolag. De tre bolag som använde sig av avskrivningar över plan utgjorde nästan tjugo procent av totalt alla företag som gjorde överavskrivningar det året. Det är ett bolag mindre inom sektorn som använde sig av periodiseringsfonder för år 2003, nämligen två stycken och dessa två uppgick till cirka nio procent av alla de 22 företag som använde sig av periodiseringsfond det året. Nästa år minskades det till två bolag som gjorde avskrivningar över plan inom sektorn, men för år 2004 hade alla företag minskat sitt

användande. Det medför att dessa två bolag utgjorde tjugo procent av alla bolag som gjorde överavskrivningar det året. Tillika minskade också användandet av periodiseringsfond inom den här sektorn år 2004 till endast ett företag, vilket utgjorde omkring sex procent av alla branscher det året. Ett fåtal använde sig alltså inte av periodiseringsfond inom sektorn, och den här sektorn utgör endast omkring elva procent av alla branscher som inte använde sig av periodiseringsfond det året. För åren 2003 och 2004 var avskrivningar över plan det val som den här sektorns företag föredrog när de skulle göra avsättningar till obeskattade reserver.

Till 2005 förändrades antalet bolag som använde sig av överavskrivningar till tre, och det året utgjorde sektorn material 25 procent av alla sektorer som gjorde avskrivningar över plan. Endast ett bolag gjorde avsättning till periodiseringsfond år 2005, och för det året steg den här sektorn till att utgöra tolv och en halv procent av alla företag som använde sig av periodiseringsfonder. Till det sista undersökta året, 2006, hade antalet bolag som använde sig av avskrivningar över plan inom sektorn minskat till endast ett, och det enda företaget utgjorde omkring åtta procent av alla branscher som gjorde överavskrivningar det året. Det var fortfarande endast ett bolag inom branschen som gjorde avsättningar till periodiseringsfond, men nu utgjorde sektorn endast omkring sju procent av det totala antalet branscher som använde sig av periodiseringsfonder. Företagen fortsatte att välja överavskrivningar som sitt första alternativ för åren 2005 och 2006, men år 2006 var det enbart ett bolag inom branschen som använde sig av avskrivningar över plan och periodiseringsfond. I den här sektorn är det en avtagande effekt när det gäller bolagens användande av bokslutsdispositioner.

4.2.3 Industri

Inom sektorn industri finns det sexton företag som ingår och här finns det bolag som använde sig av resultatjusteringar. För år 2003 var det tre stycken företag (inom sektorn) som gjorde avskrivningar över plan, och det var nästan nitton procent av alla bolag det året som använde sig av överavskrivningar. De tretton företag inom branschen som inte gjorde några överavskrivningar utgjorde nästan 30 procent av alla bolag det året som inte använde några avskrivningar över plan. Det var däremot fem företag inom sektorn som gjorde avsättningar till periodiseringsfonder, vilka utgjorde tjugo procent av alla branschers användande det året. För år 2004 var det endast ett bolag inom sektorn som gjorde överavskrivningar, men det företaget utgjorde tio procent av alla branscher det året. Likadant hade antal bolag inom sektorn som gjorde avsättningar till periodiseringsfonder minskat för år 2004, till fyra stycken. Dessa fyra bolag var 25 procent av alla företag det året som använde sig av periodiseringsfonder. För åren 2003 och 2004 föredrog bolagen inom den här sektorn att använda sig av periodiseringsfonder, och sektorn var topp två för åren när det gällde avsättningar till periodiseringsfonder. Trots detta visar sektorn upp en avtagande effekt för användandet av resultatjusterande verktyg.

År 2005 var det två stycken bolag inom sektorn som använde sig av överavskrivningar, vilket var en ökning från det tidigare året med 100 procent. Det året utgjorde den här sektorn lite mindre än sju procent av alla branscher som gjorde avskrivningar över plan. I motsatt riktning gick antalet företag som gjorde avsättningar till periodiseringsfonder inom sektorn, eftersom de hade minskat till endast två stycken, och dessa två utgjorde 25 procent av alla som använde sig av periodiseringsfonder det året. Till år 2006 var det fem stycken bolag inom branschen som gjorde avskrivningar över plan, vilka utgjorde lite mer än 40 procent av alla sektorer det året som gjorde överavskrivningar. Antalet företag inom branschen som gjorde avsättningar till periodiseringsfonder hade också ökat med 100 procent från det tidigare året,

till fyra stycken, vilka utgjorde lite mindre än 30 procent av alla som använde sig av periodiseringsfonder det året. I den här sektorn var det fler eller lika många bolag som föredrog avskrivningar över plan efter år 2005, men det fanns också bolag som föredrog periodiseringsfonder. Tendensen i den här branschen är tilltagande när det gäller användandet av bokslutsdispositioner och framförallt för avskrivningar över plan. Sektorn industri är en betydelsefull sektor för det totala användandet av resultatjusteringar, men liksom andra sektorer var det stora fluktueringar mellan åren.

4.2.4 Sällanköpsvaror

Sällanköpsvaror består av totalt sex företag, och i den här sektorn används överavskrivningar inte mer än vad periodiseringsfonder gör. För året 2003 var det 50 procent av sektorns bolag som använde sig av avskrivningar över plan och dessa tre företag utgjorde lite mindre än nitton procent av alla branscher det året som använde sig överavskrivningar. Exakt likadant var det för användandet av periodiseringsfonder, det var nämligen tre bolag inom sektorn som gjorde avsättningar, vilka endast utgjorde lite mindre än fjorton procent av alla företag det året som använde sig av periodiseringsfonder. För år 2004 minskades antalet bolag inom branschen som gjorde överavskrivningar till endast ett, vilket utgjorde tio procent av alla företag det året. Antalet bolag som utnyttjade periodiseringsfond det året gick också ned, eftersom det var nu endast ett bolag. Det företaget utgjorde lite mer än sex procent av alla branscher som gjorde avsättningar till periodiseringsfonder det året. Sektorn visar till en början upp ett stort intresse att använda sig av obeskattade reserver, och var en av fyra sektorer där det fanns 50 procent eller fler som använde sig av överavskrivningar år 2003. Bolagen tillhörde också en sektor som var en av tre sektorer som hade 50 procent eller fler företag som gjorde avsättningar till periodiseringsfonder för år 2003. Året därpå sjönk den siffran drastiskt, vilket gör att sektorn visade en avtagande efterfråga på användandet av resultatjusterande verktyg för dessa två år.

Året därpå var det fortfarande bara ett företag från den här sektorn som gjorde avskrivningar över plan, men nu utgjorde detta bolag lite mer än åtta procent av alla branscher som gjorde överavskrivningar. Det var också bara ett företag inom sektorn som gjorde avsättning till periodiseringsfond för år 2005, men det bolaget uppgick till lite mer än tolv procent av alla branscher som gjorde avsättningar det året. För året 2006 var det två företag inom sektorn som utnyttjade möjligheten att göra överavskrivningar, och de två bolagen utgjorde lite mindre än sjutton procent av alla företag det året som gjorde avskrivningar över plan. Två bolag inom sektorn gjorde avsättningar till periodiseringsfonder, vilka uppgick till lite mer än fjorton procent av branscher som gjorde avsättningar det året. För åren 2005 och 2006 var denna sektor en stomme för de företag som använde sig av bokslutsdispositioner, och sektorn visar också på en tilltagande tendens när det gäller bolagens preferenser av obeskattade reserver. Dessutom föredrar företagen inte något av de två resultatjusterande verktygen, utan de används i lika stor omfattning.

4.2.5 Dagligvaror

När det gäller sektorn dagligvaror är dess tre bolag mer negativt inställda till resultatjusteringar, framförallt efter år 2004. Alla tre företagen gjorde inga överavskrivningar under år 2003. Däremot gjorde alla tre bolag avsättningar till periodiseringsfonder under år 2003 och dessa tre företag utgjorde lite mindre än fjorton procent av alla branscher som det året gjorde avsättningar. Till året därpå gjorde ett bolag inom sektorn överavskrivningar, och det bolaget utgjorde tio procent av alla företag det året som använde sig av avskrivningar över

plan. Tillika från 2003 gjorde alla tre bolag avsättningar till periodiseringsfonder för år 2004, och liksom det förra året utgjorde den här sektorn lite mindre än fjorton procent av alla branscher som gjorde några avsättningar det året. År 2005 var det fortfarande ett företag som ägnade sig åt överavskrivningar, men det året utgjorde det bolaget endast lite mer än åtta procent av alla sektorer det året som gjorde avskrivningar över plan. Inget av de tre bolagen gjorde några avsättningar till periodiseringsfonder det året. År 2006 gjorde ingen i sektorn några överavskrivningar och de använde sig inte av några periodiseringsfonder heller. Den här sektorn visar tydliga tecken på en avtagande tendens när det gäller användandet av resultatjusteringar.

4.2.6 Hälsovård

Det finns fyra företag som tillhör sektorn hälsovård, och dessa bolag är relativt positiva till resultatjusteringar över alla de undersökta åren. Under 2003 gjorde tre företag överavskrivningar, vilka utgjorde nästan nitton procent av alla branscher det året. Två av de fyra företagen gjorde avsättningar till periodiseringsfonder det året, och de två bolagen utgjorde lite mer än nio procent av alla bolag det året som gjorde avsättningar. År 2004 hade sektorn minskat sitt användande av överavskrivningar med 33 procent, men de två som fortfarande valde att göra avskrivningar över plan utgjorde tjugo procent av alla branscher som gjorde överavskrivningar det året. Även antalet som gjorde avsättningar till periodiseringsfond inom sektorn hade minskat med 33 procent det året, och dessa två utgjorde lite mer än tolv procent av alla som det året gjorde avsättningar till periodiseringsfonder. För dessa två år var det en negativ utveckling för överavskrivning medan periodiseringsfonder var neutral. Sektorn utgjorde också ungefär 20 procent av alla företag som gjorde avskrivningar över plan för åren 2003 och 2004.

Det nästkommande året minskades antalet inom sektorn med ytterligare 50 procent, till endast ett bolag, som gjorde överavskrivningar, och det enda företaget utgjorde lite mer än åtta procent av alla branscher det året. Två stycken bolag gjorde avsättningar till periodiseringsfonder det året, och de företagen var 25 procent av alla bolag som gjorde avsättningar det året. Det var fortfarande ett bolag som gjorde överavskrivningar det sista året för undersökningen, och det företaget utgjorde liksom tidigare lite mer än åtta procent av alla branscher som gjorde avskrivningar över plan det året. För år 2006 hade antalet bolag som gjorde avsättningar till periodiseringsfonder ökat till tre bolag, och dessa tre företag utgjorde lite mer än tjugo procent av alla branscher som använde periodiseringsfonder det året. För den här sektorn fanns det en tydlig efterfrågan på att använda sig av resultatjusteringar. Periodiseringsfonder var mer attraktiva än överavskrivningar, och periodiseringsfonder blev mer populära än avskrivningar över plan efter år 2004. Företagen i den här sektorn visar en tydlig stigande tendens på användandet av obeskattade reserver.

4.2.7 Finans

Finanssektorn består av sexton bolag och den här sektorn är ganska intresserade av resultatjusteringar, företagen tenderar att vara det även efter införandet av schablonintakten på periodiseringsfonder. År 2003 var det tre stycken bolag inom sektorn som använde sig av överavskrivningar, och dessa tre utgjorde lite mindre än nitton procent av alla branscher det året som gjorde avskrivningar över plan. Sex stycken av de totalt sexton företag inom sektor gjorde avsättningar till periodiseringsfonder det året, och det var nästan 30 procent av alla som gjorde avsättningar det året. Det följande året var det fortfarande tre bolag som gjorde överavskrivningar, men nu var dessa tre 30 procent av alla bolag som gjorde avskrivningar

över plan år 2004. Antalet som gjorde avsättningar till periodiseringsfonder det året hade minskat med 33 procent till fyra stycken, men utgjorde ändå 25 procent av de totalt sexton stycken inom sektorn som gjorde några avsättningar det året. Sektorn visade ett stort intresse för resultatjusteringar under dessa två år, och branschen var för de åren också ledande för både överavskrivningar och periodiseringsfonder. Avskrivningar över plan visar på en neutral utveckling under åren medan periodiseringsfonder demonstrerar negativa tendenser.

För år 2005 var det fortfarande tre företag inom sektorn som gjorde överavskrivningar, men de uppgick nu till 25 procent av alla branscher som gjorde avskrivningar över plan det året. Två bolag inom sektorn gjorde avsättningar till periodiseringsfond det året, och sektorn utgjorde fortfarande 25 procent av det totala antalet branscher. Det sista året var det, liksom det förra, två företag inom sektorn som gjorde överavskrivningar och dessa två var lite mindre än sjutton procent av alla branscher som använde sig av avskrivningar över plan det året. Till år 2006 hade antalet som gjorde avsättningar till periodiseringsfonder ökat med 50 procent inom sektorn, och dessa tre bolag utgjorde lite mer än tjugo procent av alla branscher som gjorde avsättningar till periodiseringsfonder det året. Kontentan blev att sektorn visar upp en negativ tendens på användandet av resultatjusteringar, både för överavskrivningar och för periodiseringsfonder. Trots detta var sektorn en av de ledande sektorerna av användandet av obeskattade reserver. Periodiseringsfonder används mer än överavskrivningar, och periodiseringsfonder visar till och med på en positiv utveckling för år 2006 jämfört med föregående år.

4.2.8 IT

IT-sektorn består av två stycken företag, och den sektorn är inte särskilt intresserad av resultatjusteringar, förutom för år 2003. Det året var det ett bolag inom sektorn som använde sig av överavskrivningar, vilket utgjorde lite mer än sex procent av alla branschers användande det året. Ingen av de två företagen gjorde några avsättningar till periodiseringsfonder det året. De nästkommande åren gjordes inga resultatjusteringar, utan båda bolagen föredrog att inte använda sig av obeskattade reserver. Förutom sektorn energi var IT-sektorn den sektorn som var mest negativ till obeskattade reserver.

4.2.9 Teleoperatör

I sektorn teleoperatör finns det totalt fyra stycken företag och dessa bolag blev med tiden mer intresserade av resultatjusteringar. År 2003 gjorde inte något av de fyra bolagen några avskrivningar över plan. Däremot gjorde ett företag inom sektorn en avsättning till periodiseringsfond, vilket utgjorde lite mindre än fem procent av alla branscher som gjorde avsättningar till periodiseringsfonder det året. Det nästkommande året blev det inga större förändringar, eftersom inget bolag gjorde några överavskrivningar och ett företag gjorde en avsättning till periodiseringsfond. Denna gång utgjorde det bolaget lite mer än sex procent av alla företag som gjorde en avsättning till periodiseringsfonder det året. Sektorn visade upp en neutral inställning till resultatjusteringar för de två åren.

År 2005 gjorde ett bolag inom sektorn överavskrivningar, och det utgjorde lite mer än åtta procent av alla branscher som gjorde överavskrivningar det året. Inget av de fyra företagen använde sig av periodiseringsfonder det året. Det sista året för undersökningen var det fortfarande ett företag inom sektorn som använde sig avskrivningar över plan, och det året utgjorde sektorns användande av överavskrivningar lite mer än åtta procent av alla branschers utnyttjande. Under det året hade också ett bolag inom sektorn gjort en avsättning till

periodiseringsfond, vilket utgjorde lite mer än sju procent av alla branscher som gjorde en avsättningar till periodiseringsfonder det året. Sektorn visar inga tydliga tendenser på användandet av resultatjusteringar. Överavskrivningarna var neutrala för åren 2005 och 2006, eftersom ett företag fortfarande använde sig av det verktyget. Periodiseringsfonder hade en positiv utveckling för år 2006 jämfört med år 2005. Sektorn tycks dock vara osäker på om de ska använda sig av obeskattade reserver eller inte, eftersom det inte finns några tydliga tendenser på hur utvecklingen ser ut.

4.3 Sammandrag

Majoriteten av företagen i undersökningen använde sig inte av bokslutsdispositioner och en avtagande effekt demonstreras också i undersökningen kring användarfrekvensen hos de bolag som använde sig av avsättningar till obeskattade reserver. Innan periodiseringsfonden beskattades brukade företagen avskrivningar över plan i mindre omfattning än avskrivningar över plan. Efter att skatten införts tenderade användargraden att öka, men tendenserna är emellertid att företagen brukar överavskrivningar i allt mindre omfattning. Det går i paritet med användarfrekvensen för obeskattade reserver i ett generellt perspektiv. Brukandet av periodiseringsfond tenderade att minska för varje undersökt år fram till 2006, då antalet företag som använde den ökade. Vidare är det vanligt förekommande att de företag som brukade, antingen avsättningar till periodiseringsfond eller avskrivningar över plan, använde sig av något av de två verktygen året därpå. Likadant är det också för de bolag som inte använde sig av bokslutsdispositioner. Användargraden för obeskattade reserver följer en likadan tendens som för periodiseringsfonden, de minskade i frekvens för åren 2003, 2004 och 2005, men inte för 2006.

Inom varje bransch tenderar det vara samma företag som använder sig av något av de båda resultatjusterande verktygen för de undersökta åren, men det förekommer emellertid att ytterligare företag inom sektorerna börjar använda sig av bokslutsdispositioner. De två sektorerna energi och IT-sektorn var de två branscher som var mest negativa till obeskattade reserver. Alla sektorer förutom energi använde sig av bokslutsdispositioner för något av de fyra åren. Branscherna material, dagligvaror och finans visar alla på en avtagande användningsfrekvens av resultatjusterande verktyg, medan sektorerna industri, sällanköpsvaror och hälsovård demonstrerar en stigande brukningsgrad vad det anbelangar obeskattade reserver. Endast sektorn teleoperatör visar inga tydliga tendenser för användningen av bokslutsdispositioner, varför dess användningsfrekvens noteras som konstant. Det finns en betydande skillnad mellan sektorerna vid valet av avskrivningar över plan och periodiseringsfond, sektorerna industri och finans var de branscher som hade en hög användningsfrekvens på både överavskrivningar och periodiseringsfonder. Sedan finns det också sektorer som föredrar det ena verktyget framför det andra, såsom sektorerna material och sällanköpsvaror, som båda använde avskrivningar över plan i större omfattning än periodiseringsfonder. Det var endast branschen hälsovård som brukade periodiseringsfond i större utsträckning än överavskrivningar efter år 2004. Branscherna visar på tydliga skillnader kring användandet av bokslutsdispositioner, men valet mellan de två resultatjusterande verktygen tenderar att vara relativt likvärdig, emellertid tycks periodiseringsfonden prefereras.

5. Analys

5.1 Aspekt 1 - Företag

För att kunna utföra avskrivning över plan på inventarier och maskiner måste företagen använda sig av räkenskapsenlig avskrivning, som i sin tur erbjuder två metoder, huvudregeln och kompletteringsregeln. Huvudregeln utförs genom att addera bolagets ingående års restvärde med årets inköp minus avyttringar som underlag för framräkningen av årets avskrivningar över plan. Kompletteringsregeln utnyttjar de senaste fem års anskaffningar inklusive årets inköp och gör sedan avdrag med 20 procent för varje år, vilket medför att årets inköp värderas till 80 procent av anskaffningspriset. Som ett substitut till överavskrivningar finns periodiseringsfond, som innebär att företaget får göra en avsättning på 25 procent av det justerade resultatet före skatt. Det står bolagen fritt att utnyttja både avskrivning över plan och periodiseringsfond eller någon av de båda två.

När ett val ska genomföras finns det grundläggande kriterier som det utgås ifrån. När alternativet består mellan periodiseringsfond och avskrivning över plan eller båda två kommer det val som kostar minst att genomföras. Vidare väljs det alternativ som ger mest för den minsta kostnaden och sedan finns också hinder, såsom inkomstbegränsningar och preferenser bland valen. Ett alternativ används hellre än det andra, vilket kan påverkas av punktskatter.

Att införa en skatt på ett val och inte på dess substitut kommer få konsekvenser, eftersom det ena alternativet blir dyrare än det andra, och tillfredsställelsen minskar för det ena valet, men kvarstår för det andra. Avsättning till periodiseringsfond och avskrivning över plan är två val som är varandras substitut, och på grund av det blir de båda två valen priselastiska, alltså efterfrågan styrs av dess pris. Skatten som infördes på periodiseringsfonder uppstod på grund av en skatteväxling, det vill säga när en skatt tas bort och påläggs på något annat område.

5.1.1 Användandet av bokslutsdispositioner

Periodiseringsfonder och avskrivningar över plan är företagens enda väg till resultatutjämning, och innebär att bolagen minskar sitt resultat före skatt. Den stora anledningen varför ett bolag använder sig av något eller båda resultatutjämningsverktygen är för att minska årets marginalskatt. Ett exempel kan belysa detta lite bättre. Ett företag gör en vinst på 100 000 innan skatt och på detta belopp ska företaget betala 28 000 kronor i skatt. Bolaget vill kanske minska skatten och skjuta upp obeskattat resultat till framtiden och det kan företaget göra med hjälp av något av de två tidigare nämnda verktygen. Företaget väljer att använda sig av periodiseringsfonder och avsätter då till årets periodiseringsfond och beloppet uppgår till 25 000. Kvar är det belopp som ska beskattas med 28 %. Innan avsättningen var skatten 28 000 och efter avsättningen är skatten 21 000. På det här sättet har bolaget minskat sin marginalskatt med sju procentenheter. Visserligen måste företaget återföra denna periodiseringsfond inom sex år, men då kan bolaget ha förluster som minskar skatten. Detta fungerar likadant med avskrivningar över plan. Företaget kanske har gjort avskrivningar över plan på 10 000, vilket gör att det nya beskattningsbara resultatet är 90 000, och då blir skatten 25 200 och marginalskatten har minskat med ungefär tre procentenheter.

Exemplet ovan belyser ett viktigt problem när det gäller avskrivningar över plan jämfört med periodiseringsfonder. Beloppen som kan avsättas via periodiseringsfonder är proportionerliga på grund av att procentsatsen är fast. Med avskrivningar över plan beror det på flera olika faktorer, såsom restvärdet och försäljningar på maskiner och inventarier, men anskaffning av

nya maskiner och inventarier har också en betydelse. Ju fler nya maskiner och inventarier som anskaffas ju större blir överavskrivningarna, eftersom de har sitt anskaffningspris som restvärde, och det är tillåtet att värdera maskiner och inventarier ned till 70 procent av sitt anskaffningsvärde. För att kunna uppnå ett avdrag med 25 procent från det beskattningsbara resultatet måste företaget anskaffa maskiner och inventarier för stora summor varje år. Detta motsägs av kompletteringsregeln, eftersom maskiner och inventarier beräknas ha en hållbarhet på minst fem år, och av den anledningen är bolagen inte i behov av att investera i lika stora summor som krävs för att uppnå storleken på en avsättning till periodiseringsfond.

År 2003 och 2004 fanns det ingen skatt på periodiseringsfonder, och av den anledningen går det inte att stämpla skatten som en faktor till varför fler företag inte utnyttjar periodiseringsfonder. För att inte få betala någon skatt på sina periodiseringsfonder under bokslutsåret 2005 återförde många bolag sina avsättningar till obeskattade reserver, antingen redan under 2004 eller under 2005, vilket åskådliggörs i bilaga 7. Anledningen till detta var för att bolagen var tvungna att ta upp schablonintäkten på de fonder som de hade i ingående balans för år 2005. På grund av att företagen återförde sina avsatta periodiseringsfonder under år 2004 var det också en trolig anledning till varför överavskrivningarna minskade för det året, eftersom bolagen minskade sina obeskattade reserver totalt. Periodiseringsfondens uppgift är att maximalt sätta av 25 procent av resultatet innan skatt, för att minska skatten på resultatet. Om bolagen inte längre vill avsätta obeskattade resultat till periodiseringsfonder är det också stor risk att företagen inte längre anser det värt mödan att utnyttja överavskrivningar som en resultatjusterare. Det finns två anledningar till detta, den ena är att överavskrivningar inte ger en likadan effekt som periodiseringsfonder och den andra är att det är mer arbete med avskrivningar över plan.

Skillnaden mellan de båda bokslutsdispositionerna demonstreras av att antal bolag som använde överavskrivningar för åren 2005 och 2006 var båda tjugo procent, medan de bolag som gjorde avsättningar till periodiseringsfonder minskade år 2005 till omkring tretton procent. Till 2006 ökade antalet företag till cirka 23 procent. När schablonintäkten var i verk ville bolagen med stor sannolikhet inte ådra sig onödiga skatter, varför de inte gjorde någon avsättning för år 2005. Bolagen blev mindre benägna att göra avsättningar, och efterfrågan för det alternativet sjönk, samtidigt som överavskrivningar ökade, vilket stämmer överens med substitutionseffekten. När det ena valet blir dyrare än det andra valet tenderar det dyrare valet att minska i efterfråga och det billigare alternativet öka i efterfråga. För att detta ska fungera måste valen vara substitut till varandra, eftersom tillfredställelsen inte ska förändras när det ena valet substituerar för det andra.

Substitutionseffekten förklarar bara förändringen som skedde under året 2005, men för år 2006 ökade antalet avsättningar till periodiseringsfonder medan antal företag som gjorde överavskrivningar var lika stor som året innan. Detta kan förklaras av att när ett pris stiger på ett val undviker bolagen det alternativet, men detta är bara till en början. Det kan jämföras med koldioxidskatten eller tobakskatten. Till en början försöker köparna minska sitt beroende av både bensin och tobak, men efter ett tag inser konsumenterna att de inte kan avstå från produkterna. För att kunna välja bensin och tobak kommer konsumenten välja bort andra produkter, för att kunna finansiera sitt förbrukande av dessa två val, vilka är de produkter som ger mest tillfredställelse åt konsumenten. Budskapet med den här jämförelsen är att företagen bortsåg från den nya skatten på periodiseringsfonder även fast den gjorde att det hade blivit dyrare att använda det alternativet. Bolagen blev nöjda och det valet tillfredställer företagets behov, som överavskrivningar inte gör på samma sätt.

Undersökningen visar denna tillfredsställelse, eftersom de bolag som väl använde sig av periodiseringsfonder inte var särskilt priskänsliga när det gällde påförandet av schablonintakten. När ett alternativ är priselastiskt innebär det att det är priskänsligt och efterfrågan kommer att påverkas om priset förändras på det. Ett val är elastiskt på grund av att det finns substitut till det och detta går att jämföra med substitutionseffekten. När det ena alternativet blir dyrare än det andra, men tillfredsställelsen är likvärdig för de båda valen kommer konsumenten skifta sitt användande till det som är billigare. Konsumenten föredrar mer istället för mindre. Detta motsägs emellertid i undersökningen, eftersom fler började göra avsättningar året efter att skatten hade införts, vilket gör att periodiseringsfonder inte är särskilt priskänsliga. År 2003 var det sexton stycken företag som gjorde avsättningar till periodiseringsfonder och år 2006 var det fjorton stycken som använde sig av periodiseringsfonder. En förändring på två stycken, och skillnaden mellan de båda åren kan vara stor, eftersom bolagen fick betala schablonintakten på de ingående avsättningarna för det året. Dessutom kommer de företag som gjorde avsättningar det året att få betala en schablonintäkt året därpå. Det visar ändå på att de bolag som ville använda sig av periodiseringsfonder gjorde det, och då hade inte en skatt någon avgörande roll.

Vidare visar detta också på att det finns en viss tveksamhet när det gäller huruvida avskrivningar över plan och avsättningar till periodiseringsfonder ska anses som substitut till varandra. Två alternativ som är substitut kan uppfylla konsumentens behov, fastän det är två olika val som det kan väljas mellan. Den enklaste jämförelsen är mellan en PC och en Macintosh. Båda två är datorer och de båda tillfredsställer konsumentens behov när det gäller vad en dator ska tillhandahålla. Båda produkterna är priskänsliga, vilket gör dem priselastiska. Periodiseringsfonder och avskrivningar över plan har inte en likadan dynamik mellan varandra, eftersom företagen fortfarande har ett stort intresse i att använda sig av periodiseringsfonder trots införandet av schablonintakten.

Obeskattade reserver kom till som en åtgärd för företagen att använda för att inte urholka det egna kapitalet på grund av fluktueringar i bolagens efterfrågan på dess produkter och tjänster. Det kan hävdas att osäkerheten och knappheten på resurser var större för 20-30 år sedan än vad de är idag, varför också fler företag inte är i lika stort behov av bokslutsdispositioner. På grund av det blir svårt för det ena verktyget att bli ett substitut åt det andra, även fastän det blir dyrare att använda det ena jämfört med det andra. Om det inte finns en efterfråga på ett val innan en förändring görs kan det antas att efterfrågan kommer öka. Fenomenet är dock inte direkt kopplat till hur det har blivit när det gäller avsättning till periodiseringsfond och avskrivningar över plan. Varför de inte är förenade med varandra är på grund av att företagen själva beslutar om huruvida de ska göra några avsättningar eller inte. Därför är det inte troligt att efterfrågan på det ena valet förändras när det andra valet blir dyrare. Bekräftelse på den anledningen åskådliggörs tydligt i undersökningen, eftersom antal bolag som började använda avskrivningar över plan istället för periodiseringsfonder inte ökade lika dramatiskt som tänkt. Detta fenomen kan förklaras av flera anledningar.

5.1.2 Kriterier, konsekvenser och alternativ

Företagen har egna kriterier för om de ska minska skatten och hur mycket det får kosta att minska den. Hur bolagen beslutar om huruvida de ska använda sig av resultatjusteringar är individuellt, men båda bokslutsdispositionerna skapar en kostnad för bolaget, vilket är lika för alla företag, men kostnaden är dock inte likadan för de båda alternativen. Som det tidigare exemplet visade skapades en obeskattad reserv via den eller de bokslutsdispositioner som bolagen använde sig av. Den obeskattade reserven måste någon gång återföras till

beskattning, vilket bolagen måste planera för, eftersom det kan bli stora summor som måste återföras. När schablonintäkten infördes på periodiseringsfonder uppstod en naturlig kostnad för dess användande, men redan innan den skatten påfördes fanns det indirekta kostnader, såsom höjda skattekostnader för framtida år. Tidigare har det nämnts att dessa obeskattade reserver har som sitt primära ändamål att kvittas mot framtida förluster. Görs en förlust är det passande att ha obeskattade reserver tillgängliga, men gör företaget inga förluster har bolaget enbart skjutit upp en skattekostnad.

Att skjuta upp en skatt skapar problem både för samhället och för företagen. Staten har en fordran på företagen och bolagen har en latent skatteskuld, vilket inte gynnar någon. Detta var syftet till införandet av schablonintäkten, att staten ska få in ränta på lånade skattepengar, eftersom det är ett lån. Inget företag vill skuldsätta sig utan framtida positiva effekter för bolaget själv och det gör ingen skillnad vad det är för skuld. Det finns ett verktyg som minimerar bolagens skuldsättning när det gäller deras skatter. Underskott i verksamheten kallas verktyget och det fanns också innan schablonintäkten infördes, men det tillvägagångssättet är inte kravlöst, utan som namnet indikerar måste företaget ha skapat sig underskott.

Underskott i verksamheten är enbart en deklarationsmetod, och det fungerar omvänt från vad en periodiseringsfond gör. Om företaget ena året gör en förlust kommer det underskottet att sparas till det nästkommande året. Beroende på om bolaget presenterar ett överskott eller underskott kommer det sparade underskottet att påverkas. Det underskott som finns sparat kvittas sedan mot det positiva resultat, och på så sätt minskas skatten för det året, och om årets resultat är negativt adderas de båda underskotten och sparas till nästa år. Underskott i verksamheten kan inte jämföras med något av de två resultatutjämningsverktygen, eftersom det inte är något som varje företag kan utnyttja, men det verktyget kan ändå ses som ett komplement till resultatutjämningsverktyget. Skillnaden blir att bolagen skjuter upp sina förluster istället för att skjuta upp sina obeskattade resultat.

Ett tydligare exempel som kan skildra effekterna av obeskattade reserver kontra underskott i verksamheten. Ett företag har 25 000 i obeskattade reserver och gör ett år en förlust på 25 000. För att ta bort skatten på de obeskattade reserverna och för att undgå att minska det egna kapitalet som en direkt konsekvens av förlusten används de obeskattade reserverna som en kvittning mot förlusten, eftersom de är tidigare sparade positiva resultat. På det sättet har bolaget nu inga obeskattade reserver kvar, men det har också inga förluster att fundera på, utan påbörjar nästa år på noll, samt att årets skatt blev noll. Om bolaget inte hade haft några obeskattade reserver hade företaget fått ett underskott och detta kvittas i bokslutet mot det egna kapitalet, men rent skattemässigt finns det kvar till året därpå.

Året därefter gör företaget en vinst på 25 000 och den vinsten kvittas mot det föregående årets underskott, varför nästa års skatt blir noll. Den direkta skillnaden blir att bolaget kan kvitta förluster direkt mot obeskattade reserver, men med sparade underskott görs kvittningen året därpå, om bolaget redovisar ett positivt resultat det nästkommande året. Detta är ett verktyg som skulle kunna ersätta avskrivningar över plan och periodiseringsfonder, eftersom användarfrekvensen var låg. På det sättet måste företagen beskatta sina resultat för varje år, och görs förluster minskas skatten året därpå. På det sättet får bolagen sin skatterabatt när de gör förluster.

Det negativa med underskott i verksamhet är att skattekostnaden ökar för företagen på ett kortsiktigt plan, eftersom skatterabatten uppstår endast med vinst och sparade förluster. Detta

blir utfallet vid en första anblick, men bolagen kommer inte att betala mer skatt än vad de skulle göra om de gjorde avsättningar till obeskattade reserver. De obeskattade reserverna måste någon gång föras tillbaka och beskattas för, om inte förluster uppstår, men skattekostnaden ska bli lika stor utslaget på flera år med båda metoderna. Dessutom har redan kostnaden ökat för att skjuta upp skatten i och med schablonintäkten på periodiseringsfonder. Däremot har avskrivningar över plan idag ingen direkt kostnad, varför det är ett billigt verktyg att använda för att minska marginalskatten.

Periodiseringsfonder är idag inget billigt verktyg att använda sig av. Dessutom har instrumentet ingen direkt mening i företagen, eftersom det enbart är ett sätt att minska skatten, men avskrivningar över plan har en funktion. Maskiner och inventarier används kontinuerligt i bolagen, och dessa behövs för att företagen ska fungera, och med hjälp av dessa erhåller företagen intäkt. Att sedan få göra överavskrivningar på dem är sedan ett incitament för bolagen att fortsätta generera intäkter med dem. Avskrivningar över plan kan ses som en skatterabatt på deras anskaffningspris, eftersom deras skattemässiga värde minskar med mellan 20 och 30 procent per år. Se vidare under bilaga 8 och 9 för en bättre uppfattning om hur mycket potentiella överavskrivningar som bolagen kan använda sig av. Om företagen hanterar sina maskiner och inventarier på rätt sätt kommer bolaget alltid att ha en latent skatteskuld. Denna skatteskuld kan jämföras med ett lån som företagen får från staten. Obeskattade reserver har också en finansieringsaspekt i sig också, vilket var ytterligare en mening med dess uppkomst. Istället för att bolagen skulle ta banklån kunde de självfinansieras via obeskattade reserver.

Via detta lån kan företagen skapa sig ett konstant skatteskuld som aldrig behöver betalas och det görs på följande sätt. Genom att bolagen köper in nya maskiner och inventarier för ett lika stort belopp varje år, och sedan säljer av de maskiner och inventarier som är äldre än fem år kommer bolaget aldrig att behöva återföra någon överavskrivning. På grund av att bolagen behöver dessa maskiner och inventarier för att ha en fungerande verksamhet försämras inte deras kassaflöde, utan det blir som en investering i verksamheten. Den stora kapitalbelastningen som maskiner och inventarier är för företagen kan anses som deras utgift och kostnad för att få genomföra överavskrivningar. Det är ingen direkt kostnad, utan indirekt kostnad, eftersom kostnaden inte uppstår vid själva användandet av avskrivningar över plan. Trots den stora kapitalbindningen som bolagen måste göra för att erhålla maskiner och inventarier är detta ett stort incitament till varför företagen ska arbeta med avskrivningar över plan istället för periodiseringsfonder.

I och med införandet av schablonintäkten på periodiseringsfonder uppstod en kapitalkostnad, avsättningen är, indirekt, ett lån från staten till företagen som alltså har räntebelagts. Införandet av räntan medför en förändring i bolagens finansieringspolicy, då de nu måste jämföra sina kostnader för att använda sitt eget kapital kontra externt kapital. Räntan som företagen måste betala för att göra sina avsättningar, i form av att finansiera sin verksamhet, måste bedömas ur ett marknadsmässigt perspektiv, jämföras med företagets upplåningsränta. Frågan som måste besvaras är om det är gynnsammare för bolagen att erhålla externt kapital för att finansiera verksamheten än med internt kapital (i form av obeskattade reserver)? Det är en bedömningsfråga, då flera aspekter måste tas i hänsyn vid valet om företaget ska göra avsättningar till periodiseringsfond. Då schablonintäkten på periodiseringsfonden baseras på marknadsräntan krävs också en jämförelse mellan nytta och kostnad. Om nyttan är större med externt kapital än internt kapital och kostnaden är försumbar bör ingen avsättning göras. Till detta ska det också läggas till att en utvärdering måste göras om framtiden och beroende på hur bolagens resultatprognoser ser ut kommer det att påverka valet om avsättning. Vad som

ska ingå i nyttan är framtida resultat, kapitalbehov och avkastningskrav, vilka ska jämföras med kostnaden, som är kapitalkostnaden (räntan) för att erhålla kapitalet. Tre scenarion kan demonstreras.

1. Nyttan > Kostnad => Externt kapital
2. Nyttan > Kostnad; framtida förluster => Internt kapital
3. Nyttan < Kostnad => Internt kapital

Om nyttan med kapitalet är större än kostnaden bör kapitalet erhållas externt, då kostnaden är lägre och storleken på kapitalet kan också vara större än det interna kapitalet. Det interna kapitalet kan aldrig överstiga 25 % av företagets resultat, medan externt kapital kan uppgå till lika mycket eller mer än bolagets resultat, varför nyttan blir större med det alternativet. Dessutom baseras företagets skuldsättningsgrad på eget kapital, vilket gör att de kan använda sitt eget kapital som bas för hur mycket de ska öka sin belåning. Om ett företag har 100 i eget kapital och de erhåller 500 i kredit, vilket medför en skuldsättningsgrad på 5:1, det ska jämföras med om företaget gör en vinst på 50, och självfinansierar sig, då minskar skuldsättningsgraden, men det interna kapitalet är tio gånger mindre än det externa kapitalet. Det finns för- och nackdelar med intern och extern finansiering, och de tre scenarierna ger också vägledning kring när fördelarna är större än nackdelarna och tvärtom kapital respektive externt kapital ska användas.

Nyttan kan emellertid också vara större än kostnaden för året utan att externt kapital ska användas, vilket grundar sig i om framtiden visar på eventuella förluster eller lägre vinster, och då bör företaget erhålla kapitalet internt. När nyttan är lägre än kostnaden bör kapitalet uppbäras internt och det gäller också då framtida förluster eller lägre vinster demonstreras på resultatprognoserna. Två av tre scenarion visar på att internt kapital är fördelaktigare än externt kapital. Förklaringen till det är främst att framtida resultatförändringar väger tungt vid valet av avsättning till periodiseringsfond, någonting som alltid väger tyngre vid jämförelse med nyttan och kostnaden är om framtida resultat påvisar förluster, då bör avsättningar göras. Ytterligare externa faktorer kan emellertid belysa de tre scenarierna.

Kopplingen till när internt respektive externt kapital ska brukas återfinns i konjunkturcyklerna. När konjunkturen är på uppgång eller mitt i en högkonjunktur är scenario 1 och 2 tänkbara, eftersom upplåningsränta tenderar att vara låg (kapitalkostnaden blir gynnsam), vilket scenario 1 demonstrerar. Med billigt kapital ges företaget en möjlighet att generera framtida vinster, vilka kan komma att användas vid de övriga två scenarierna. Även fast konjunkturen är på uppgång kan förluster uppstå, följaktligen vad scenario 2 också visar, scenario 2 blir därmed komplementet till scenario 1. När konjunkturen är på nedgång eller när den befinner sig i lågkonjunktur utspelar sig scenario 1 och 3. Vid en konjunkturedgång tenderar upplåningsräntan att vara hög (kapitalkostnaden blir missgynnsam), som scenario 3 påvisar och i en lågkonjunktur tenderar framtida resultat att bli försämrade, varför eventuella vinster bör reserveras för framtiden. När upplåningsräntan har stabiliserat sig på en låg nivå under en lågkonjunktur är det emellertid lämpligt att använda externt kapital, upplåningsränta är låg, vilket bör utnyttjas vid framtida investeringar. Vilka scenarion som är applicerbara är en bedömningsfråga, men de kan utgöra en mall kring företagets finansiering, när internt och externt kapital ska användas.

Det kan skådas att scenario 1 tenderar att vara det scenario som är vanligast förekommande vad anbelangar konjunktursituationen. Av den orsaken indikerar det på att internt kapital har försämrade möjligheter att konkurrera med externt kapital, även fast två av tre scenarion åskådliggör att internt kapital är att föredra. Orsaken till det fenomenet kan återkopplas till periodiseringsfondens historia, konjunkturutmättningsverktyg, och konjunkturförändringar sker inte alltför ofta och är inte särskilt långvariga, vilket medför att finansieringen kommer att ske med externt kapital istället för med internt kapital. Finansieringspolicyn demonstrerar därför också varför avsättningar till periodiseringsfonder inte är alltför självklart i alla situationer, dessutom kan det också vara en förklaring till varför användningsfrekvensen kan ha försämrats. De flesta företagen befann sig i antingen scenario 1 eller 2, vilket påvisar att avsättningar inte ska göras i alltför stor utsträckning vilket också undersökningens utfall demonstrerar.

5.1.3 Potentiella anledningar till företagens val

De stora börsbolagen är tvingade att generera vinster åt sina aktieägare, eftersom företagen arbetar för att skapa avkastning åt sina ägare. Av totalt 60 företag var det tretton bolag som någon gång under de fyra undersökta åren använde sig av både avsättning till periodiseringsfond och avskrivning över plan. Detta medför att de flesta företag som var representerade för antingen överavskrivningar eller periodiseringsfond är bolag som inte använde sig av båda resultatjusteringarna. Företagen väljer alltså en av de båda två eller ingen av dem. Anledningen till att detta tas upp är för att det var ytterst få bolag som generellt använde sig av resultatjusteringar, och detta kan också bero på att företagen var tvungna att behålla beskattat resultat till utdelning. Aktieägarna vill ha någonting för sina investerade pengar, och de får inte någonting från de obeskattade reserverna.

Vidare arbetar alla företag för att producera vinster, och om bolagen ett år gör en stor vinst vill aktieägarna ta del av den. Emellertid måste företagen också ha vetskap om det resultatet var ett extremfall eller någonting som kommer att följas upp. Kännedom om bolagets kommande intäkter är någonting som management måste ha en känsla för. Av den anledningen måste det finnas en god anledning till varför företagen ska avsätta en del av vinsterna till obeskattade reserver. Det finns ingen anledning att använda sig av obeskattade reserver om företagen kommer att generera framtida vinster också. Avsättningen skulle bara bli en framtida påökning av skattekostnaden, och efter 2004 en ytterligare kostnad, som ej är befogad när bolagen inte gör några förluster. Dessutom kan avsättningar till obeskattade reserver ge en indikation till aktiemarknaden att företagen förbereder sig på sämre tider, vilket kan påverka aktiepriserna negativt. Användande av bokslutsdispositioner kan också vara en negativ signal ur ett kassaflödesperspektiv, vilket också kan påverka aktiemarknaden.

Med stor sannolikhet arbetar börsbolagen med budgetar, och de har estimeringar om hur stora eller små resultaten kommer att vara för varje år. I dessa budgetar har företagen då tagit hänsyn till marknadens fluktuationer och likaså politiska händelser, marknadsekonomiska förändringar, sociologisk utveckling och teknologiska framsteg. På så sätt bör bolagen ha god kännedom om vad framtiden kommer att ge tillbaka till dem. Det finns alltid en osäkerhet som företagen ej kan förutsäga, men alla bolag bör ha en uppfattning om hur det kan komma att bli. Detta kan jämföras med hur aktiepriserna förändras och marknadens förväntningar från bolagen. Marknaden bestämmer alltid ett mål som företagen ska uppnå och räknar sedan in det i aktiepriset. I en lågkonjunktur kommer dessa estimeringar att vara låga och i en högkonjunktur kommer dessa att vara högre. Under de undersökta åren var Sverige på väg in i

en högkonjunktur och för de senare åren i undersökningen var det högkonjunktur i landet, vilket alltid kan påverka avsättningarna.

Högkonjunkturer är alltid ett bra tillfälle att göra större avsättningar på de goda resultaten och som sedan sparas till de sämre tiderna. I det här fallet hade konjunkturen inte någon påverkan, då allt färre företag brukade sig av obeskattade reserver, istället återförde många bolag sina tidigare avsättningar. Vidare kan investerarna också få en uppfattning om företagets framtid via avsättningarna till obeskattade reserver, då de anses som en framtida resultatutjämnning. Om stora avsättningar görs kan det tolkas som att framtiden kommer påverka resultatet negativt, varför tidigare vinster behövs för att förbättra, av anledningen att inte influera aktiepriset negativt. Dessutom är det också bra om företagen genererar stabila resultat för varje år, eftersom aktiepriset inte fluktuerar alltför mycket då, vilket säkerligen attraherar investerare. Obeskattade reserver kan alltså användas som ett verktyg för att hjälpa aktiepriset, emellertid tenderar det inte att vara någonting som bolagen arbetar utifrån, då det är en avtagande tendens kring avsättningarna.

Kring området aktiepris härrör också utdelning och bonusstruktur. Som förklarats tidigare (se avsnitt 3.2) finns det anledningar att jämma ut årens resultat utifrån ett långsiktigt perspektiv, då det påverkar ledningens bonus och aktieägarnas villighet att investera i bolaget. Nu berör inte undersökningen bonussystemen i företagen, varför inga underbyggda uttalanden kan göras kring löner och bonus, men däremot kan flera aspekter kring det området konstateras utifrån undersökningens resultat. Företagsledningen antas skapa reserver eller minska reserverna för sin egen nytta. Om ledningens kompensationsstruktur är direkt kopplad till företagets vinst kan det finnas anledning att manipulera resultaträkningen för att förbättra sin egen möjlighet att erhålla högre kompensation. Emellertid finns det nackdelar med en sådan inställning, framförallt rörande företagets stabilitet, om resultaten fluktuerar i ett brett intervall under många år kommer organisationen att arbeta under osäkerhet. Osäkerheten kommer främst att råda bland medarbetarna, då det med stor sannolikhet kommer att krävas organisatoriska förändringar för att bevara stabila resultat i framtiden. För att minimera en sådan oro och omfattande aktioner för att bibehålla marginalerna används obeskattade reserver, främst då för att de jämnar ut resultatet vid fluktueringarna. Om företaget arbetar med avsättningar på sådant sätt skapar det också mindre osäkerhet hos investerarna, då det förmedlar en trygghet att producera jämna resultat för varje år. Investerarna söker efter en stabil avkastning på kapital, vilket resultatutjämningsverktyg kan skapa.

Det finns emellertid erkända motargument till att använda sig av obeskattade reserver. Dagens konkurrenskraftiga marknader gör att ledningen blir motvilliga att göra avsättningar, men deras kapacitet minskas också i och med kostnaden för/av kapital ökar. Argumentet är i sig tvetydigt då dess innebörd vinklas till att vara ett argument för att använda sig av obeskattade reserver. På grund av marknadens konkurrens kan det vara lämpligt att avsätta vinster för den osäkra framtiden. Motargumentet blir att få investerare vill investera i ett företag med mycket upplåst kapital, och vars kassaflödesriktning är ytterst osäker, då framtiden kan komma att generera förluster vilket minimerar möjligheterna till utdelning. Eller om bolaget har ett dåligt kassaflöde, och avsättningarna är ett sätt att minska trycket på flödet. Ur ett analytiskt perspektiv skapar obeskattade reserver en osäkerhet, trots dess uppgift att minimera osäkerheten.

Vidare har ledningen också en betydande roll kring huruvida avsättningar kommer att ske. En påbyggelse på tidigare resonemang kring ledningens kompensationsstruktur är att ledningen arbetar under en stor ovisshet, om resultaten är goda får de fortsätta och tvärtom om vinster

uteblir. Av den orsaken har ledningen två aspekter de måste ta hänsyn till, utnyttja obeskattade reserver för att generera bättre resultat och få behålla arbetet eller minimera avsättningarna för att maximera kompensationen. Enligt konsumentbeteendeteorin agerar alla entiteter på det sättet att deras beslut ska maximera sin egen nytta, vilket medför att ledningen bör agera utifrån sin kompensation. Problemet som uppstår är att det finns två entiteter, företaget och ledningen, och ledningen styr företaget, varför deras beslut ska maximera företagets nytta, vilket inte kan göras om ledningen själv ska nyttomaximera. Beroende på om konsumentbeteendeteorin ska följas (det är inte en patentrösning), eller inte, får det konsekvenser vid förklarandet av användning av obeskattade reserver. Den första aspekten som ledningen måste ta hänsyn till följer inte konsumentbeteendeteorin på ett utstakat sätt, men har vissa inslag. Ledningen använder sig av obeskattade reserver för att bevara sin position, vilket försämrar deras kompensation (antaganden görs att den är kopplad till resultatet), men via det agerande åstadkoms två andra mål. Företagets nytta maximeras, då dess kapitalsituation förbättras och framtida resultat kan jämnas ut vilket attraherar investerare. På det sättet kan det anses att ledningen inte har nyttomaximerat sitt beslut, men via avsättningen till obeskattade reserver får de behålla sin influens över företagets tillgångar, vilket förbättrar ledningens egen nyttoegrad. Om det här resonemanget ska följas tenderar både ledningen och företaget att erhålla den största nyttan som är tillgänglig, då bådas situation tas i hänsyn.

Kontentan blir att det finns flera olika aspekter som förklarar varför obeskattade reserver används, men det utgås ifrån att deras primära uppgift är att användas som resultatjusterare. Vidare bör företagen också ha en god uppfattning om huruvida de kan komma att göra förluster i framtiden, varför de också vet om de ska göra några avsättningar till obeskattade reserver eller inte. Enligt undersökningen ser bolagens resultatmässiga framtidsutsikter goda ut, men att enbart tolka framtidsutsikterna som goda utifrån att obeskattade reserver ej används är vågat. Vidare finns det också ett till problem som dessa marknadsestimeringar kan orsaka, och det är pressen som företagen får att leverera resultat. Bolagen vet att framtiden kan bli sämre, men samtidigt måste de ge avkastning åt aktieägarna, och då är bokslutsdispositioner en onödig post, eftersom det minskar den tänkta avkastningen.

Det negativa med att inte göra några avsättningar till obeskattade reserver är att förlusten kommer att kvittas mot det egna kapitalet, vilket minskar det fria egna kapitalet, som i sin tur minskar den potentiella utdelningsförmågan. Visserligen kommer det att finnas ett separat underskott i nästa års deklaration, som beskrivits tidigare, vilket justerar skattekostnaden, men inte något annat. De direkta effekterna av att inte använda sig av bokslutsdispositioner är inte särskilt stora även om företagen gör en förlust, men då beror effekterna på hur stor förlusten är. Om bolagen enbart producerar vinster kan det anses onödigt att reservera sig för framtida förluster, eftersom företaget då låser upp fritt eget kapital. Ur det perspektivet har ändamålet med obeskattade reserver minskat och nästan försvunnit, varför bolagen också har minskat sin användning av dem.

Användandegraden kan bero på tillförda utgifter och kostnader. Att använda sig av obeskattade reserver har tidigare inte skapat några utgifter, eftersom företagen inte behöver sätta av några kontanta medel till ett separat konto. När schablonintäkten skapades tillkom också en extra utgift, nämligen den ränta eller skatt som ska betalas för att bolagen har gjort en avsättning under tidigare år. I och med den nya lagen har en utgift skapats, och det har inneburit att det uppstått en post på likviditetsbudgeten. Detta syns också i undersökningen, eftersom en minskning av avsättningar har skett mellan de två åren före lagen instiftades och de två åren efter lagens tillträde. Den förändringen kunde förklaras av att företagen ansåg att

den extra utgiften som uppstod inte var likvärdig med det värde som en avsättning till periodiseringsfond skapade. Att göra en överavskrivning har alltid varit fri från utgifter och kostnadsfritt, varför det alternativet är att anse som ett billigare jämfört med avsättning till periodiseringsfonder. Alla företag utgår ifrån sig själva när ett beslut ska tas om huruvida bolagen ska använda sig av bokslutsdispositioner och ett kriterium är att det inte ska kosta mer än det ger tillbaka är väldigt trovärdigt. Det finns dock fler kriterium för att ett företag ska använda sig av obeskattade reserver, och besluten tas på en årsbasis, varför förändringar sker.

Som nämnts tidigare, till år 2004 minskade företagen användandet av både överavskrivningar och avsättning till periodiseringsfonder jämfört med år 2003. Alla bolag står inför ett beslut varje år när årsredovisningen ska upprättas, och det är om de ska avsätta obeskattat resultat för att försäkra framtida förluster eller beskatta hela resultatet. Som nämnts tidigare i texten finns det många anledningar till varför företagen har minskat sitt användande av bokslutsdispositioner. Användandet av periodiseringsfonder hade minskat, men att också avskrivningar över plan hade stagnerat under de undersökta åren var en överraskning. Dock kan det förklaras med hjälp av konsumentbeteende, eftersom det går ut på att bolagen bestämmer sig för att använda det val som gynnar dem bäst. Valen som företagen står inför kan förklaras utifrån tre punkter, vilka förklarar hur konsumenten ur ett generellt perspektiv gör sitt val. De tre punkterna är att det ena valet är bättre än det andra, konsumenten har begränsat med inkomster och det val som utses ska maximera tillfredsställelsen. För att bolagen ska ta det bästa beslutet måste dessa tre punkter fungera som en mall för beslutet.

Under åren 2003 och 2004 fanns det inga skatter som besvärade balansen mellan dessa två resultatjusteringar, utan då kunde företagen utgå från deras respektive egenskaper och göra sitt val utifrån dem. När en skatt påförs ett val förändras balansen mellan de två valen, som innan skatten var relativt jämlika, men som demonstrerats tidigare finns det argument för att avskrivningar över plan och periodiseringsfonder ska hanteras olika. Av den anledningen kan denna skatt förändra dynamiken mellan de båda valen på ett bra sätt.

När skatten infördes från början av 2005 hade företagen fått ett nytt hinder som de var tvungna att överväga huruvida det skulle påverka deras beslut eller inte. När en skatt påförs ett val, och det finns substitut för det valet är det naturligt att det billigare valet är att föredra. För åren 2005 och 2006 hade balansen mellan periodiseringsfonder och avskrivningar över plan förändrats. Antal företag som använde sig av bokslutsdispositioner hade nu också minskat jämfört med de tidigare åren. Konsekvenserna av detta blev att bolagen nu fick besluta sig om huruvida de skulle börja använda sig av överavskrivningar istället för periodiseringsfonder. Båda alternativen är verktyg som företagen har att tillgå med ändamålet att minska marginalskatten för året. För att minska skatten med den största marginalen bör bolagen använda sig av både överavskrivning och avsättning till periodiseringsfonder, men i detta fall handlar det inte huruvida skatten ska minskas, utan valet som bolagen gör mellan de två resultatjusteringarna.

För att kunna avgöra huruvida det ena valet är bättre än det andra när det gäller avskrivning över plan och periodiseringsfonder finns det några aspekter som måste tas i hänsyn till. När det gäller överavskrivningar måste företaget först och främst inneha inventarier och maskiner i bolaget och sedan måste dessa ha ett potentiellt övervärde som inte är avskrivet. För att kunna göra kontinuerliga överavskrivningar med ett någorlunda lika stort belopp varje år måste företagen också köpa in nya inventarier. Tills sist måste bolagen också vara noggranna med att överskåda sina överavskrivningar, för det kan hända att de måste återföras till

beskattning tidigare än väntat. Det finns två anledningar till varför företagen måste återföra gjorda överavskrivningar. Dessa två är att bolagen inte köper in nya inventarier eller att inköpen är lika stora eller mindre än avyttringarna, vilket får till effekt att nettoinanskaffningen blir för liten för att överavskrivningar ska kunna göras.

Periodiseringsfonder har enbart ett hinder, vilket också avskrivningar över plan har, nämligen att det måste finnas ett resultat som tillåter resultatjusteringar. Resultatet måste vara positivt, utöver detta hinder bör företaget fundera kring varför de ska göra en resultatjustering, och hur stor bokslutsdispositionen ska vara. Se bilaga 5 för information kring företagens resultat för varje respektive år. Finns det däremot ett stort utrymme och bolagen vet att sämre tider är att vänta kan det vara bättre att göra en större resultatjustering. Begränsade inkomster faller inom ramen av vad företagens resultat tillåter dem att göra, samt hur framtiden ser ut för dem. Däremot när det gäller att bolagen ska maximera sin tillfredsställelse är det väldigt individuellt, somliga föredrar det ena alternativet före det andra, enbart för att det är mindre komplicerat. Andra vill alltid ha ut den största möjliga avsättningen till obeskattade reserver som möjligt, som ges från avsättning till periodiseringsfonder i kombination med avskrivningar över plan, vilket bilaga 6 och bilaga 7 demonstrerar. För att företagens tillfredsställelse ska maximeras krävs det att deras respektive val ska kunna genomföras med deras resultat och valet ska också vara det bästa möjliga av alla kombinationer som kan genomföras. Bolagen ska veta att deras val passar in i deras finansiella strategi, men det ska också ge dem en fördel rent skattemässigt och det är ett beslut som varje företag måste bestämma själva.

I bilaga 5 kan det utläsas att majoriteten av de granskade företagen erhöll positiva resultat för varje respektive undersökt år, vilket visar på att möjligheten för resultatjusteringar fanns tillgänglig. Det gemensamma med företagen i undersökningen är att de alla är de största noterade bolagen i Sverige, varför de också genererar resultat kring 100 miljoner och uppåt (det finns emellertid undantag, se bilaga 5 för ytterligare information). Av den orsaken finns den inga restriktioner kring inkomstkravet (se konsumentbeteende), varför det bör begrundas huruvida obeskattade reserver används enbart i syfte att minimera skatten. Resultaten som frambringats under åren 2003-2006 visar på låg fluktuering mellan åren, emellertid finns det avvikelser, som tenderas förklaras av en eller flera extra ordinära händelser eller dylikt, vilket faller utanför det operativa resultatet. När en sådan händelse sker kan det vara intressant att diskutera huruvida företaget ska använda sig av obeskattade reserver för att antingen, minimera resultatfluktueringarna, sprida ut bonuspåverkan och säkra framtida resultat mot eventuella förluster.

Flera av företagen som redovisade en resultatanomali använde sig också av obeskattade reserver för det året (se bilaga 1 och 5). Omfattningen i användningsgraden varierade, några bolag använde sig av både avsättningar till periodiseringsfonder och överavskrivningar och några företag valde att enbart bruka en av de två resultatjusterande verktygen. Bakgrunden till det åligger i syftet med avsättningen till obeskattade reserver, som förklarats ovan. Vidare förklarar det att bolagen är pro aktiva med sitt resultat och utnyttjar en möjlighet att nyttomaximera vinsten för att förbättra företagets förmögenhet, både direkt och i ett framtida perspektiv. Dessutom indikerar det på att ledningen i bolagen agerar på ett rationellt sätt, det vill säga när tillfälle ges utnyttjas det till fullo och på ett smart sätt. Det finns emellertid också en negativ sida med att skjuta upp beskattning av resultatanomali, då företagets kassaflöde kan påverkas. Under det år som resultatet är en avvikelse jämfört med övriga år bör också kassaflödet påverkas positivt, då betalning sker under året och specifikt för den händelsen. Av den orsaken kan det vara fördelaktigt att beskatta vinsten med kassaflödet genererat från den händelsen, istället för att skjuta upp beskattning och belasta nästa års kassaflöde med

föregående års händelser. Det som sker är en omvänd situation som obeskattade reserver är ämnat att lösa, att minimera belastning på kassaflödet, men i det här fallet tenderar kassaflödet att belastas hårdare på grund av användningen av obeskattade reserver. Av den anledningen är det viktigt att användningen av obeskattade reserver har ett tydligt syfte och en handlingsplan för att uppnå målet. Vidare kan också uppdelningen av resultatanomalin (användning av obeskattade reserver för det året) förklaras av hur betalningsstrukturen är utformad. Det är vanligt förekommande att betalningar delas upp på en tidsram, vilket gör att hela summan för händelsen inte utbetalas direkt, vilket kan generera problem, då händelsen belastar resultaträkningen direkt. Av den anledningen kan det vara lämpligt att också skjuta fram en viss del av vinsten till framtiden för att kassaflödet också genereras i framtiden. Det blir en matchning mellan när vinsten ska beskattas och när kassaflödet inbringas. Företagens finansiella planering är grundläggande för användningen av obeskattade reserver, vilket också demonstreras när bolagens resultat och användningen av bokslutsdispositioner ställs mot varandra.

5.1.4 Företagens inställning till resultatjusteringar

Bilaga 8 och 9 visar att majoriteten av företagen som var med i undersökningen har maskiner och inventarier i sina bolag, och dessutom visar de båda bilagorna på att de flesta företagen anskaffade nya inventarier för varje undersökt år. För åren 2003 till 2006 var det enbart mellan tio och sexton företag som utnyttjade möjligheten att göra överavskrivningar. För att erhålla årets totala avskrivning finns det två olika metoder, huvudregeln eller kompletteringsregeln. För huvudregeln krävs det information om bolagens ingående balans på restvärdet för maskiner och inventarier, samt dess inköp och försäljningar. Om kompletteringsregeln används krävs enbart anskaffningsvärdena för varje respektive år. Denna information finns tillgänglig i bilaga 8 och 9, dock är informationen inte fullständig för att utföra dessa beräkningar, men informationen visar tillräckligt. Med bilaga 8 och 9 kan det åskådliggöras att företagen har en överkapacitet som ej utnyttjas till överavskrivning. Bilagorna visar klart och tydligt att bolagen som innehade maskiner och inventarier hade möjlighet att utnyttja avskrivningar över plan för alla fyra år som undersökningen involverar. Under åren 2003 och 2004 förändrades antal företag som använde sig av avskrivningar över plan negativt med tio procentenheter. Den utvecklingen kan enklast förklaras av att bolagen minskade sitt restvärde på sina maskiner och inventarier med så pass mycket att det inte fanns något utrymme för några överavskrivningar. Detta motsägs emellertid av bilagorna tre och fyra, eftersom de visar tydligt att så inte var fallet. Många företag nyanskaffade maskiner och inventarier för dessa två åren, men sedan visar dessa två bilagor att det finns bolag som sålde av fler maskiner och inventarier än vad de anskaffade, men majoriteten nyanskaffade eller var oförändrade. Av den anledningen utesluts möjligheten att företagen inte hade tillräckligt med maskiner och inventarier för att kunna utföra överavskrivningar.

För åren 2005 och 2006 ökade sedan antalet företag som använde sig av avskrivningar över plan med lite mer än tre procentenheter. Det hade inte skett någon dramatisk förändring av bolagens maskiner eller inventarier, vilket bilaga 8 och 9 uppvisar. Till största delen var, av de företag som genomgående använde sig av avskrivningar över plan, likadan för alla åren, något enstaka bolag gjorde en överavskrivning ett år, men inte något annat år. Det var vanligare att företag som inte tidigare hade gjort några avskrivningar över plan började använda sig av överavskrivningar för åren 2005 och 2006.

Bilaga 4 som åskådliggör företagens användande av resultatjusteringar demonstrerar ingen tydlig reaktion när det gäller överavskrivningar, men däremot visas ett tydligt mönster när det

gäller periodiseringsfonder. Från år 2003 till år 2005 minskade avsättningarna med mer än hälften, men för år 2006 ökade antalet med tio procent jämfört med år 2005. För alla år förutom 2005 var antalet bolag som använde sig av periodiseringsfond fler än de företag som använde sig av avskrivning över plan, vilket visar på en preferens bland bolagen. Som tidigare nämnts har nästan alla företag möjligheten att använda sig av överavskrivningar. Intresset kring den förändringen förstärktes, eftersom ökningen av antalet bolag som valde att sätta av till periodiseringsfond var större än de företag som använde sig av avskrivningar över plan för år 2006. Utfallet blev också mer förvånansvärt, då det inträffade efter införandet av schablonintäkten på periodiseringsfonder.

Av vad det går att utläsa från diagrammen finns det inte någon tydlig koppling mellan användandet av periodiseringsfond och överavskrivningar. Den generella uppfattningen är att när antalet företag minskade sina avsättningar till periodiseringsfonder är bolagen tvungna att ersätta de avsättningarna med något annat resultatjusterande verktyg. Det enda substitut för periodiseringsfond är överavskrivning, vilket då antas öka i användandet, men undersökningen visar på något annat än detta. År 2005 var det första året som schablonintäkten skulle tas upp, varför det kan förklara det årets reaktion i antalet som minskade sina avsättningar till periodiseringsfonder och ökningen av överavskrivningar. Året efter, när företagen hade acklimatiserat sig med schablonintäkten och räknat på effekterna, verkar tendensen vara att fler ansåg att periodiseringsfonder inte hade en negativ effekt jämfört med vad den gav tillbaka till bolagen. Antal bolag som gjorde avsättningar till obeskattade reserver avtog för varje år tills år 2006, där antalet ökade med 20 procent. Tendensen är att bolagen minskade användandet av bokslutsdispositioner kring införandet av schablonintäkten, men efter två år tyckts företagen funnit orsaker att öka användandet av dem igen.

Två år innan skatten på periodiseringsfonderna blev verklighet var det enbart sexton företag som använde sig av avskrivningar över plan år 2003, och den siffran sjönk sedan till tio, år 2004. Detta visar att bolagen kan ha ändrat inställning till överavskrivningar. Visserligen ökade tio bolag till tolv för åren 2005 och 2006, men det är enbart en ökning med lite mer än tre procentenheter, vilket får anses som en försumbar tillväxt. Företagen minskade sitt användande av avskrivningar över plan trots att det hade blivit dyrare för bolagen att göra avsättningar till periodiseringsfonder, vilket inte överensstämde med substitutionseffekten. Företagen hade minskat sin potentiella chans att öka sitt totala avskrivningsunderlag, trots att möjligheten till det fanns, och enligt bilaga 8 och 9 har nästan alla bolag möjlighet att använda sig av avskrivningar över plan. Företagen i undersökningen har ändrat inställning till överavskrivningar över åren, och det gäller inte bara det resultatjusterande verktyget, utan det berörde också periodiseringsfonder innan schablonintäkten infördes. För år 2003 var det nästan 37 procent av bolagen som gjorde en avsättning till periodiseringsfonder, vilket är långt under hälften av alla företagen. Periodiseringsfonder är valfria för alla bolag, och innan skatten infördes fanns det ingenting som hindrade företagen att göra en avsättning, men redan då använde majoriteten sig inte av dem.

Under år 2006 hände det som förändrade det påtänkta mönster som höll på att bildas, nämligen att antalet företag som använde bokslutsdispositioner ökade. Dock var användarnivån långt under den nivå som fanns för 2003, hela 35,48 procent, vilket ändå visar på en bastant förändring inom efterfrågan. Förändringen av efterfrågan kan endast tolkas på ett sätt, nämligen att företagen minskade sitt användande av bokslutsdispositioner och valde att beskatta sina vinster direkt istället för att skjuta upp dem. Att staten införde en skatt har gjort att några extra bolag har valt bort resultatjusteringar. På grund av att större delen av de

undersökta företagen inte använde sig av bokslutsdispositioner har de största börsbolagen inte påverkats i alltför hög grad av den förändringen inom redovisningsområdet. Enligt den här undersökningen väljer bolagen att inte använda sig av obeskattade reserver, och som nämnts tidigare finns det många potentiella anledningar till det, men effekten av införandet av schablonintäkten har inte blivit som tänkt. På grund av att efterfrågan på att använda resultatjusteringar var låg redan innan förändringen på det området genomfördes, har efterfrågan inte försämrats lika mycket som teorin föreslog.

Företagen som undersökningen omfattar har alltså inte slutat använda något av de båda resultatjusterande verktygen, eftersom majoriteten inte har använt dem sen tidigare, förutom för år 2003. Sveriges största börsnoterade bolag väljer att betala mer skatt för varje år, vilket kan vara den faktiska effekt som staten vill uppnå med skatten på periodiseringsfonder. Antal företag som använde sig av periodiseringsfonder har minskat, vilket gör att skatteintäkterna har ökat. Vidare har också staten fått en ny inkomstkälla, nämligen från de kvarvarande bolag som fortsätter att göra avsättningar till periodiseringsfonder. Tendensen från år 2005 och 2006 är att fler företag har valt att göra avsättningar, vilket antyder på att det finns somliga bolag som inte vill överge möjligheten att skjuta upp sin skatt. Dessutom är förändringen mellan antalet företag som valde att göra en avsättning till periodiseringsfond mellan åren 2005 och 2006 större än de bolag som valde att använda sig av överavskrivningar. Detta förklarar då varför periodiseringsfonder ej kan ersättas av någonting annat, eftersom Sveriges största företag väljer att öka sina utgifter för att skjuta upp sin skatt istället för att göra överavskrivningar som är helt avgiftsfria.

5.2 Chi-square-test

Två hypotesprövningar görs nedan, och det som skådas är nollhypotesen (H_0) och den alternativa hypotesen (H_1). Den första hypotesprövningen testar om bokslutsdispositioner används i lika stor utsträckning som de inte används. Som grund för den hypotesprövningen är att företagen bör ha lika stort incitament för att använda bokslutsdispositioner som att inte använda dem. Den andra hypotesen prövar huruvida de båda resultatjusterande verktygen utnyttjas tillsammans eller separat, om det finns någon association mellan dem två. Underlaget för den hypotesprövningen är att företagen kan använda sig av de båda resultatjusterande verktygen utan några krav på att båda måste användas samtidigt och de båda bokslutsdispositionerna bör inte ha någon koppling till varandra vid dess bruk. Alpha-värdet i de båda chi-square-testen bestämdes till 0,025, vilket menas att om p-värdet är över det värdet kan inte nollhypotesen förkastas och om p-värdet är under kan nollhypotesen förkastas.

5.2.1 Hypotesprövning 1

H_0 : Företagen använder sig av bokslutsdispositioner i lika stor skala som de inte använder dem för varje undersökt år, fördelningen är 50/50.

H_A : Företagen använder sig inte av bokslutsdispositioner i lika stor skala för varje undersökt år, fördelningen är inte 50/50.

Resultatet av det första chi-square-testet blev följande:

År	P-värde
2003	0,796
2004	0,071
2005	0,002
2006	0,010

Med ett p-värde på 0,796 finns det inte tillräckligt med stöd att förkasta nollhypotesen, men det ska understrykas att den inte accepteras i sin helhet heller, då den inte nödvändigtvis behöver vara korrekt. Betydelsen av värdet blir att lika många företags som använder sig av bokslutsdispositioner använder sig inte av bokslutsdispositioner. För år 2003 innehåller observationerna att det är en jämn fördelning på användandegraden, vilket också tabell 11 visar. År 2004 kan en betydande förändring skådas, med ett p-värde på 0,071, en markant skillnad i p-värdet från år 2003, men på grund av att alpha-värdet bestämdes till 0,025 är ett p-värde på 0,071 inte tillräckligt litet för att förkasta nollhypotesen. Av den orsaken finns det fortfarande inte fullständigt med bevis för att inte påstå att företagen använder/inte använder sig av resultatjusterande verktyg i lika stor utsträckning. Det ska emellertid noteras att p-värdet indikerar på att en förändring kan ha skett. För år 2005 minskar p-värdet till att vara under alpha-värdet, vilket gör att nollhypotesen kan förkastas, då det finns tillräckligt med stöd för att påstå att bokslutsdispositioner inte har en likadan fördelning mellan att de används och inte används. P-värdet indikerar på att det är fler företag som inte använder sig av bokslutsdispositioner än vad det är bolag som använder sig av dem, och detta demonstrerar också tabell 11. Det är likadant för år 2006 med ett p-värde på 0,010, vilket gör att nollhypotesen förkastas. För det året är det också fler företag som inte använder resultatjusterande verktyg jämfört med vad det är företag som använder dem.

Som analysen har bekräftat finns det tendenser på att användandegraden har sjunkit, och från år 2004 och framåt är det en ganska betydlig förändring som har skett. chi-square-testet demonstrerar också detta, vilket gör att analysen nu har fått en grund att stå på, när det går att påstå en statistik signifikans för åren 2005 och 2006 när det gäller användandegraden av bokslutsdispositioner. Testet, som analysen tidigare nämnt och som empirin demonstrerar, visar på att färre företag väljer att utnyttja avsättningar till obeskattade reserver. Det går att med stor säkerhet påstå att en förändring har skett bland de största noterade börsbolagen rörande deras användande av bokslutsdispositioner.

5.2.2 Hypotesprövning 2

H_0 : Det finns inte en association mellan användandet av överavskrivningar och periodiseringsfond

H_A : Det finns en association mellan användandet av överavskrivningar och periodiseringsfond

Resultatet av det andra chi-square-testet blev följande:

År	P-värde
2003	0,239
2004	0,184
2005	0,327
2006	0,658

År 2003 har ett p-värde på 0,239 vilket indikerar på att nollhypotesen inte kan förkastas, det är ett värde som är betydligt högre än alpha-värdet. Det finns inte tillräckligt med bevis för att påstå att det finns en association mellan överavskrivningar och periodiseringsfonder. Betydelsen av detta blir att företagen som använder sig av någon av de två bokslutsdispositionerna inte med automatik kommer att använda båda två, det finns ingen koppling mellan de båda för år 2003. Likadant är det för 2004, med ett p-värde på 0,184 och 2005 med ett p-värde på 0,327. De båda åren har ett p-värde betydligt högre än alpha-värdet, vilket gör att nollhypotesen inte kan förkastas. Detta indikerar på att det inte finns någon association mellan de båda resultatjusterande verktygen. Företagen använder sig alltså av antingen av periodiseringsfonder mer än överavskrivningar eller tvärtom, vilket också tabell 10 demonstrerar. För år 2006 ökade p-värdet betydligt jämfört med de tidigare tre åren, ett starkare p-värde gör att nollhypotesen får bättre stöd, men det finns inga indikationer på att det är tillräckligt med bevis för att acceptera nollhypotesen. Däremot finns det starka belägg att påstå att bolagens användning av de båda bokslutsdispositionerna inte har någon association med varandra, det påståendet är ganska starkt då alla fyra undersökta åren inte kan förkasta nollhypotesen.

Som nämnts tidigare i analysen är det få företag som använde sig av båda resultatjusterande verktygen, vilket också bekräftas av det andra chi-square-testet. De båda verktygen uppvisar tendenser på att användas helt oberoende från varandra, vilket menas att om ett företag gör en avsättning till periodiseringsfond finns det ingenting som tyder på att det bolaget också ska använda sig av överavskrivningar det året. Tabell 1-9 påvisar det resonemanget också. På grund av chi-square-testets resultat får resonemangen som förts tidigare i analysen, om att företagen inte demonstrerar några tecken på att substituera periodiseringsfonder mot överavskrivningar, stöd. Det måste emellertid nämnas att testet inte ger bevis för att de båda bokslutsdispositionerna är oberoende av varandra, utan enligt de observerade data indikerar det på ett oberoende. Av den anledningen uppvisar inte schablonintakten på periodiseringsfonder att vara en faktor som påverkar bolagens val av resultatjusterande verktyg, vilket också tabell 10 tydligt demonstrerar.

5.3 Sammandrag

En avtagande effekt finns hos de 60 största börsbolagen när det gäller användandet av bokslutsdispositioner. Dessutom har inte användningen av överavskrivningar ökat eller ersatt periodiseringsfonder, då periodiseringsfonder tenderar att användas mer än avskrivningar över plan för tre år av de totalt fyra undersökta åren. Chi-square-testen visar också på att de resonemangen stämmer väl överens med undersökningens data. Flera olika anledningar kan förklara det fenomenet, nämligen att börsbolagen inte vill avsätta vinster och sen betala ränta plus bolagskatt för dem och de strävar efter att producera vinster och ge tillbaka till aktieägarna. Det har blivit kostsamt för företagen att använda sig av obeskattade reserver, periodiseringsfonder kostar på grund av sin schablonintäkt och överavskrivningar med sitt nödvändiga restvärde, vilket kräver anskaffningar av inventarier och maskiner. Den förändring som skett gör nu att företagen måste kalkylera huruvida kostnaderna är mindre än nyttan för själva avsättningen och för att kunna göra det krävs information om framtidens resultat.

5.4 Aspekt 2 - Branscher

5.4.1 Möjliga orsaker till Branschernas användningsfrekvens

Av informationen som bilagorna och empirin ger finns det tre anledningar till varför branscherna skiljer sig åt när det gäller användandet av resultatjusteringar. Den första anledningen är på grund av att vissa av moderbolagen, som är undersökningsobjekten för den här undersökningen, är holdingbolag. Ett holdingbolag är ett företag som inte har några verksamhetsaktiviteter förutom att stå som ägare för sina dotterbolag, och sina intäkter erhåller de via utdelningar och koncernbidrag. Dotterbolagen är näringsbetingade andelar hos moderbolaget, eftersom dessa bolag är onoterade. För att en andel ska vara näringsbetingad måste andelen vara i ett aktiebolag och ägaren måste vara ett aktiebolag⁷⁸. Därutöver ska minst ett av tre krav uppfyllas; andelen är inte marknadsnoterad, om andelen är marknadsnoterad ska andelen motsvara tio procent eller mer av röstantalet. Det sista kravet är att andelen möjliggör ägarföretaget att bedriva rörelse och/eller att andelsägaren kan anses stå bolaget nära på grund av äganderättsförhållanden eller organisatoriska förhållanden.⁷⁹

Vidare behöver dessa holdingbolag inte betala någon skatt på sina vinster, eftersom dotterföretagen är näringsbetingade andelar⁸⁰. På grund av att holdingbolagen inte betalar någon skatt finns det ingen anledning att de ska använda sig av resultatjusteringar. Denna företeelse återfinns främst inom finanssektorn, men sådana här upplägg finns inom alla branscher, dock inte i lika stor utsträckning. Inom finansbranschen finns det ändå ett antal bolag som använder sig av resultatjusteringar och då är det främst periodiseringsfonder, men det antalet sjönk efter år 2005, vilket gör att överavskrivningar blev den vanligaste resultatjusterande verktyget.

Den andra anledningen är att riskfaktorn och marginaler är större eller mindre inom vissa branscher. Vissa branscher har mindre marginaler än andra, och dessa sektorer är också mer beroende av råvarupriserna, vilka påverkar marginalerna. När ett företag har små marginaler är det större risk att vinster blir till förluster, och på grund av det kan det finnas en benägenhet inom en viss sektor att skydda sig mot att alltför stora förluster uppstår. De sektorer som kan ha mindre marginaler än andra är material och industri. Självklart gäller det inte alla bolag inom sektorn, utan det är branschen i sig som är mer riskfylld än andra. Detta har att göra med underliggande råvarupriser och utbud och efterfråga. Ett exempel kan vara ett företag inom materialektorn, som är beroende av att oljepriset är lågt, eftersom deras varupriser ej kan flyttas över till deras kunder i lika stor omfattning som ökningen av oljepriset. Av den anledningen är den branschen utsatt för en större risk, eftersom oljepriset kan stiga, utan att de kan påverka det. Men detta är naturligtvis från bolag till bolag, eftersom det finns sätt för företagen att skydda sig från oförutsedda prishöjningar på underliggande råvaror. Det exempel belyser ändå att en risk finns och det gör att branschen vill minimera möjligheter till förluster. Resultatet styrker också tidigare studier, kring huruvida specifika sektorer använder sig av obeskattade reserver än andra, vars resultat visade att sektorer som opererade på marknader med hög konkurrens använde sig av avsättningar i större utsträckning än andra, vilket nuvarande undersökning också påpekar.

Det ska också tilläggas att om branschen använder sig av avskrivningar över plan tenderar också branschen att använda sig av periodiseringsfond (se bilaga 10). Riskfaktorn kan vara en

⁷⁸ Rabé och Melbi, 2008, sid 378 och 24 kap 13 § IL

⁷⁹ Rabé och Melbi, 2008, sid 378 och 24 kap 14 § IL

⁸⁰ 25 kap 5 § 1st IL

potentiell orsak till varför det inträffar, då sektorn behöver reserver för eventuella förändringar i framtiden. Då båda resultatjusterande verktygen används har allt som är möjligt gjorts för att skjuta fram vinster för att utjämna framtida resultat. Konjunkturförändringsprincipen (idag försiktighetsprincipen) kan vara av intresse i det här sammanhanget, då den appliceras för att ge mindre fluktuationer i företagets vinster. Olika sektorer påverkas olika mycket av konjunkturförändringar, speciellt hur snabbt och i vilken omfattning. En bransch som industri påverkas relativt snabbt och aggressivt, vilket gör att ett intresse finns i den sektorn att använda sig av reserver för framtiden. En sektor som får anses som en avvikelse till den här hypotesen är finansbranschen, då den utgör merparten av alla sektorer som använder sig av både avskrivningar över plan och periodiseringsfonder. Det sker förändringar inom den sektorn också, men finansiella tjänster kommer alltid att behövas till en viss omfattning, varför det är anmärkningsvärt att den sektorn utgör en betydande andel av de som brukar bokslutsdispositioner.

Tredje och sista anledningen är att vissa branscher är mer berikade i sitt arbete av maskiner och inventarier, vilka kan utnyttjas för att påverka resultaten. Ett tydligt exempel som skapar lite ljus på detta är industrisektorn. Majoriteten av de bolagen har stora tillgångar av inventarier och maskiner, och omsättningshastigheten verkar vara stor, eftersom det sker nyinköp varje år, vilket inte är negativt. När ett företag anskaffar mycket inventarier kan bolaget få en fördel genom att göra överavskrivningar det år som går bra för att skydda sig mot osäkra händelser på marknaden. Överavskrivningar har ingen tidsperiod på hur länge de får behållas, utan det avgörs via restvärdet, som i sin tur beror på antalet nyanskaffningar och försäljningar, varför det blir till en fördel att införskaffa nya maskiner och inventarier varje år. Det ska tilläggas att de flesta av branscherna innehar tillgångar som de kan utnyttja vid överavskrivningar, men då överavskrivningar beror på restvärdet, vilket påverkas av nyinköp och försäljningar, har vissa sektorer mer fördel än andra.

En intressant avvikelse till detta är att branschen material, som är maskin –och inventarieberikad, men som minskar sitt användande av avskrivningar över plan under de undersökta åren. Förklaringen till det kan hämtas i de grundläggande kraven för att kunna utföra överavskrivningar, nämligen restvärdet. Görs det inte nya inköp för att öka restvärdet minimeras, för varje år, den potentiella överavskrivningsförmågan. Den branschen består till stor del av maskiner och inventarier som brukas under deras livslängd, då det skulle bli för kostsamt att byta ut dem efter varje år. Som beskrivits tidigare beläggs avskrivningar över plan med en indirekt kostnad, varför det verktyget besitter hinder som inte alla företag och sektorer är kapabla att övervinna och kanske inte bör göra det heller. I slutändan handlar det bara om en uppskjutning av vinstskatten, som någon gång ändå måste betalas, varför det kan vara bättre ur ett likviditetsperspektiv att inte införskaffa nya maskiner och inventarier om så inte krävs för att utföra arbetet. Alla branscher har sina fördelar, men det är tveksamt att påstå att en fördel är att via ett berikat användande av maskiner och inventarier kunna utföra större överavskrivningar än andra.

En ytterligare aspekt, och som inte utgör en anledning, är att om det finns stora summor sparade överavskrivningar kan företagen använda sig av dessa när de måste göra stora nedskrivningar på andra tillgångar. Det som sker är en kvittning med hjälp av andra tillgångar. Bolagen använder sig av det övertvärde som finns på sina maskiner och inventarier och jämnar ut det mot den värdeminskning som har uppstått på de andra tillgångarna. På så sätt arbetar företagen aktivt med att skydda sig själva från onödiga förluster som har uppstått på grund av en specifik händelse, och förlusterna påverkar inte bolagen i alltför stor utsträckning.

Tre olika hypoteser har beskrivit varför företagen inom olika branscher använder sig olika mycket av resultatjusteringar. Generellt handlar det om att skydda sig från förluster, men eftersom det kan uppstå oförutsedda förluster kan det vara bra att ha obeskattade reserver som jämnar ut dessa, varför antalet bolag kan variera från sektor till sektor. Det återkommer till att det är företagens egna beslut om de ska använda sig av resultatjusteringar.

5.5 Skatteväxlingens effekt

Staten hade två anledningar till varför en schablonintäkt skulle tas upp på periodiseringsfonder. Den ena har redan beskrivits tidigare, att staten "lånade ut" skattepengar till bolagen och på dessa lån skulle en låneränta erläggas. Den andra anledningen var för att finansiera skatteväxlingen som regeringen ville åstadkomma. En skatteväxling är när en skatt tas bort från ett område och sedan placeras på ett annat område. På det sättet kan staten styra hur allmänheten ska bete sig och öka respektive minska efterfrågan på vissa områden eller så får ett område finansiera ett annat område som ska gynna allmänheten. Detta är just vad schablonintäkten ska göra, nämligen att företagssektorns skatteinkomster ska få finansiera borttagandet av förmögenhetsskatter inom den privata sektorn. Förmögenhetsområdet är indirekt kopplat till företagsområdet, eftersom det största kapitalet härstammar från bolagen. På det sättet gynnas allmänheten och företagen får bära kostnaden för att skatteväxlingen ska kunna genomföras.

Regeringen hade räknat med att flertalet av bolagen skulle fortsätta att göra avsättningar till periodiseringsfonder för all tid framöver. Under år 2003 var det lite mer än 35 procent av företagen i undersökningen som gjorde avsättningar till periodiseringsfonder, och enligt bilaga 7 undanhåller dessa bolag flera miljarder i obeskattade reserver. Några procent på det beloppet skapar stora intäkter åt staten, varför det kan anses som ett lyckat förslag att införa något sådant. Undersökningen demonstrerar sedan att från år 2003 till år 2005 minskade antalet som gjorde avsättningar till periodiseringsfonder med mer än tjugo procentenheter, och jämfört med år 2006 minskades det med lite mer än tretton procentenheter. Bilaga 7 visar på att staten har förlorat stora summor på dessa år, eftersom företagen väljer själva om de ska ådra sig denna kostnad, varför statens intäkter från detta område är högst osäkert.

Staten har istället ökat på sina skatteintäkter som bolagen betalade. Företagen har minskat användningen av obeskattade reserver, vilket har bidragit till att bolagen betalar mer i skatt för varje år som minskningen av bokslutsdispositioner fortsätter. När bolagen bär skattekostnaden då den uppstår istället för att skjuta fram den i tiden har skatteväxlingen lyckats. Via skatterna kan staten styra efterfrågan på konsumentens val, och periodiseringsfonder och även överavskrivningar är ytterligare ett exempel på hur skatter påverkar valen som görs. Det finns två sidor som företagen kan se detta på. Ägarna får behålla mer pengar privat och eller staten har lyckats påverka bolagens beslut, som kan påverka ägarnas framtida förmögenhet, eftersom företagens egna kapital kommer att minskas vid förluster.

6. Resultat

6.1 Aspekt 1 - Företag

Företagen som är placerade på börslistan "large cap" är 60 stycken till antalet, och en undersökning görs för att kartlägga dessa bolags användande av resultatutjämnningar. Dessutom kartläggs det om huruvida dessa företag väljer att ersätta avsättningar till periodiseringsfonder med avskrivningar över plan efter att en schablonintäkt har införts på ingående gjorda avsättningar efter att lagen verkställdes första januari år 2005. De år som står som bas för den här utredningen är åren 2003, 2004, 2005 och 2006.

Företagen har olika inställning till resultatjusteringar, men majoriteten använder sig inte av avskrivningar över plan eller avsättning till periodiseringsfonder. Under år 2003 valde 22 stycken bolag att använda sig av periodiseringsfonder och sexton stycken företag gjorde överavskrivningar det året. Året efter hade dessa siffror sänkts till sexton stycken som gjorde avsättningar till periodiseringsfonder, vilket var en förändring på nästan 30 procent och tio stycken använde sig av avskrivningar över plan, som var minskning med 37.5 procent. Till år 2005 sänktes antalet bolag som gjorde avsättningar till periodiseringsfonder till åtta stycken, och detta var en nedgång med 50 procent. Antalet som använde sig av överavskrivningar det året ökade från tio till tolv, vilket var en ökning på 20 procent. År 2006 i undersökningen visade att antalet företag som använde sig av periodiseringsfonder ökade från åtta till fjorton stycken, vilket var en positiv förändring med 75 procent. Antal bolag som gjorde överavskrivning år 2006 var oförändrat från föregående år.

Av undersökningen kan det utläsas att antalet som använde sig av resultatjusteringar är mindre än hälften av alla företag, eftersom flera av de bolag som använder sig av antingen periodiseringsfonder använder sig också av avskrivningar över plan. Företagen är inte särskilt villiga att göra några resultatjusteringar, och av den anledningen skjuts inte någon skatt upp. På grund av att det är relativt få bolag som, redan innan schablonintäkten infördes, använde sig av periodiseringsfonder och avskrivningar över plan är förändringen inte alltför anmärkningsvärd, varför nettoeffekten av den påförda skatten blir relativt låg. Det vill säga att det fortfarande finns företag som använde sig av periodiseringsfonder efter att skatten hade införts. Överavskrivningar har ingen utgift som måste betalas för att få göra en avsättning till obeskattade reserver, varför det kan antas att det är fler som utnyttjade detta verktyg, men så är inte fallet. Bolagen har resurserna för att göra överavskrivningar, eftersom de flesta har stora tillgångar när det gäller maskiner och inventarier, och företagen införskaffade också nya maskiner och inventarier varje år. Detta gör att det finns ett övervärde som kan avsättas till obeskattade reserver.

Substitutionseffekten är inte tillräckligt stark när det gäller förhållandet mellan avskrivningar över plan och periodiseringsfonder, eftersom företagen inte ersätter avsättningar till periodiseringsfond med överavskrivningar. Dessa två resultatutjämnande verktygen kan inte anses som substitut till varandra, eftersom periodiseringsfonden visar inga tecken på att vara priselastisk under de år som kartläggningen omfattade. Två val är priselastiska när efterfrågan på det ena valet ökar när priset på det andra ökar och tvärtom. Bolagen tyckts anse att de får mer ut av att antingen överge periodiseringsfonder helt eller återuppta avsättningarna efter år 2005. Företagen antas arbeta utifrån teorin att mer är bättre än mindre, och för att uppnå mer behöver de betala lite extra, varför bolagen som utnyttjar avsättningar till periodiseringsfonder måste ha ansett den extra utgiften som nödvändig. Vidare kan företagen också använda sig av sparade underskott, som är ren skattemässig åtgärd, vilket blir en naturlig konsekvens när en

förlust uppstår i bolaget. Företagen får sedan kvitta framtida vinster med de sparade underskotten, och får på så sätt skatteavdrag för det året då vinsten uppstår.

De bolag som är med i undersökningen är alla skyldiga att prestera för att tillfredsställa sina aktieägare, vilket också kan påverka resultatjusteringarna, eftersom dessa skjuter upp nutida vinster till framtiden, vilket påverkar utdelningskapaciteten. Resultatjusteringar har en uppgift, att kvitta framtida förluster, för att inte minska det egna kapitalet, vilket också påverkar balanserade vinster och förluster, som i sin tur påverkar utdelningskapaciteten. På grund av att företagen alltid vill producera vinster och de har goda förutsättningar att förutse förändringar på marknaden har de också möjlighet att se om obeskattade reserver behövs för framtiden. Detta blir som en direkt effekt av det konkurrenskraftiga samhället.

Chi square testen ger tydligt stöd åt analysens resonemang kring användandet av bokslutsdispositioner och huruvida avskrivningar över plan kan ersätta periodiseringsfonder. Det finns indikationer på att användandet av bokslutsdispositioner avtar med åren och att överavskrivningar inte kan ersätta periodiseringsfonden. De två testen som genomfördes demonstrerar tydligt detta, varför undersökningen påvisar ett statistisk signifikant resultat.

6.2 Aspekt 2 - Branscher

Detta kan också kopplas till att många av de bolag som finns med i undersökningen är moderbolag, som endast har som uppgift att förvalta sina dotterbolag. Av den anledningen är utdelningar och koncernbidrag skattebefriade mellan företagen, och därför behöver bolagen inte använda sig av resultatjusteringar. Organisationsstrukturen kan alltså ha en inverkan på om företagen brukar sig av periodiseringsfonder och avskrivningar över plan. Dessutom finns det också en förklaring till varför vissa företag inom vissa branscher är mer villiga till resultatjusteringar. Nämligen att vissa branscher är mer osäkra än andra och det finns fler faktorer som hotar bolagen, varför de behöver en visst skydd för framtiden, vilket obeskattade reserver ger dem.

6.3 Uppsatsens resultat kontra tidigare studiers resultat

De tidigare uppsatserna som berör ämnet kring bokslutsdispositioner, och då framförallt periodiseringsfonden och effekten som en skatt skulle medföra på den, visar på att företagen inte är särskilt benägna att använda sig av periodiseringsfonder. De båda tidigare studiernas resultat blev att företagen återförde sina tidigare gjorda avsättningar efter att lagen trädde i kraft. Detta stämmer väldigt bra överens med det resultat som den här undersökningen åstadkommer också. Dessutom påpekades det i uppsatsen med titeln ”Räntebeläggning av periodiseringsfonder: En studie av dess påverkan på företagens agerande gentemot sina avsättningar till periodiseringsfonder” att räntebeläggningen hade en stor inverkan till varför återföringar gjordes. Det är en slutsats som uppsatsen kan styrka, men resultatet från undersökningen visar också på att det fortfarande finns företag som använde sig av periodiseringsfonder efter att lagen trädde i kraft. Räntebeläggningen kan ha avskräckt företagen att göra några avsättningar till periodiseringsfonder året efter att lagen inträdde, men åren därpå började företagen återigen att använda sig av periodiseringsfonder. Av den anledningen finns det tveksamheter kring de författarnas slutsatser. Den övergripande slutsatsen, att företagen har minskat sitt användande av periodiseringsfonder var korrekt, vilket resultatet i uppsatsen också demonstrerar.

Uppsatsen med titeln ”svensk utveckling av redovisningsreglering och konsekvenser vid räntebeläggning på periodiseringsfond” visade också ett resultat på att antal återförda

periodiseringsfonder har ökat efter att lagen trädde i kraft. Det finns alltså en konsensus om att det är räntebeläggningen som har orsakat att företagen väljer att återföra sina gjorda avsättningar och minska sitt användande av periodiseringsfonder. Författarna till den studien införde också en ny vinkel till att företagen inte nödvändigtvis skulle sluta använda sig av periodiseringsfonder, nämligen att det är företagets finansiella situation och framtiden som skulle avgöra om företagen skulle göra några avsättningar eller inte. Denna slutsats har också tagits upp i den här studien, men den uppsatsen framhåller ingenting om det finns någon branshpåverkan. Det området är någonting som diskuteras i denna uppsats, men det som framhålls får inget stöd från tidigare forskning, då det är någonting som aldrig tidigare har forskats kring.

Två oberoende studier har båda frambringat att räntebeläggning inte behöver hindra företagen från att använda sig av periodiseringsfonder, utan det handlar mer om företagets inställning. Dessutom diskuterade författarna som skrev om redovisningsreglering om att de stora företagen har möjligheten att göra stora investeringar som möjliggör potentiella överavskrivningar. I uppsatsen har det i omfattande anda diskuterats kring hur företagen har substituerat periodiseringsfonder mot avskrivningar över plan och om det är möjligt och lämpligt att gör så. Företagen har förmågan att använda sig av överavskrivningar, eftersom de flesta har stora övervärden i sina maskiner och inventarier. Rent hypotetiskt har bolagen möjlighet att använda sig av avskrivningar över plan för att sänka sitt beskattningsbara resultat, men de flesta väljer alltså att inte bruka de möjligheterna. Slutligen redovisar tre oberoende studier likvärdiga resultat, varför det finns en konsensus kring effekterna av hur skatter påverkar företagets beslut, vilket gör att resultatet kring området blir mer trovärdiga.

6.4 Sammandrag

Företagen är mer negativa till resultatjusteringar under den period som kartläggningen omfattade, men vissa branscher är däremot mer fördelaktiga gentemot användandet av bokslutsdispositioner. Det positiva är att schablonintäkten inte tycks ha påverkat bolagen i alltför stor utsträckning, eftersom det fortfarande var fler än hälften som år 2006 använde periodiseringsfonder jämfört med år 2003. Det negativa är att företagen inte anammat avskrivningar över plan i den grad som de kan ha gjort, eftersom de flesta bolagen har stora övervärden som de kan ha utnyttjat mer effektivt än de gör. Kontentan blir att det fortfarande finns en efterfrågan på resultatjusteringar, men den tycks avta på lång sikt, vilket också samstämmer med tidigare forskning.

7. Slutsatser

7.1 Aspekt 1 - Företag

- De företag som använde sig av resultatjusteringar var en minoritet jämfört med de som inte använde sig av dem. Då omkring hälften av alla undersökta företag använde sig av bokslutsdispositioner för alla fyra åren tyder på att bolagen väljer att beskatta sina resultat istället för att skjuta upp beskattningen. Emellertid kan bokslutsdispositioner hjälpa företagen vid likviditetsproblem, eftersom skatten minskar.
- Schablonintäkten har haft en påverkan på både avskrivningar över plan och periodiseringsfonder. Enligt undersökningen är periodiseringsfonder förstahandsvalet vid brukande av bokslutsdispositioner även efter räntebeläggningen, eftersom periodiseringsfonder var vanligare för alla år än år 2005. Det var vanligare att företag som väl hade använt sig av periodiseringsfonder innan år 2005 använde sig av dem efter också. Avskrivningar över plan har ett jämn fördelad användargrad för alla åren, endast år 2005 avviker.
- Antal bolag som använde sig av resultatjusteringar tilltog år 2006, vilket gör att det finns en stigande tendens, men chi square testet påvisar att det finns tydliga indikationer på att fler företag inte använder sig av bokslutsdispositioner än vad det är bolag som använder sig av dem.
- Periodiseringsfonder ger en större avsättning än vad avskrivningar över plan gör, eftersom periodiseringsfondens avsättning är proportionerlig med företagens resultat, vilket överavskrivningarna inte är. Det förklarar också varför det inte går att substituera periodiseringsfonder med avskrivningar över plan, varför en schablonintäkt kan vara värt att betala. Det finns inte någonting i undersökningen som styrker att överavskrivningar kan anses som ett substitut till periodiseringsfonder, vilket understryker att periodiseringsfonden ger större nytta än vad kostnaden är för den.
- Bolagen blev inte avskräckta av den påförda skatten på periodiseringsfonder, vilket gör att periodiseringsfonder visar tendenser på att inte vara priselastiska. Det resulterar också i att substitutionseffekten inte är verksam mellan periodiseringsfonder och överavskrivningar, då företagen återupptog sina avsättningar redan ett år efter att schablonintäkten hade införts.
- Det som skiljer periodiseringsfonder och överavskrivningar åt är den direkta och indirekta kostnaden som dem erläggs vid användande och den direkta avkastningen som de båda verktygen ger utifrån sina respektive kostnader. Avskrivningar över plan är direkt fri från utgifter för att genomföra avsättningen till obeskattade reserver. Oberoende av det kan de stora inköpen som måste ske för att nå upp till en lika stor avsättning som periodiseringsfonden göra att det blir en för stor indirekt kostnad för att det verktyget ska tillfredställa företagens användande. Överavskrivningar kan därför inte ersätta periodiseringsfondernas nyttograd i samma bemärkelse.
- Nästan alla företag har möjlighet att använda sig av avskrivningar över plan, eftersom de har alla högre restvärden än vad de lagligt behöver ha. Nästan alla bolag anskaffade

nya inventarier för varje respektive år. För att kunna använda sig av avskrivningar över plan måste företagen ha en stor omsättning av maskiner och inventarier, eftersom det fordras ett stort övervärde i tillgångarnas restvärde kontra det skattemässiga värdet.

- Företagen kan inte erhålla lika stora avsättningar med verktyget avskrivningar över plan jämfört med periodiseringsfonder, eftersom överavskrivningar är beroende av hur mycket övervärde det finns i bolagens maskiner och inventarier. Det fanns inte ett lika stort övervärde i företagens maskiner och inventarier jämfört med bolagens storlek på avsättningarna till periodiseringsfonderna.
- Ytterligare potentiella anledningar som kan ha påverkat dynamiken mellan de båda resultatjusterande verktygen kan vara att företagen vill generera vinster åt sina aktieägare, varför resultatet inte kan minskas via onödiga avsättningar. Dessutom kan avsättningar visa på att företagen inte tror på framtiden, eftersom de bör ha kännedom om framtida resultat.
- Då överavskrivningar tenderar att inte vara en ersättning för periodiseringsfonden kan ett verktyget underskott i verksamheten vara det. Detta verktyg finns tillgängligt för alla och har en likadan effekt som de resultatjusterande verktygen fast det regleras i deklarationen istället för i bokföringen. På grund av att underskott i verksamheten finns och att större delen av företagen inte använde sig av resultatjusteringar finns det anledning att diskutera om obeskattade reserver är nödvändiga för dagens bolag.

7.2 Aspekt 2 - Branscher

- Vilken bransch bolaget opererar inom kan ha en påverkan om huruvida företaget kommer att göra avsättning till obeskattade reserver.
- Det är stor spridning på de sektorer som använder sig bokslutsdispositioner, och det var aldrig en och samma bransch som var ledande för något av de fyra åren. De branscher som väl använde sig av resultatjusterande verktyg gjorde det också för alla åren.
- Det gör ingen skillnad om branscherna innehåller många holdingbolag, då det var finanssektorn (innehåller flest holdingbolag) som använde sig mest av både periodiseringsfonder och överavskrivningar kontra de resterande sektorerna.
- Vissa sektorer har en större risk och marginalfaktor som influerar branschen, vilka kan utjämnas via bokslutsdispositioner. Dessutom är vissa sektorer mer inriktade på maskiner och inventarier än andra, varför de har större möjligheter att göra avskrivningar över plan än andra branscher.

8. Egna reflektioner

Den här undersökningen visar att resultatjusteringar används i en allt mindre skala, men det finns tendenser på en uppgång. Uppgången är inte befogad, eftersom obeskattade reservers syfte, att minska skattekostnaden och spara obeskattade resultat till framtiden för att jämna ut framtida förluster, har försvunnit. Företagen ska inte behöva fundera på att minska skattekostnaden och skjuta upp obeskattade resultat i framtiden på grund av att bolagen ett år har ett bra resultat, istället ska företagen använda andra metoder. Om en förlust skulle uppstå får företagen använda sig av det egna kapital för att kvitta den, och sedan via deklaraionsmetoden underskott i verksamhet kvitta framtida förluster med framtida vinster, och på så sätt också minska skattekostnaden. Det blir en fördröjning på ett år extra om obeskattade reserver inte används, men företagen får gå ändå inte miste om en lägre skattekostnad. Att minska skattekostnaden med hjälp av bokslutsdispositioner är fel, eftersom de kan skapa framtida problem rent likviditetsmässigt, vilket företagen ska undvika.

Orsaken till varför företagen vill minska skattekostnaden kan bero på att Sverige, idag, har en hög företagsskatt. Verktygen som finns och som kan minska marginalsikten åsamkar inte bara bra saker, utan kan också skapa problem ur ett makroekonomiskt perspektiv. Obeskattade reserver kan vara en orsak till varför Sverige inte har lägre bolagsskatt. Innan schablonintäkt på periodiseringsfonder infördes var användargraden högre, och större summor avsattes och staten erhöll inte sina potentiella intäkter, varför en lägre bolagsskatt ej var befogad. Den högre skattesatsen får två uppgifter, att jämna ut uteblivna skatter och öka skattebetalningen från företag som inte använder sig av bokslutsdispositioner. En Robin Hood effekt, ta från de rika och ge till dem fattiga. Fast här blir det att de bolag som gör vinster betalar för de företag som är osäkra på framtiden och kanske kommer att göra förluster.

För att ta bort den effekten kan systemet med obeskattade reserver ”skrotas”, eftersom det är ett orättvist system för alla. De mindre bolagen har inte samma resurser som de större företagen, varför de skulle gynnas mer av en lägre skattebelastning. Alla bolag bör vilja betala mindre i skatt, eftersom skattepengarna inte ger en direkt motprestation för företagen. Om företagen inte gjorde några avsättningar till obeskattade reserver skulle staten erhålla mer pengar i skatteintäkter, vilka skulle kunna användas gentemot företagssektorn. För år 2008 är det beräknat att staten ska inbringa 109,9 miljarder kronor från bolagsskatten⁸¹. Därutöver kan endast en uppskattning göras av hur mycket som finns i obeskattade reserver, men år 2004 fanns det 195 miljarder i de största periodiseringsfonderna, visserligen har stora delar av den summan återförts. Emellertid har undersökningen visat att bolag fortfarande gör avsättningar, och dessutom har inte avskrivningar över plan lagts till, vilket också utgör en stor summa. För att statuera mitt exempel på ett tydligt sätt bortses de tidigare presenterade siffrorna, och egna estimeringar görs för både avsättningar till periodiseringsfonder och avskrivningar över plan. Detta på grund av att de tidigare siffrorna inte är aktuella, och mitt exempel ska bara visa att vad obeskattade reserver orsakar för statens finanser. Till detta ska det också demonstreras hur en lägre bolagsskatt kan finansiera sig själv via en borttagning av obeskattade reserver, varför en förändring av bolagsskatten kan bli verklighet.

I exemplet som följer är de totala avsättningarna till obeskattade reserver 200 miljarder vid ingången av år 2008, vilket förhoppningsvis är i underkant. Om alla dessa obeskattade reserver återförs och beskattas skulle staten erhålla en summa av 56 miljarder kronor i skatt.

⁸¹ Rabé, 2008, sid 1020

Om det estimeras att det varje år görs ytterligare avsättningar på 50 miljarder minskar statskassan med fjorton miljarder. Allt detta beräknas på skattesatsen 28 procent. Staten beräknade att inbringa ungefär 110 miljarder för bolagsskatten för år 2008 med en skattesats på 28 procent. Om företagen ej gjorde några avsättningar till obeskattade reserver, och staten fick dessa 14 miljarder varje år skulle statskassan ökas med 14 miljarder, men det är endast budgeterat att bolagsskatten ska inbringa 110. Med detta som bakgrund finns det möjligheter till förändring och om de intäkter som bolagssektorn inbringar till staten används för att förbättra den sektorn finns det möjligheter till att förändra skattesatsen.

Den förändrade skattesatsen räknas ut genom att dividera den aktuella intäkten med den potentiella och sedan multiplicera svaret med 0,28. Om den potentiella intäkten för företagsskatten är omkring 125 miljarder med en skattesats på 28 procent och den aktuella intäkten är omkring 110 miljarder ger det en möjlig skattesänkning på omkring tre till fyra procentenheter. Detta exempel inkluderar att obeskattade reserver inte finns, eftersom alla skatter ska betalas årsvis och inte undandömmas. Det här skulle innebära att den nya bolagsskatten skulle vara omkring 24 procent. Genom att ta bort möjligheten att skjuta upp skattebetalningarna skulle den faktiska bolagsskatten kunna minska. En reservation görs dock för dessa siffror, eftersom det är endast uppskattningar, men det var självfinansieringen som ska demonstreras och att det finns möjligheter att göra förändringar av bolagsskatten om skatteförskjutningar tas bort. Skatteförskjutningar skapar bara problem för företagen, eftersom de minimerar chanserna att skapa förändringar när skatter undanhålls.

Fördelen som obeskattade reserver gav företagen när det gällde marginalsikten demonstrerades på sidan 28 första stycket. Den visade att obeskattade reserver kan sänka marginalsikten med upp till sju procentenheter, vilket är fyra procentenheter mer än den förändring som en sänkt bolagsskatt ger. Då ställs frågan varför obeskattade reserver ska tas bort? Genom att sänka skatten skulle företagen öka sitt egna kapital, vilket skulle gynna bolaget och dess ägare, men även de anställda. Att ha ett större eget kapital ger företaget en större möjlighet att självfinansiera sin verksamhet, vilket minskar alla räntekostnader. Vidare minskar statens låneverksamhet när det gäller skatterna, vilket gör att staten inte behöver utfärda lagar som ger dem ränteintäkter på uteblivna skatteintäkter. Att låna pengar via skatter kan vara en risk i sig för bolagen, eftersom skatten måste någon gång betalas, och om företaget har en låg soliditet skapar det en onödig risk. På lång sikt blir inte bolagen hjälpta av att skjuta upp sin skatt, eftersom skatten måste någon gång betalas på de obeskattade reserverna. Av den anledningen är det bättre för bolagen att betala skatten varje år, och förhoppningarna är att företagsskatten har blivit lägre i framtiden. På så sätt behövs inte bokslutsdispositioner inom redovisningsområdet.

Den här undersökningen ger stöd åt förändringsförslaget, som presenterats, på att obeskattade reserver inte behövs, och det vore intressant om det kunde ske en förändring inom det här området. Förändringen ska då inte vara en ytterligare belastning för bolagen, utan ett incitament till att behålla företagen i Sverige.

9. Fortsatta studier

Undersökningen har givit mycket lärorik information, men det finns fortfarande mycket outforskad mark som måste undersökas. Till att börja med krävs det en mer omfattande undersökning. En intressant tanke är om en granskning kan påbörjas från 1990, då den nya skattelagstiftningen infördes, fram till idag, ett intervall på omkring 15 år för att säkerställa om en förändring har skett. På så sätt går det att kartlägga vad användandet har för nivå. Dessutom krävs ett större urval. I den här undersökningen var antalet företag 60 stycken, vilket i sig var en bra storlek på ett urval, men då undersökningen fokuserade på huruvida de Sveriges största börsnoterade företag hade förändrat sitt användande av bokslutsdispositioner och om de föredrar något av de båda resultatjusterande verktygen, för att få en uppfattning om de inte har den ursprungliga verkan som tänkt, sprida ut vinsterna över många år. För att få svar på de frågorna blev urvalet koncentrerat utifrån redan etablerade faktorer, främst på grund av de företagens maktposition att bestämma praxis. Av den anledningen krävs också en ytterligare utredning av de mindre företagen, och inte bara börsbolag, vilka ger en bra indikation på hur andra bolag resonerar, varför undersökningen ej ska förkastas. För att få en rättvis bild på huruvida Sverige företag har en efterfrågan på bokslutsdispositioner bör urvalet i undersökningen vara omkring 1000 företag, från fåmansbolag till de största börsbolagen. På grund av att det inte går att avgöra vad sannolikheten är om ett företag använder sig av bokslutsdispositioner måste det göras en ganska omfattande undersökning. Om en sådan granskning görs kan nollhypotesen förkastas, att företagen fortfarande använder sig av obeskattade reserver i omfattande mening.

För att penetrera detta ämne mer djupgående kan det vara en fördel att intervjua bolagen som var med i urvalet, för att få deras åsikter kring obeskattade reserver. När bolagens egna åsikter har fastställts kan ett ordentligt beslut tas kring om användarnivån för resultatjusteringar har förändrats och kommer förändras i framtiden. Som presenterats i uppsatsen finns det många olika anledningar till varför företag använder sig av obeskattade reserver, men för att säkerställa varför de utnyttjar det verktyget krävs intervjuer. Det finns många frågor som måste besvaras, till exempel om fokus med användandet är att minimera skattekostnaden och om förändringar inom konjunkturen fortfarande har någon roll i beslutet vid avsättningarna. För att få svar på sådana frågor krävs svar från företagen själva. Intervjuerna blir då årsredovisningarnas komplement, då företagets beslut är nedskrivet på varje bolags respektive årsredovisning, vilket är svaret på vad de anser om obeskattade reserver. Men att få svar på varför valet gjordes, bakgrundsinformation, kan inte försämra undersökningen, utan bara förbättra den. De möjliga tilläggen som har föreslagits har baserats på erfarenheterna från den genomförda undersökningen och avsnittet egna reflektioner.

Undersökningen har skapat en bättre bild över företagets inställning gentemot obeskattade reserver, och också givit förslag på varför användandegraden ser ut som den gör. Resultatet kan användas som hjälp på flera områden, främst att obeskattade reserver har förlorat sin ursprungliga uppgift, resultatdistribution, varför resultatet kan vara ett lämpligt underlag vid diskussionerna kring om obeskattade reserver ska tas bort och ersättas med en lägre bolagsskatt. Inriktningar på fortsatta studier är bara förslag på vad som behöver granskas mer noggrant för att få en bättre uppfattning kring ämnet obeskattade reserver. Om undersökningen utvidgas till att omfatta de föreslagna aspekterna bör sammanslagna resultat väga tyngre som bakgrundsmaterial vid eventuella förändringar i skatterätten. Författarens personliga mål med uppsatsen är att skapa en diskussion kring obeskattade reserver och varför den regeln finns till, då den influerar bolagsskatten negativt. Resultatet som erhållits har potentialen att generera en diskussion, vilket är början på förändringsarbetet.

10. Källförteckning

10.1 Tryckta källor

Aczel, D, Amir. Sounderpandian, Jayavel. 2006. "Complete Business Statistics". Upplaga 6, International Edition . McGraw-Hill/Irwin. Singapore.

Artsberg, Kristina. 2005. "Redovisningsteori – policy och praxis". Upplaga 2. Liber AB. Malmö. Sverige.

Begg, David. Fischer, Stanley. Dornbusch, Rudiger. 2005. "Economics". Upplaga 8. McGraw-Hill Education. New York. USA.

Denscombe, Martyn. 2006. "Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna". Buckingham och Philadelphia

Eriksson, Jesper. Åhrén, Patrick. 2006. *Räntebeläggningen av periodiseringsfonder: En studie av dess påverkan på företag noterade på Stockholmsbörsens A-lista*. Uppsala Universitet. Uppsala.

Gustavsson, Johan. Henriksson, Daniel. Nilsson, Joakim. 2006. *Svensk utveckling av redovisningsreglering och konsekvenser vid räntebeläggning på periodiseringsfond*. Lunds Universitet. Lund

Johannessen, Asbjörn. Tufte, Arne Per. 2003, "Introduktion till samhällsvetenskaplig metod". Liber AB. Malmö.

Patel, Runa. Davidson, Bo. 1994. "Forskningsmetodikens grunder". Upplaga 2. Studentlitteratur. Lund. Sverige.

Pindyck S, Robert. Rubinfeld L, Daniel. 2005. "Microeconomics". Upplaga 6. Pearson Education. New Jersey. USA.

Rabé, Gunnar. 2008. "Skattelagstiftningen". Upplaga 1. Norstedts Juridik. Elanders. Vällingby.

Rabé, Gunnar. Melbi, Ingrid. 2008. "Det svenska skattesystemet". Upplaga 21. Norstedts Juridik. Elanders. Vällingby.

Riahi-Belkaoui, Ahmed. 2007. "Accounting Theory". Upplaga 5. Thomson Learning. London. England

Thomasson, Jan. 2007. "Externredovisning och finansiell analys". Upplaga 12. Liber AB. Malmö. Sverige.

Thomasson, Jan. Arvidson, Per. Lindquist, Hans. Larson, Olov. Rohlin, Lennart. 2007. "Den nya affärsredovisningen". Upplaga 17:2. Liber AB. Ljubljana. Slovenien.

Veaux De, D Richard. Velleman, F Paul. Bock, E David. 2008. "Stats, Data and Models".
Upplaga 2. Pearson Education. USA

10.2 Internet

Di.se. 2008

http://di.se/Nyheter/?page=/Avdelningar/Lightlist.aspx%3Fmstat%3Dsub%26menusection%3DBorsen%3Bsector_omxslcap%26selectedlistandmarket%3Dsse%3Bomxslcap_s

Inhämtad 2008-09-02

Grantthornton.se. 2008

<http://www.grantthornton.se/Om-oss/Nyhetsbrev/Nytt-om-skatt/Nytt-om-skatt-1-Avsattning-till-periodiseringsfond--inte-alltid-lonsamt/>

Inhämtad 2008-06-10

Minitab.com. 2009

<http://www.minitab.com/>

Inhämtad 2009-01-16

Nationalekonomiskainstitutionen.stockholmsuniversitet.se. 2008.

<http://www.ne.su.se/ed/pdf/24-5-mw.pdf>

Inhämtad 2008-06-26

Omxnordicexchange.com. 2008.

<http://omxnordicexchange.com/sektorer>

Inhämtad 2008-09-02

Srfkonsult.se. 2004

http://www.srfkonsult.se/remissvar/040923_FIN.htm

Svensktnaringsliv.se. 2005.

[http://sn.svensktnaringsliv.se/sn/publi.nsf/Publikationerview/088C847F479EC818C12570830023A962/\\$File/PUB200509-014.pdf](http://sn.svensktnaringsliv.se/sn/publi.nsf/Publikationerview/088C847F479EC818C12570830023A962/$File/PUB200509-014.pdf)

Inhämtad 2008-06-09

Svensktnaringsliv.se. 2004.

[http://sn.svensktnaringsliv.se/SN/Remiss.nsf/AutonomyRemiss/62b705b1837415c4c1256f1600468199/\\$FILE/YTT2004-251-BILAGA.pdf](http://sn.svensktnaringsliv.se/SN/Remiss.nsf/AutonomyRemiss/62b705b1837415c4c1256f1600468199/$FILE/YTT2004-251-BILAGA.pdf)

Inhämtad 2008-12-17

Regeringen.se. 2008.

<http://www.regeringen.se/content/1/c6/03/24/77/1dd49162.pdf>

Inhämtad 2008-06-10

Riksgälden.se 2008.

https://www.riksdagen.se/templates/RGK_Templates/Statslanerantor.aspx?id=16846

Inhämtad 2008-06-10

Bilagor

Följande bilagor är på: svenska branscher - Large Cap indelat efter sektor⁸²

Nedan presenteras data i tabeller och diagram. Tabellerna är utformade på ett sätt så att varje år och varje typ av bokslutsdisposition är medräknade. Se bilaga 1 och 2 för exakta summor för avsättningar och återföringar av varje respektive bokslutsdisposition.

Bilaga 1

Tabeller över företagens användande av bokslutsdispositioner

Energi

Företag	Använder avskrivning över plan för åren				Använder avsättning till periodiseringsfond för åren			
	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006
Lundin Petroleum	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
PA Resources	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
West Siberian Resources	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
Vostok Gas	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej

Material

Företag	Använder avskrivning över plan för åren				Använder avsättning till periodiseringsfond för åren			
	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006
Boliden	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
Holmen	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
Lundin Mining	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
SCA	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej	Nej	Nej
SSAB	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
Stora Enso	Ja	Ja	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej

Industri

Företag	Använder avskrivning över plan för åren				Använder avsättning till periodiseringsfond för åren			
	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006
ABB	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
Alfa Laval	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Ja	Ja
Assa Abloy	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
Atlas Copco	Nej	Nej	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej	Nej
Hexagon	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
Lindab	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja

⁸² Di.se. 2008-09-02 och Omxnordicexchange.com 2008-09-02

Industri fortsätter

Företag	Använder avskrivning över plan för åren				Använder avsättning till periodiseringsfond för åren			
	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006
NCC	Nej	Nej	Ja	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej
Saab	Ja	Nej	Nej	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej
Sandvik	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej	Nej	Nej
Scania	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Nej	Nej
Seco Tools	Nej	Nej	Nej	Ja	Ja	Nej	Nej	Nej
Securitas	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
Skanska	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Nej	Nej	Nej
SKF	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja
Trelleborg	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
Volvo	Nej	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja

Sällanköpsvaror

Företag	Använder avskrivning över plan för åren				Använder avsättning till periodiseringsfond för åren			
	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006
Autoliv	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Nej	Nej	Nej
Electrolux	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Nej	Nej	Nej
H&M	Ja	Ja	Nej	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej
Husqvarna	Ja	Nej	Nej	Ja	Nej	Nej	Nej	Ja
MTG	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
Securitas Direct	Ja	Nej	Ja	Ja	Nej	Nej	Nej	Ja

Dagligvaror

Företag	Använder avskrivning över plan för åren				Använder avsättning till periodiseringsfond för åren			
	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006
Axfood	Nej	Ja	Ja	Nej	Ja	Ja	Nej	Nej
Oriflame	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Ja	Nej	Nej
Swedish Match	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Ja	Nej	Nej

Hälsovård

Företag	Använder avskrivning över plan för åren				Använder avsättning till periodiseringsfond för åren			
	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006
AstraZeneca	Ja	Nej	Nej	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
Elektta	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
Getinge	Ja	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
Meda	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej	Nej	Nej	Ja

Finans

Företag	Använder avskrivning över plan för åren				Använder avsättning till periodiseringsfond för åren			
	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006
Castellum	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
Fabege	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Nej	Nej	Nej
Hufvudstaden	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Industrivärden	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
Investor	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
JM	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Ja	Nej	Ja
Kaupthing Bank	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
Kinnevik	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
Latour	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
Lundbergföretagen	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
Melker Schörling	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
Nordea Bank	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
Ratos	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
SEB	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej	Nej	Nej
SHB	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Nej	Nej	Nej
Swedbank	Ja	Ja	Ja	Nej	Nej	Ja	Nej	Nej

IT

Företag	Använder avskrivning över plan för åren				Använder avsättning till periodiseringsfond för åren			
	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006
Ericsson	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
TietoEnator	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej

Teleoperatör

Företag	Använder avskrivning över plan för åren				Använder avsättning till periodiseringsfond för åren			
	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006
Millicom	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
Tele2	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
TeliaSonera	Nej	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej	Ja

Bilaga 2

Branschanvändningen av bokslutsdispositioner Följande visar korstabellen:

- Antal visar hur många företag som har använt sig av överavskrivning och/eller avsättning till periodiseringsfonder från respektive bransch och totalt.
- Procent av raden demonstrerar hur många procent av varje bransch som gjorde överavskrivning och/eller avsättning till periodiseringsfonder.
- Procent av kolumn visar hur många procent inom varje respektive bransch som använder sig av överavskrivning och/eller avsättning till periodiseringsfonder.
- Raden ”totalt” åskådliggör hur många företag varje bransch innehåller samt procentfördelning på det.

Förkortningar

ÖA – överavskrivning

P-fond – periodiseringsfond

EN – Energi

MA – Material

IND - Industri

SKV – Sällanköpsvaror

DGV – Dagligvaror

HV – Hälsovård

FI – Finans

TEL – Teleoperatör

		EN	MAT	IND	SKV	DGV	HV	FI	IT	TEL	Totalt
Använder ÖA 2003	Antal	0	3	3	3	0	3	3	1	0	16
	% rad	0%	18,75%	18,75%	18,75%	0%	18,75%	18,75%	6,25%	0%	100%
	% kolumn	0%	50%	18,75%	50%	0%	75%	18,75%	50%	0%	26,67%
Använder ej ÖA 2003	Antal	4	3	13	3	3	1	13	1	3	44
	% rad	9,10%	6,82%	29,54%	6,82%	6,82%	2,27%	29,54%	2,27%	6,82%	100 %
	% kolumn	100%	50%	81,25%	50%	100%	25%	81,25%	50%	100%	73,33%
Använder ÖA 2004	Antal	0	2	1	1	1	2	3	0	0	10
	% rad	0%	20%	10%	10%	10%	20%	30%	0%	0%	100%
	% kolumn	0%	33,33%	6,25%	16,67%	33,33%	50%	18,75%	0%	0%	16,67%
Använder ej ÖA 2004	Antal	4	4	15	5	2	2	13	2	3	50
	% rad	8%	8%	30%	10%	4%	4%	26%	4%	6%	100%
	% kolumn	100%	66,67%	93,75%	83,33%	66,67%	50%	81,25%	100%	100%	83,33%
Använder ÖA 2005	Antal	0	3	2	1	1	1	3	0	1	12
	% rad	0%	25%	16,67%	8,33%	8,33%	8,33%	25%	0%	8,33%	100%
	% kolumn	0%	50%	12,50%	16,67%	33,33%	25%	18,75%	0%	33,33%	25%
Använder ej ÖA 2005	Antal	4	3	14	5	2	3	13	2	2	48
	% rad	8,33%	6,25	29,16	10,42	4,17	6,25%	27,08%	4,17%	4,17%	100%
	% kolumn	100%	50%	87,5%	83,33%	66,67%	75%	81,25%	100%	66,67%	75%
Använder ÖA 2006	Antal	0	1	5	2	0	1	2	0	1	12
	% rad	0%	8,33%	41,67%	16,67%	0%	8,33%	16,67%	0%	8,33%	100%
	% kolumn	0%	16,67%	31,25%	33,33%	0%	25%	12,50%	0%	33,33%	25%
Använder ej ÖA 2006	Antal	4	5	11	4	3	3	14	2	2	48
	% rad	8,33%	10,41%	22,92%	8,33%	6,25%	6,25%	29,17%	4,17%	4,17%	100%
	% kolumn	100%	83,33%	68,75%	66,67%	100%	75%	87,50%	100%	66,67%	75%
Totalt	Antal	4	6	16	6	3	4	16	2	3	60
	% rad	6,67%	10%	26,67	10%	5%	6,67%	26,67	3,33%	5%	100%

		EN	MAT	IND	SKV	DGV	HV	FI	IT	TEL	Totalt
Använder p-fond 2003	Antal % rad % kolumn	0 0% 0%	2 9,10% 33,33%	5 22,73% 31,25%	3 13,63% 50%	3 13,63% 100%	2 9,10% 50%	6 27,27% 37,5%	0 0% 0%	1 4,54% 33,33%	22 100% 36,67%
Använder ej p-fond 2003	Antal % rad % kolumn	4 10,53% 100%	4 10,53% 66,67%	11 28,95% 68,25%	3 7,89% 50%	0 0% 0%	2 5,26% 50%	10 26,32% 62,5%	2 5,26% 100%	2 5,26% 66,67%	38 100% 63,33%
Använder p-fond 2004	Antal % rad % kolumn	0 0% 0%	1 6,25% 16,67%	4 25% 25%	1 6,25% 16,67%	3 18,75% 100%	2 12,50% 50%	4 25% 25%	0 0% 0%	1 6,25% 33,33%	16 100% 26,67%
Använder ej p-fond 2004	Antal % rad % kolumn	4 9,10% 100%	5 11,36% 83,33%	12 27,27% 75%	5 11,36% 83,33%	0 0% 0%	2 4,55% 50%	12 27,27% 75%	2 4,54% 100%	2 4,55% 66,70%	44 100% 73,33%
Använder p-fond 2005	Antal % rad % kolumn	0 0% 0%	1 12,50% 16,67%	2 25% 12,50%	1 12,50% 16,67%	0 0% 0%	2 25% 50%	2 25% 12,50%	0 0% 0%	0 0% 0%	8 100% 13,33%
Använder ej p-fond 2005	Antal % rad % kolumn	4 7,69% 100%	5 9,61% 83,33%	14 26,92% 87,50%	5 9,61% 83,33%	3 5,77% 100%	2 3,85% 50%	14 26,92% 87,50%	2 3,85% 100%	3 5,77% 100%	52 100% 86,67%
Använder p-fond 2006	Antal % rad % kolumn	0 0% 0%	1 7,14% 16,67%	4 28,57% 25%	2 14,29% 33,33%	0 0% 0%	3 21,43% 75%	3 21,43% 18,75%	0 0% 0%	1 7,14% 33,33%	14 100% 23,33%
Använder ej p-fond 2006	Antal % rad % kolumn	4 8,70% 100%	5 10,87% 83,33%	12 26,09% 75%	4 8,70% 66,67%	3 6,52% 100%	1 2,17% 25%	13 28,26% 81,25%	2 4,35% 100%	2 4,35% 66,67%	46 100% 76,67%
Totalt	Antal % rad	4 6,67%	6 10%	16 26,67	6 10%	3 5%	4 6,67%	16 26,67	2 3,33%	3 5%	60 100%

Se vidare under bilaga 10 för kompletterande redovisning av korstabellen

Bilaga 3

Branscher som använder sig av bokslutsdispositioner (avsättning till obeskattade reserver)					
		2003	2004	2005	2006
Energi	Ja	0	0	0	0
	Ja i %	0 %	0 %	0 %	0 %
	Nej	4	4	4	4
	Nej i %	100 %	100 %	100 %	100 %
Material	Ja	3	3	3	3
	Ja i %	50 %	50 %	50 %	50 %
	Nej	3	3	3	3
	Nej i %	50 %	50 %	50 %	50 %
Industri	Ja	7	7	4	9
	Ja i %	43,75 %	43,75 %	25 %	56,25 %
	Nej	9	9	12	7
	Nej i %	56,25 %	56,25 %	75 %	43,75 %
Sällanköpsvaror	Ja	5	1	2	2
	Ja i %	83,33 %	16,67 %	33,33 %	33,33 %
	Nej	1	5	4	4
	Nej i %	16,67 %	83,33 %	66,67 %	66,67 %
Dagligvaror	Ja	3	3	1	0
	Ja i %	100 %	100 %	33,33 %	0 %
	Nej	0	0	2	3
	Nej i %	0 %	0 %	66,67 %	100 %
Hälsovård	Ja	4	4	3	3
	Ja i %	100 %	100 %	75 %	75 %
	Nej	0	0	1	1
	Nej i %	0 %	0 %	25 %	25 %
Finans	Ja	7	5	4	4
	Ja i %	43,75 %	31,25 %	25 %	25 %
	Nej	9	11	12	12
	Nej i %	56,25 %	68,75 %	75 %	75 %
IT	Ja	1	0	0	0
	Ja i %	50 %	0 %	0 %	0 %
	Nej	1	2	2	2
	Nej i %	50 %	100 %	100 %	100 %
Teleoperatör	Ja	1	1	1	1
	Ja i %	33,33 %	33,33 %	33,33 %	33,33 %
	Nej	2	2	2	2
	Nej i %	66,67 %	66,67 %	66,67 %	66,67 %

Bilaga 4

Diagram över tabellerna

Diagram 1 visar hur många av företagen som använder sig av överavskrivning och eller avsättning till periodiseringsfonder för åren 2003 till 2006.

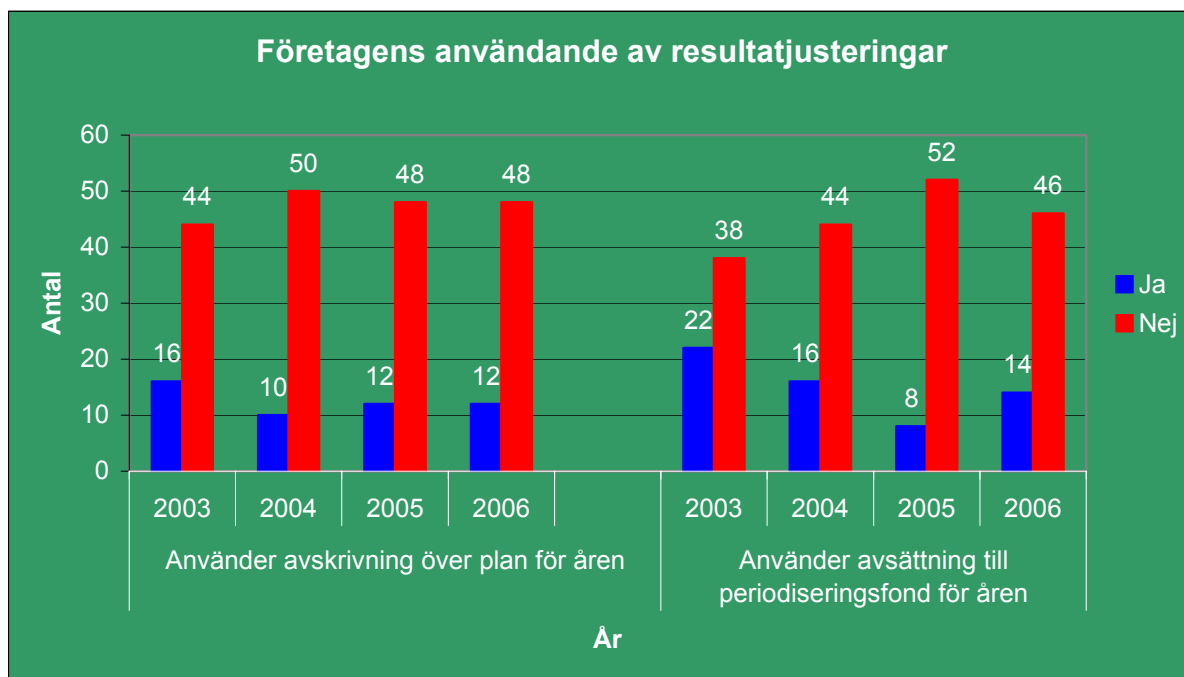

Diagram 2 visar hur procentfördelningen ser ut bland företagen som använder sig av överavskrivning och eller avsättning till periodiseringsfonder för åren 2003 till 2006.

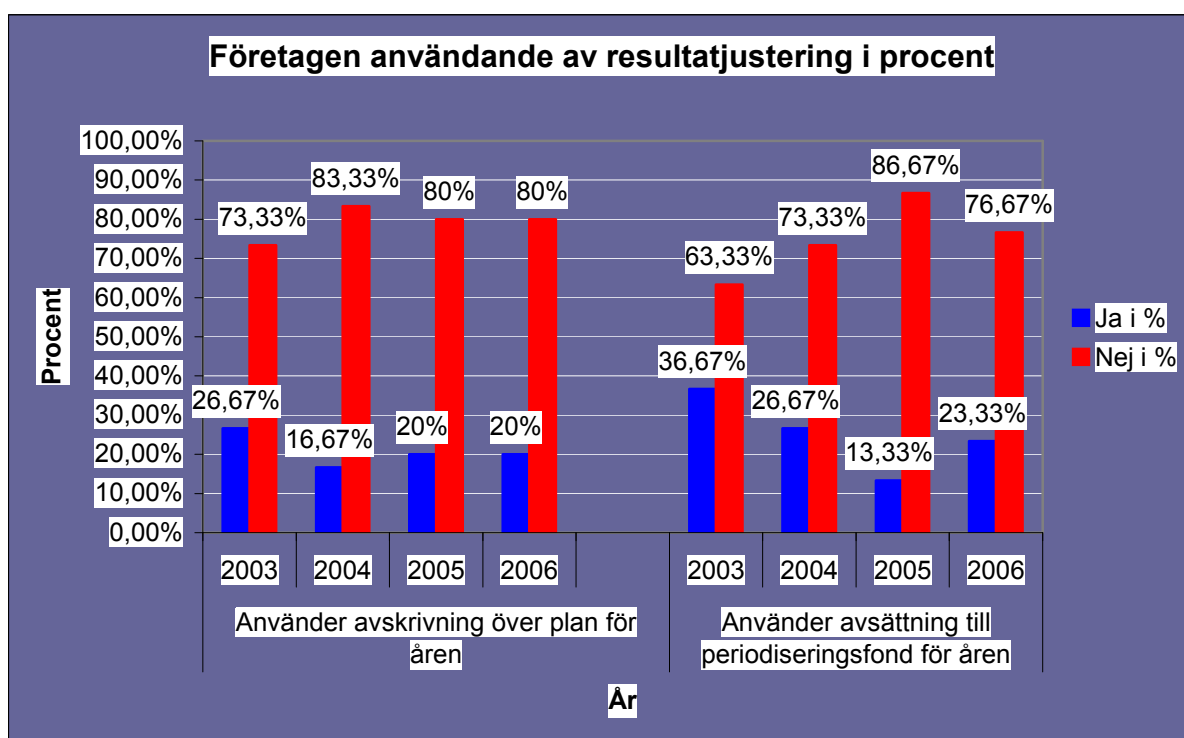

Diagram 3 visar hur fördelningen bland företagen för användandet av bokslutsdispositioner såg ut under åren 2003 till 2006.

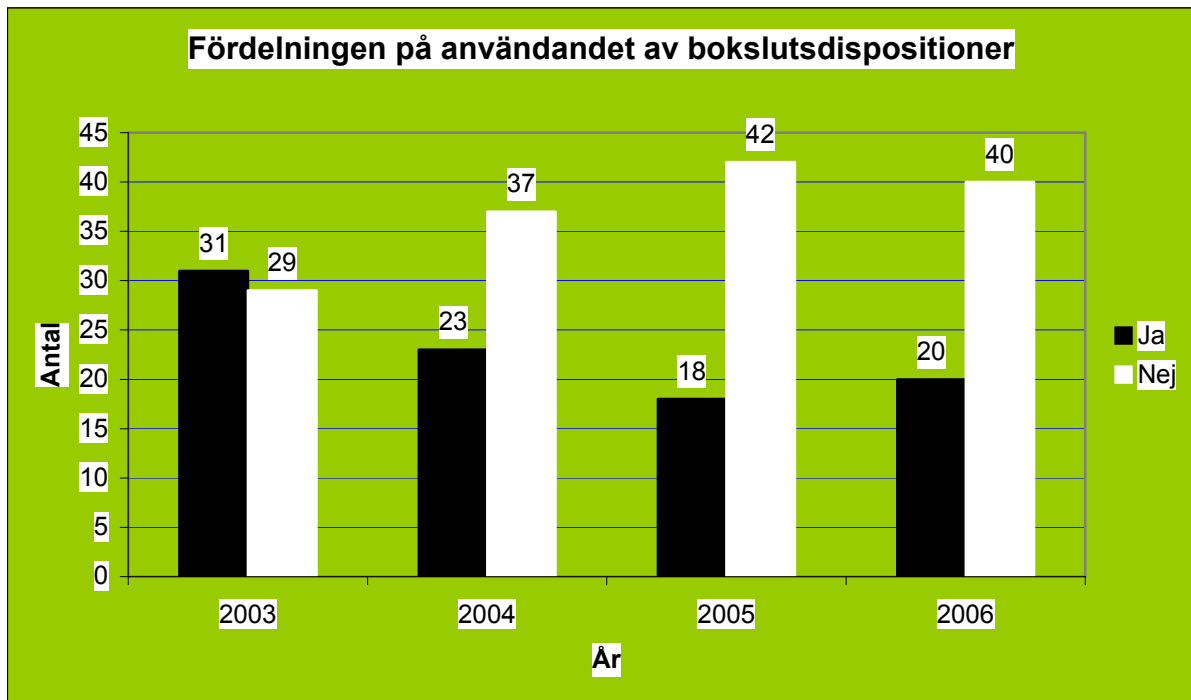
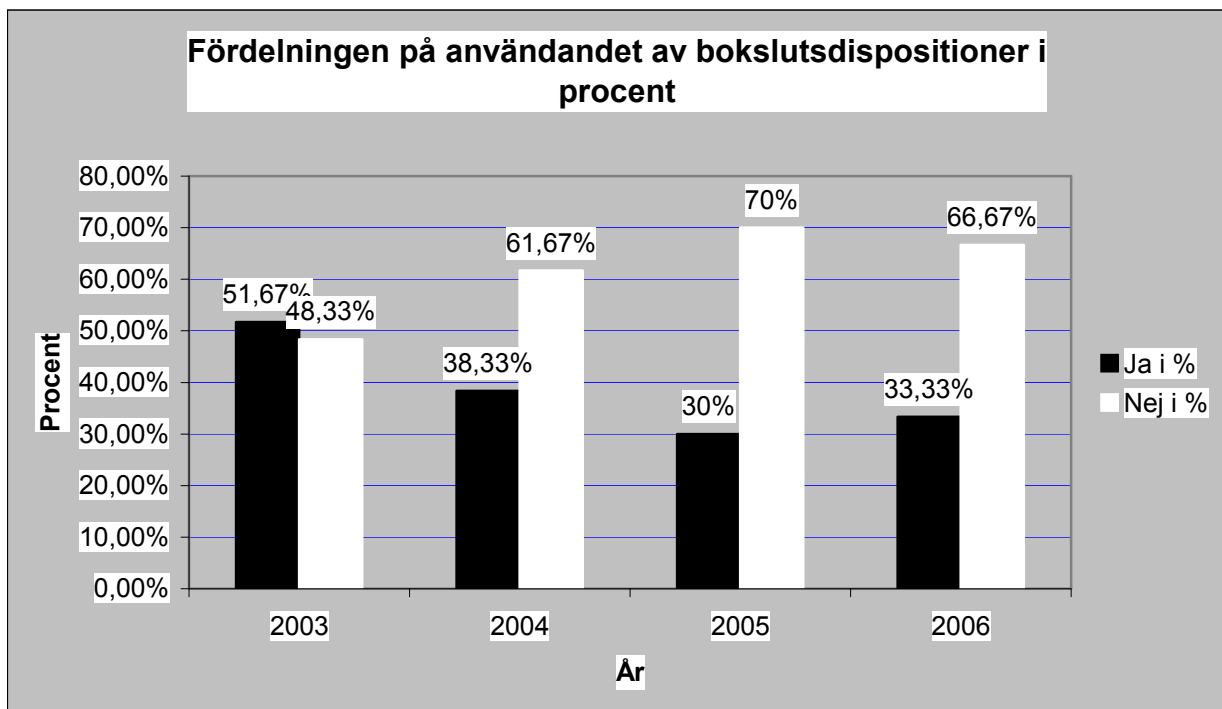

Diagram 4 visar hur fördelningen bland företagen för användandet av bokslutsdispositioner såg ut i procent under åren 2003 till 2006.

Bilaga 5

Nedan åskådliggörs företagens resultat för varje respektive år, för att visa hur obeskattade reserver påverkade resultatet eller hur resultatet påverkade obeskattade reserver. Resultaten som visas är efter skatt och skrivs i tusen kronor om ingenting annat nämns.

Energi

Företag	2003	2004	2005	2006
Lundin Petroleum	-150 147	17 961	6 265	1 754 833
PA Resources	-2 697 038	5 274	-24 555	-46 078
West Siberian Resources ⁸³	-23 656	16 273	-1 026	5 681
Vostok Gas ⁸⁴	47 928	20 627	46 684	6 822

Material

Företag	2003	2004	2005	2006
Boliden	0	0	0	6 531 000
Holmen	967 000	1 010 000	937 000	769 000
Lundin Mining	0	-9 308	-30 357	-190 425
SCA	2 529 000	3 804 000	701 000	783 000
SSAB	804 000	2 045 000	2 653 000	6 712 000
Stora Enso ⁸⁵	1 981,7	121,1	-239,7	764

Industri

Företag	2003	2004	2005	2006
ABB	-3 110 000	202 000	192 000	-391 000
Alfa Laval	177 000	-59 800	-30 400	1 811 400
Assa Abloy	-439 000	3 869 000	715 000	894 000
Atlas Copco	2 049 000	2 013 000	8 562 000	52 689 000
Hexagon	15 000	-4 000	729 000	-68 000
Lindab	-53 000	62 000	-30 000	241 000
NCC	-97 000	718 000	1 333 000	204 000
Saab	741 000	828 000	295 000	1 020 000
Sandvik	448 000	6 904 000	3 731 000	9 623 000
Scania	1 772 000	4 059 000	4 032 000	10 520 000
Seco Tools	237 000	778 000	784 000	873 000
Securitas	2 959 100	7 187 500	4 014 900	2 677 100
Skanska	1 416 000	1 781 000	1 024 000	2 207 000
SKF	430 000	547 000	1 491 000	8 039 000
Trelleborg	365 000	3 164 000	-687 000	215 000
Volvo	-2 189 000	5 146 000	4 360 000	4 349 000

⁸³ Skrivet i Tusen US Dollar

⁸⁴ Skrivet i Tusen US Dollar

⁸⁵ Skrivet i MEUR (Miljoner Euro)

Sällanköpsvaror

Företag	2003	2004	2005	2006
Autoliv	903 000	2 038 000	1 026 000	1 751 000
Electrolux	5 836 000	2 214 000	1 997 000	10 768 000
H&M	4 540 600	8 119 900	9 035 000	8 667 000
Husqvarna	5 836 000	2 214 000	915 000	810 000
MTG	155 800	-21 200	-161 700	131 600
Securitas Direct	1 387	14 628	11 471	102 866

Dagligvaror

Företag	2003	2004	2005	2006
Axfood	7 000	-204 000	406 000	33 000
Oriflame	-10 629	-673	-847	9 451
Swedish Match	971 000	872 000	4 562 000	6 619 000

Hälsovård

Företag	2003	2004	2005	2006
AstraZeneca	8 429 000	7 528 000	25 685 000	13 160 000
Elekta	24 000	9 000	21 000	13 000
Getinge	275 600	334 000	404 700	452 700
Meda	3 500	24 500	89 800	24 500

Finans

Företag	2003	2004	2005	2006
Castellum	333 000	238 000	444 000	671 000
Fabege	1 272 000	693 000	2 787 000	1 971 000
Hufvudstaden	97 700	547 600	117 000	1 622 400
Industrivärden	-1 052 000	1 280 000	10 367 000	6 292 000
Investor	129 000	5 854 000	16 170 000	17 147 000
JM	821 000	30 000	1 640 000	226 000
Kaupthing Bank	-3 187	-6 650	39 987	-747
Kinnevik	2 816 000	2 891 000	338 000	211 000
Latour	1 232 000	775 000	378 000	469 000
Lundbergföretagen	564 000	1 376 000	1 122 000	1 084 000
Melker Schörling	34 915	145 557	1 784 000	833 000
Nordea Bank ⁸⁶	1 230 000	1 256 000	917 000	4 642 000
Ratos	778 000	1 224 000	1 376 000	4 466 000
SEB	2 284 000	5 069 000	2 559 000	4 162 000
SHB	7 314 000	18 018 000	8 867 000	10 707 000
Swedbank	4 597 000	12 241 000	5 429 000	5 329 000

⁸⁶ Skrivet i MEUR (Miljoner Euro)

IT

Företag	2003	2004	2005	2006
Ericsson	1 250 000	7 160 000	13 399 000	12 362 000
TietoEnator	-34 526	13 913	109 588	-187 760

Teleoperatör

Företag	2003	2004	2005	2006
Millicom ⁸⁷	178 823	68 241	4 145	159 983
Tele2	164 000	252 000	2 000	564 000
TeliaSonera	3 328 000	10 467 000	1 853 000	3 228 000

⁸⁷ Skrivet i Tusen US Dollar

Bilaga 6

Hur stora avskrivningarna över plan är för varje respektive år. Siffrorna skrivs i tusen kronor om ingenting annat nämns. Minus minskar obeskattade reserver och bolaget återför obeskattade reserver till beskattning.

Energi

Företag	2003	2004	2005	2006
Lundin Petroleum	0	0	0	0
PA Resources	0	0	0	0
West Siberian Resources	0	0	0	0
Vostok Gas	0	0	0	0

Material

Företag	2003	2004	2005	2006
Boliden	0	0	0	0
Holmen	1 000	-4 000	5 000	-4 000
Lundin Mining	-	0	0	0
SCA	1 000	2 000	2 000	3 000
SSAB	0	0	0	0
Stora Enso ⁸⁸	33,5	13,3	3,4	-40,8

Industri

Företag	2003	2004	2005	2006
ABB	-8 000	-8 000	-2 000	-1 000
Alfa Laval	0	0	0	0
Assa Abloy	0	0	0	0
Atlas Copco	0	0	0	1 000
Hexagon	0	0	0	0
Lindab	-944	-7 488	-6 457	-1 003
NCC	0	0	10 000	5 000
Saab	13 000	-16 000	-12 000	15 000
Sandvik	112 000	168 000	171 000	143 000
Scania	0	0	0	0
Seco Tools	-35 000	-38 000	-2 000	28 000
Securitas	700	-3 700	-1 800	-7 700
Skanska	-1 000	0	0	0
SKF	0	0	0	0
Trelleborg	0	0	0	0
Volvo	0	1 000	0	0

⁸⁸ Skrivet i MEUR (Miljoner Euro)

Sällanköpsvaror

Företag	2003	2004	2005	2006
Autoliv	0	0	0	0
Electrolux	-11 000	-46 000	-14 000	0
H&M	22 400	6 900	-2 000	-3 000
Husqvarna	38 014	-8 400	-5 600	17 000
MTG	0	0	0	0
Securitas Direct	159	-128	8	20 760

Dagligvaror

Företag	2003	2004	2005	2006
Axfood	0	1 000	7 000	0
Oriflame	0	-264	0	0
Swedish Match	0	0	0	0

Hälsovård

Företag	2003	2004	2005	2006
AstraZeneca	908 000	-441 000	-419 000	-397 000
Elekta	0	0	0	0
Getinge	5 300	6 200	0	-11 700
Meda	78 300	44 000	224 000	318 300

Finans

Företag	2003	2004	2005	2006
Castellum	0	0	0	0
Fabege	0	0	0	0
Hufvudstaden	10 500	6 500	14 100	8 000
Industrivärden	0	0	0	0
Investor	0	0	0	0
JM	-9 000	-4 000	0	0
Kaupthing Bank	0	0	0	0
Kinnevik	0	-	0	-
Latour	0	0	0	0
Lundbergföretagen	0	0	0	0
Melker Schörling	0	0	0	0
Nordea Bank ⁸⁹	0	0	0	0
Ratos	0	0	0	0
SEB	1 251 000	1 129 000	1 342 000	688 000
SHB	0	0	0	0
Swedbank	86 000	89 000	236 000	-132 000

⁸⁹ Skrivet i MEUR (Miljoner Euro)

IT

Företag	2003	2004	2005	2006
Ericsson	43 000	-52 000	-10 000	-13 000
TietoEnator	0	0	0	-26

Teleoperatör

Företag	2003	2004	2005	2006
Millicom	0	0	0	0
Tele2	0	0	0	0
TeliaSonera	-972 000	-10 779 000	11 529 000	869 000

Bilaga 7

Hur stora avsättningarna till periodiseringsfonderna var för varje respektive år. Siffrorna skrivs i tusen kronor om ingenting annat nämns. Minus minskar avsättningarna till periodiseringsfonderna och bolaget återför avsättningarna till beskattning. Endast avsättningar tas upp när företaget både gör en återföring och en avsättning från och till periodiseringsfond.

Energi

Företag	2003	2004	2005	2006
Lundin Petroleum	0	0	0	0
PA Resources	0	0	0	0
West Siberian Resources	0	0		0
Vostok Gas	0	0	0	0

Material

Företag	2003	2004	2005	2006
Boliden	0	0	0	0
Holmen	518 000	590 000	520 000	490 000
Lundin Mining	-	0	0	0
SCA	54 000	-708 000	0	0
SSAB	-26 000	-148 000	-30 000	0
Stora Enso ⁹⁰	0	0	0	0

Industri

Företag	2003	2004	2005	2006
ABB	0	0	0	0
Alfa Laval	0	80 400	25 000	254 400
Assa Abloy	0	0	0	0
Atlas Copco	321 000	436 000	0	0
Hexagon	-34 000	-40 000	0	0
Lindab	24 162	47 425	85 600	623
NCC	0	0	-602 000	0
Saab	0	-234 000	0	0
Sandvik	64 000	-254 000	0	-437 000
Scania	-284 000	814 000	-705 000	-634 000
Seco Tools	68 000	-348 000	0	-91 000
Securitas	-3 800	-4 800	-8 100	0
Skanska	115 000	-926 000	0	0
SKF	0	0	0	315 000
Trelleborg	0	0	0	0
Volvo	0	-1 525 000	0	2 000 000

⁹⁰ Skrivet i MEUR (Miljoner Euro)

Sällanköpsvaror

Företag	2003	2004	2005	2006
Autoliv	23 000	-44 000	0	0
Electrolux	70 000	-70 000	0	0
H&M	257 000	284 200	1 076 000	0
Husqvarna	0	0	0	266 000
MTG	0	0	0	0
Securitas Direct	0	-20	-801	3 100

Dagligvaror

Företag	2003	2004	2005	2006
Axfood	184 000	203 000	-672 000	0
Oriflame	324	264	0	0
Swedish Match	230 000	310 000	-1 450 000	0

Hälsovård

Företag	2003	2004	2005	2006
AstraZeneca	1 580 000	4 099 000	6 400 000	7 600 000
Elekta	7 000	10 000	4 000	5 000
Getinge	0	-900	0	0
Meda	-3 200	-200	-7 600	18 400

Finans

Företag	2003	2004	2005	2006
Castellum	0	0	0	0
Fabege	3 000	-3 000	0	0
Hufvudstaden	49 000	95 000	102 500	116 000
Industrivärden	0	0	0	0
Investor	0	0	0	0
JM	17 000	10 000	-943 000	131 000
Kaupthing Bank	0	0	0	0
Kinnevik	0	0	0	0
Latour	0	0	0	0
Lundbergföretagen	102 000	49 000	24 000	41 000
Melker Schörling	0	0	0	0
Nordea Bank ⁹¹	0	0	0	0
Ratos	0	0	0	0
SEB	282 000	-4 500 000	0	0
SHB	1 450 000	-12 255 000	0	0
Swedbank	-635 000	4 729 000	0	0

⁹¹ Skrivet i MEUR (Miljoner Euro)

IT

Företag	2003	2004	2005	2006
Ericsson	0	-774 000	0	0
TietoEnator	-99	-2 785	-20 495	-74 060

Teleoperatör

Företag	2003	2004	2005	2006
Millicom	0	0	0	0
Tele2	0	0	0	0
TeliaSonera	1 700 000	105 000	-1 404 000	2 526 000

Bilaga 8

Ingående balans är ackumulerade anskaffningsvärdet minus ackumulerade avskrivningar på maskinerna och inventarierna för år 2003 för varje företag. Skillnad ackumulerade anskaffningsvärdet och ackumulerade avskrivningar för varje år. Siffrorna skrivs i tusen kronor.

Energi

Företag	IB Maskiner och Inventarier	2003	2004	2005	2006
Lundin Petroleum	49	95	0	0	0
PA Resources	35	333	304	260	203
West Siberian Resources ⁹²	17	9	11	5	76
Vostok Gas ⁹³	8	46	41	2	0

Material

Företag	IB Maskiner och Inventarier	2003	2004	2005	2006
Boliden	0	0	0	0	0
Holmen	53 000	58 000	48 000	54 000	43 000
Lundin Mining	-	-	254	589	1 840
SCA	4 000	2 000	1 000	1 000	1 000
SSAB	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Stora Enso ⁹⁴	1 387.3	1 397.5	1 383.4	1 848.3	1 718.2

Industri

Företag	IB Maskiner och Inventarier	2003	2004	2005	2006
ABB	2 000	23 000	14 000	12 000	13 000
Alfa Laval	0	0	0	0	0
Assa Abloy	5 000	8 000	9 000	10 000	7 000
Atlas Copco	8 000	7 000	6 000	5 000	6 000
Hexagon	1 000	1 000	1 000	0	1 000
Lindab	0	0	0	0	0
NCC ⁹⁵	69 000	114 000	119 000	110 000	121 000
Saab	356 000	411 000	426 000	451 000	627 000
Sandvik	3 047 000	3 122 000	3 701 000	3 855 000	3 801 000
Scania	0	0	0	0	0
Seco Tools	550 000	527 000	493 000	484 000	559 000
Securitas	3 200	3 200	2 700	2 200	3 600
Skanska ⁹⁶	5 000	2 000	3 000	3 000	3 000

⁹² Skrivet i TUSD (Tusen dollar)

⁹³ Skrivet i TUSD (Tusen dollar)

⁹⁴ Skrivet i MEUR (Miljoner Euro)

⁹⁵ Fel i årsredovisningen 2005, not 22

Industri fortsätter

Företag	IB Maskiner och Inventarier	2003	2004	2005	2006
SKF	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
Trelleborg	7 000	7 000	8 000	8 000	7 000
Volvo	9 000	8 000	9 000	8 000	8 000

Sällanköpsvaror

Företag	IB Maskiner och Inventarier	2003	2004	2005	2006
Autoliv	6 000	5 000	7 000	9 000	10 000
Electrolux	481 000	477 000	406 000	407 000	417 000
H&M	463 200	466 700	450 200	457 000	458 000
Husqvarna	348 595	374 681	380 623	364 000	384 000
MTG	200	100	100	0	0
Securitas Direct	122	902	1 060	1 398	2 299

Dagligvaror

Företag	IB Maskiner och Inventarier	2003	2004	2005	2006
Axfood	3 000	5 000	4 000	35 000	28 000
Oriflame	10 599	9 243	6 992	11 049	8 992
Swedish Match	1 000	1 000	3 000	3 000	1 000

Hälsovård

Företag	IB Maskiner och Inventarier	2003	2004	2005	2006
AstraZeneca	5 616 000	6 271 000	6 578 000	5 975 000	5 863 000
Elekta	0	0	0	0	0
Getinge	19 900	30 500	34 000	33 700	9 400
Meda	1 900	1 000	800	1 000	1 000

Finans

Företag	IB Maskiner och Inventarier	2003	2004	2005	2006
Castellum	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Fabege	5 000	4 000	0	1 000	1 000
Hufvudstaden	4 800	4 100	4 200		
Industrivärden	0	0	0	0	0
Investor	20 000	20 000	18 000	24 000	22 000
JM	36 000	26 000	14 000	9 000	11 000
Kaupthing Bank	0	0	0	0	0

⁹⁶ Fel i årsredovisning 2004, not 18

Finans fortsätter

Företag	IB Maskiner och Inventarier	2003	2004	2005	2006
Kinnevik	1 200	1 000	2 000	3 000	2 000
Latour	0	0	0	0	0
Lundbergföretagen	2 000	2 000	3 000	3 000	4 000
Melker Schörling	0	0	0	0	0
Nordea Bank ⁹⁷	0	0	51	43	57
Ratos	6 000	4 000	3 000	3 000	3 000
SEB	154 000	114 000	93 000	76 000	202 000
SHB	593 000	488 000	472 000	404 000	412 000
Swedbank	836 000	732 000	757 000	692 000	622 000

IT

Företag	IB Maskiner och Inventarier	2003	2004	2005	2006
Ericsson	15 000	392 000	278 000	258 000	232 000
TietoEnator	20 619	6 570	6 438	3 933	2 617

Teleoperatör

Företag	IB Maskiner och Inventarier	2003	2004	2005	2006
Millicom	0	0	0	0	0
Tele2	0	0	0	0	0
TeliaSonera	19 774 000	22 625 000	21 482 000	19 969 000	18 800 000

⁹⁷ Skrivet i MEUR (Miljoner Euro) Förändring av uppställning i årsredovisning angående inventarier

Bilaga 9

Ingående balans på anskaffningsvärdet på inventarierna för år 2003 för varje företag. Skillnad mellan investering, försäljning och nedskrivning för varje år. Siffrorna skrivs i tusen kronor.

Energi

Företag	IB Maskiner och Inventarier	2003	2004	2005	2006
Lundin Petroleum	73	85	-158	0	0
PA Resources	165	221	59	54	40
West Siberian Resources ⁹⁸	24	-7	9	-2	92
Vostok Gas ⁹⁹	40	50	17	-101	-6

Material

Företag	IB Maskiner och Inventarier	2003	2004	2005	2006
Boliden	0	0	0	0	0
Holmen	214 000	-10 000	5 000	-12 000	1 000
Lundin Mining	-	-	290	411	1 584
SCA	17 000	-1 000	0	0	-1 000
SSAB	4 000	0	0	-1 000	0
Stora Enso ¹⁰⁰	2 233,9	163,5	174,8	82,2	-

Industri

Företag	IB Maskiner och Inventarier	2003	2004	2005	2006
ABB	3 000	47 000	0	0	4 000
Alfa Laval	0	0	0	0	0
Assa Abloy	14 000	3 000	1 000	1 000	-2 000
Atlas Copco	20 000	2 000	0	1 000	3 000
Hexagon	3 000	0	0	-1 000	0
Lindab	37 963	4 911	-834	-23	4 577
NCC ¹⁰¹	291 000	65 000	-5 000	3 000	28 000
Saab	1 692 000	-232 000	37 000	219 000	621 000
Sandvik	7 551 000	407 000	809 000	354 000	233 000
Scania	0	0	0	0	0
Seco Tools	1 697 000	71 000	37 000	46 000	53 000
Securitas	10 400	500	-1 900	600	2 200
Skanska ¹⁰²	12 000	-7 000	3 000	1 000	1 000
SKF	7 000	1 000	1 000	1 000	0

⁹⁸ Skrivet i TUSD (Tusen dollar)

⁹⁹ Skrivet i TUSD (Tusen dollar)

¹⁰⁰ Skrivet i MEUR (Miljoner Euro)

¹⁰¹ Fel i årsredovisningen 2005, not 22

¹⁰² Fel i årsredovisning 2004, not 18

Industri fortsätter

Företag	IB Maskiner och Inventarier	2003	2004	2005	2006
Trelleborg	27 000	-4 000	2 000	-6 000	1 000
Volvo	47 000	0	2 000	-1 000	0

Sällanköpsvaror

Företag	IB Maskiner och Inventarier	2003	2004	2005	2006
Autoliv	20 000	2 000	3 000	-5 000	3 000
Electrolux	1 644 000	-5 000	-240 000	53 000	66 000
H&M	853 900	40 900	13 100	49 000	44 000
Husqvarna	950 091	-25 644	46 855	36 000	36 000
MTG	3 000	100	0	0	0
Securitas Direct	543	805	555	741	1 775

Dagligvaror

Företag	IB Maskiner och Inventarier	2003	2004	2005	2006
Axfood	8 000	3 000	3 000	28 000	0
Oriflame	27 728	4 278	2 457	7 515	-2 399
Swedish Match	7 000	-1 000	3 000	-2 000	-1 000

Hälsovård

Företag	IB Maskiner och Inventarier	2003	2004	2005	2006
AstraZeneca	15 473 000	1 644 000	1 191 000	-569 000	921 000
Elekta	0	0	0	0	0
Getinge	22 500	17 100	11 500	9 700	-34 700
Meda	20 300	-300	400	500	0

Finans

Företag	IB Maskiner och Inventarier	2003	2004	2005	2006
Castellum	3 000	0	0	0	0
Fabege	16 000	0	-16 000	1 000	1 000
Hufvudstaden	12 300	1 900	1 200	1 200	600
Industrivärden	0	0	0	0	0
Investor	25 000	5 000	4 000	12 000	4 000
JM	122 000	-32 000	-9 000	-2 000	2 000
Kaupthing Bank	0	0	0	0	0
Kinnevik	27 000	-18 000	1 000	2 000	-8 000
Latour	0	0	0	0	0
Lundbergföretagen	4 000	0	1 000	0	0

Finans fortsätter

Melker Schörling	0	0	0	0	0
Nordea Bank ¹⁰³	0	0	121	8	38
Ratos	14 000	1 000	0	0	1 000
SEB	2 045 000	-83 000	21 000	10 000	474 000
SHB	1 929 000	-106 000	-166 000	62 000 ¹⁰⁴	72 000 ¹⁰⁵
Swedbank	2 967 000	44 000	166 000	39 000	-406 000

IT

Företag	IB Maskiner och Inventarier	2003	2004	2005	2006
Ericsson	69 000	490 000	-37 000	58 000	-4 000
TietoEnator	85 692	-45 175	3 805	501	991

Teleoperatör

Företag	IB Maskiner och Inventarier	2003	2004	2005	2006
Millicom	0	0	0	0	0
Tele2	0	0	0	0	0
TeliaSonera	61 815 000	1 668 000	3 251 000	1 955 000	2 330 000

¹⁰³ Skrivet i MEUR (Miljoner Euro) Förändring av uppställning i årsredovisning angående inventarier

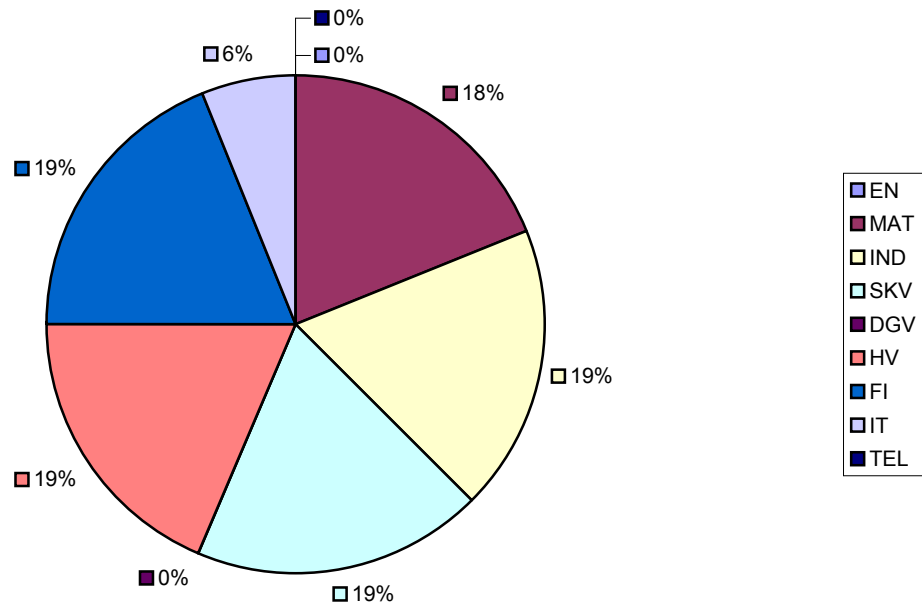
¹⁰⁴ Förändring av uppställning i årsredovisning angående inventarier

¹⁰⁵ Förändring av uppställning i årsredovisning angående inventarier

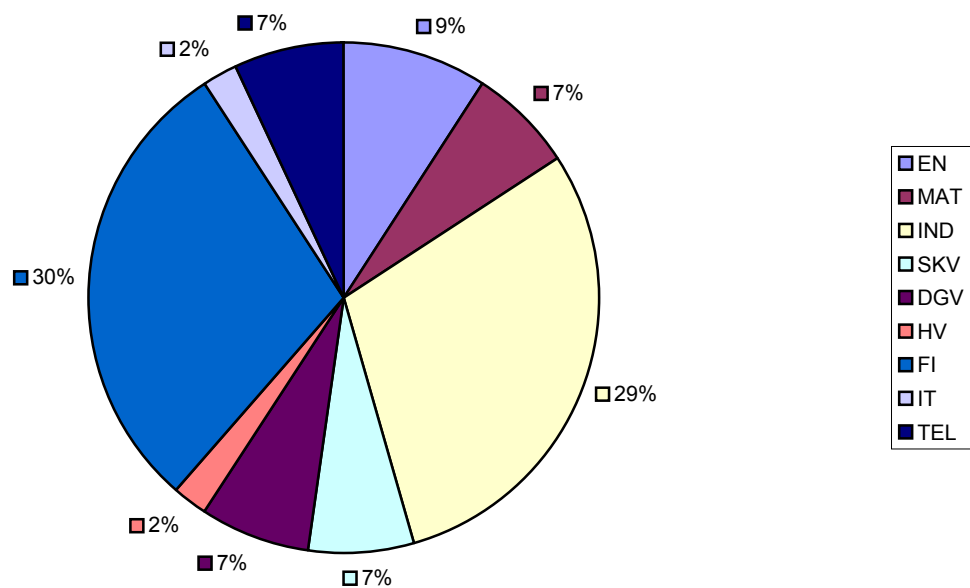
Bilaga 10

Diagram på korstabellen, som visar en procentuell fördelning på huruvida företagen inom varje bransch har använt sig av överavskrivningar eller inte och avsättning till periodiseringsfonder eller inte för varje respektive undersökt år.

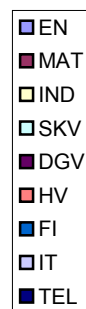
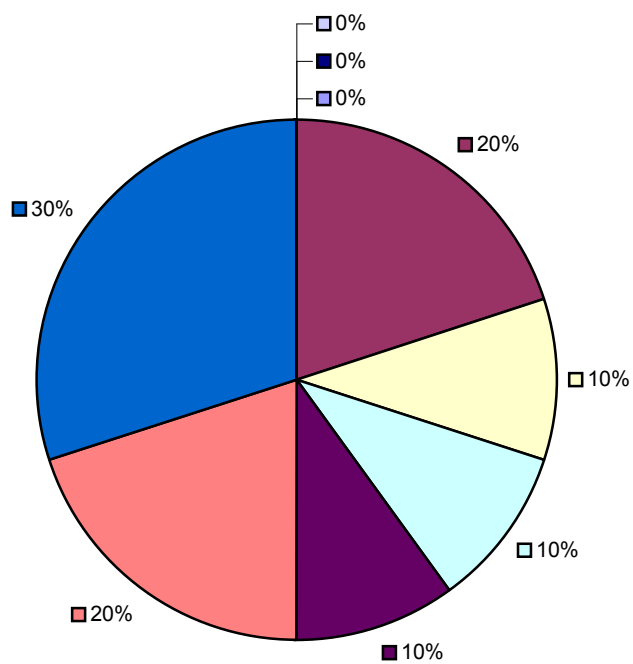
Använder ÖA 2003

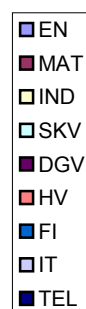
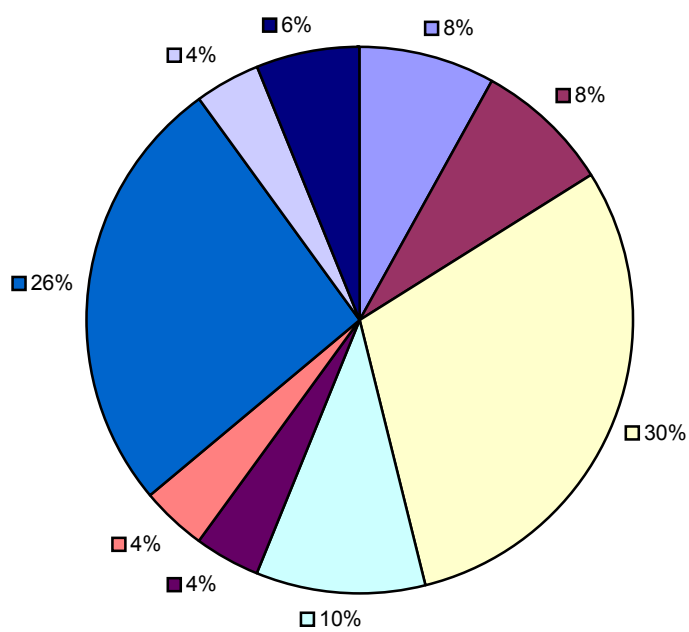
Använder ej ÖA 2003

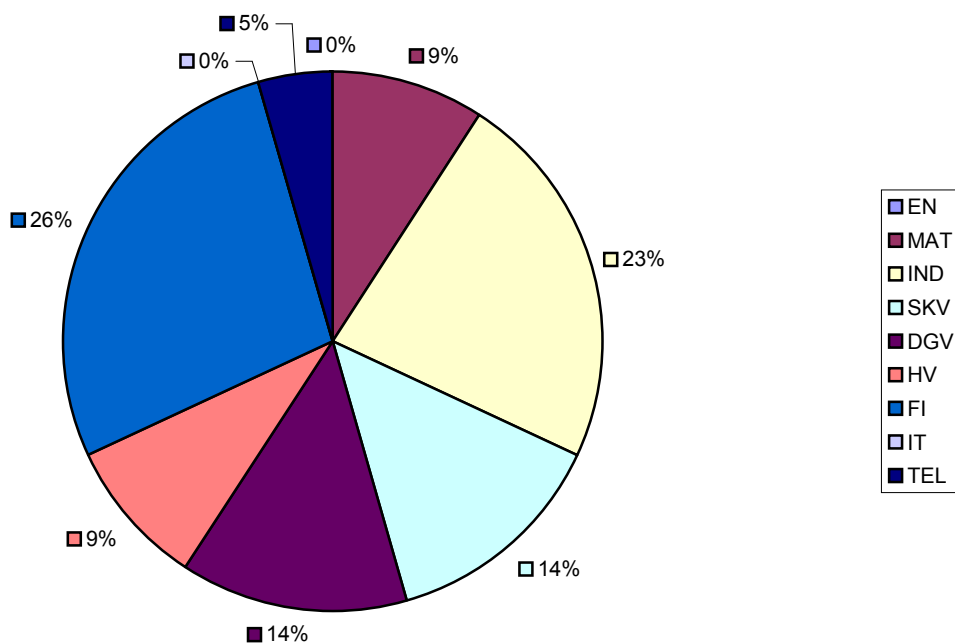
Använder ÖA 2004

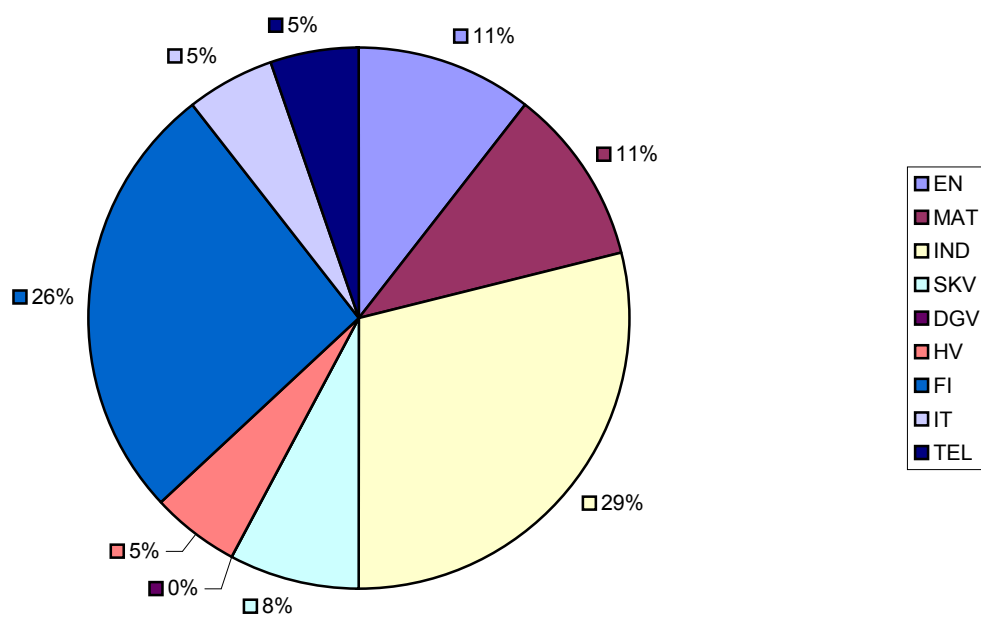
Använder ej ÖA 2004

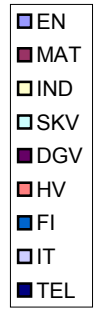
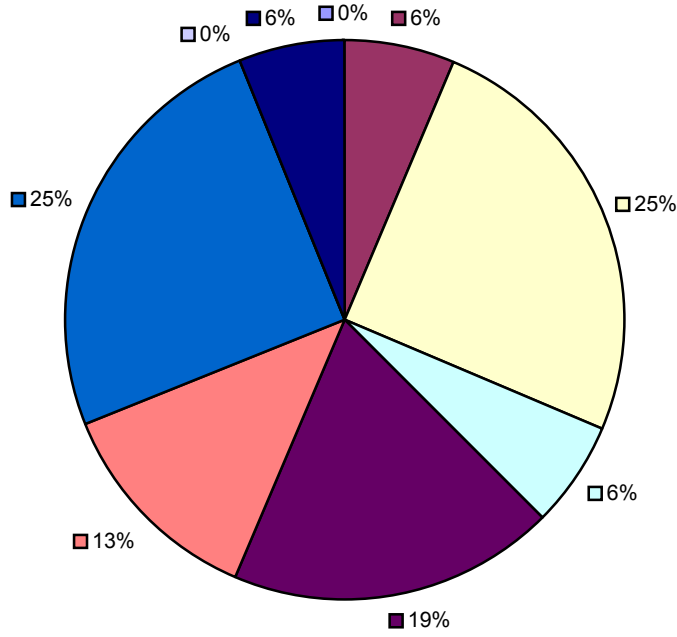
Använder p-fond 2003

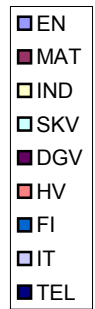
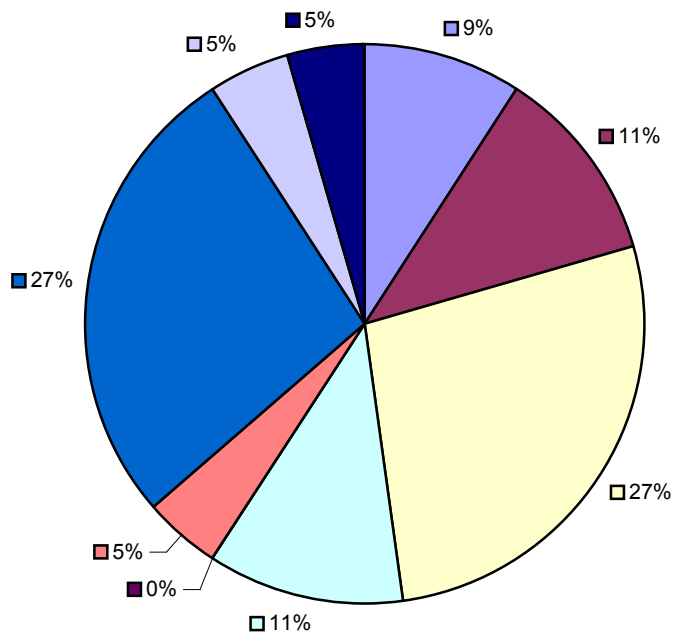
Använder ej p-fond 2003

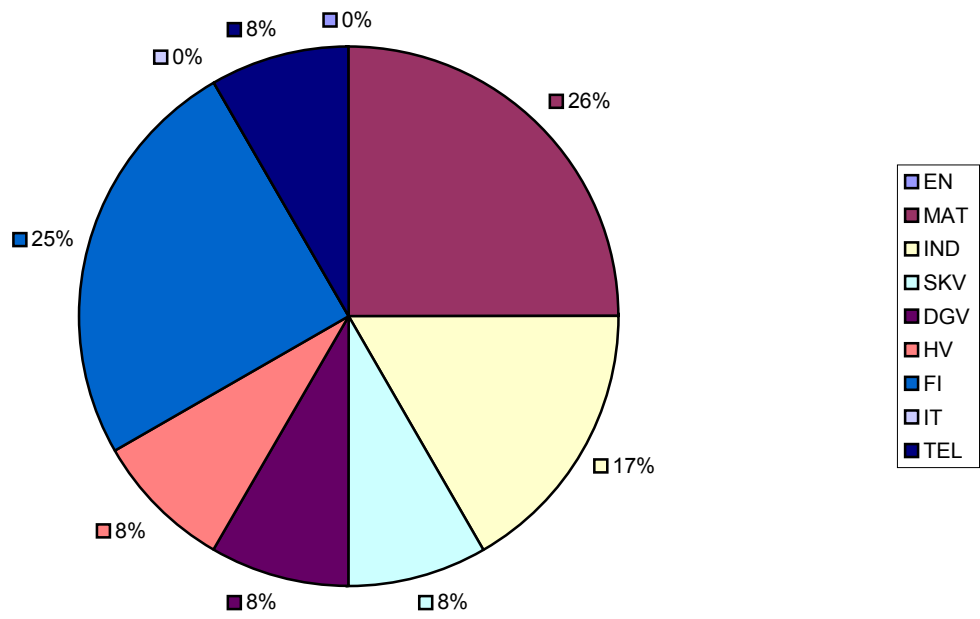
Använder p-fond 2004

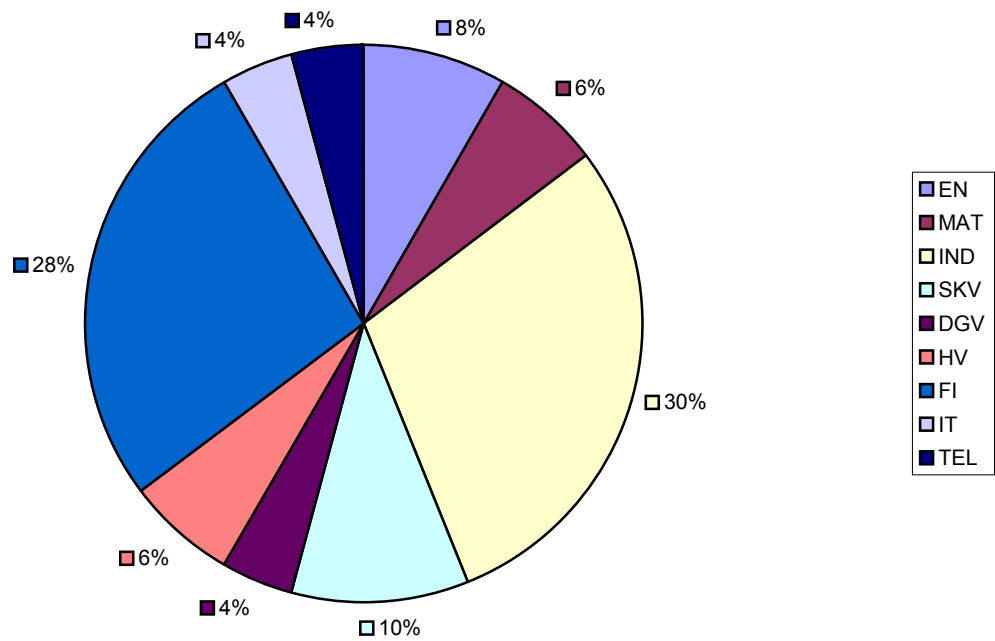
Använder ej p-fond 2004

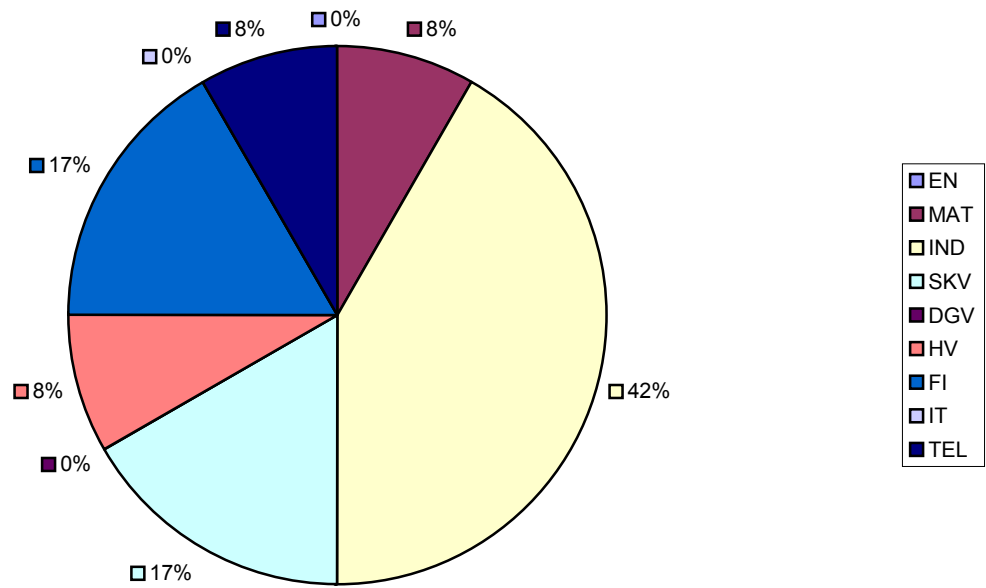
Använder ÖA 2005

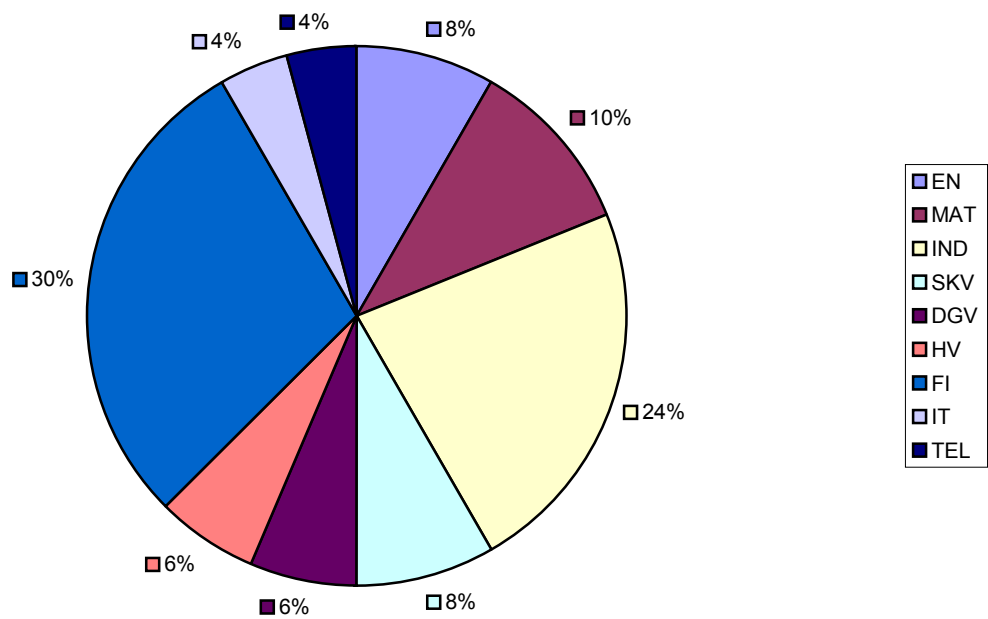
Använder ej ÖA 2005

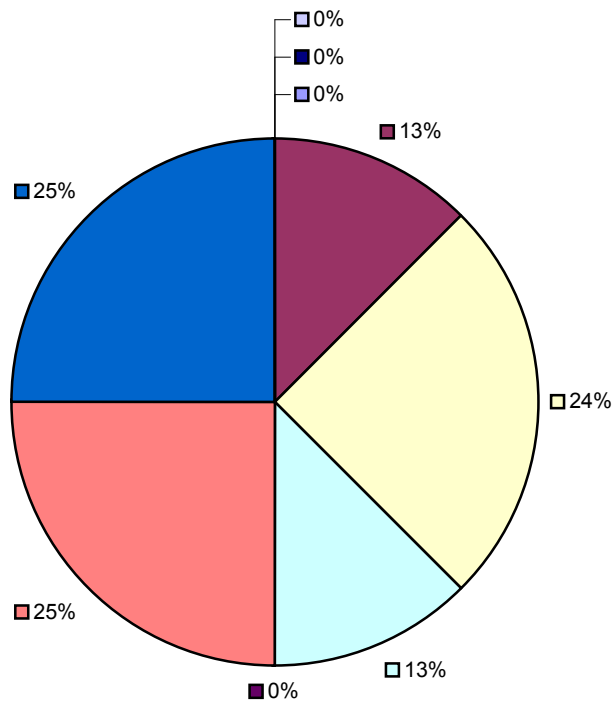
Använder ÖA 2006

Använder ej ÖA 2006

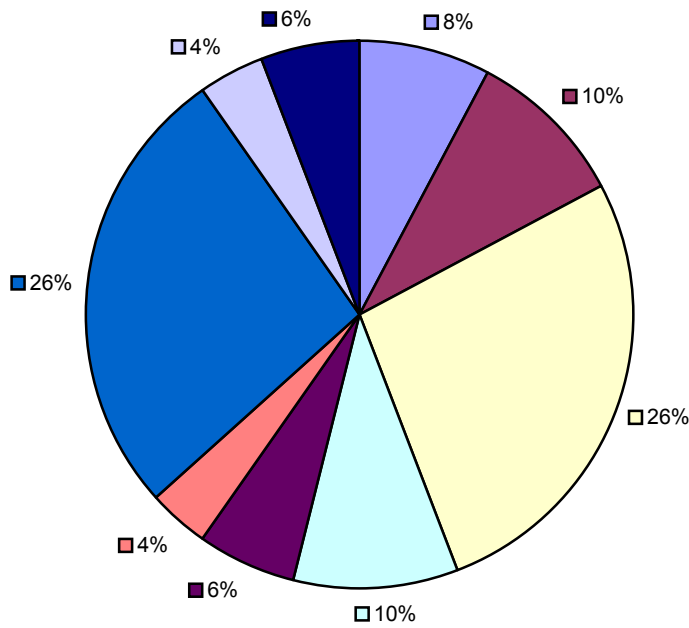

Använder p-fond 2005

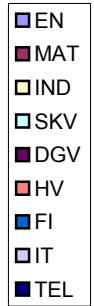
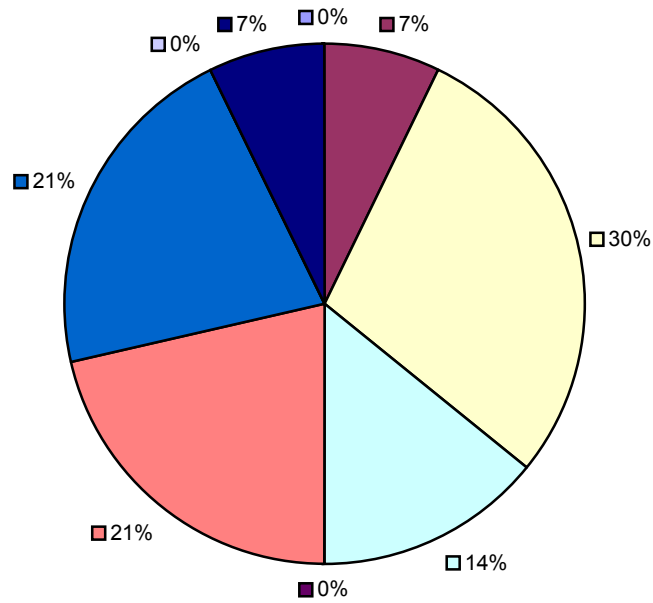
- EN
- MAT
- IND
- SKV
- DGV
- HV
- FI
- IT
- TEL

Använder ej p-fond 2005

- EN
- MAT
- IND
- SKV
- DGV
- HV
- FI
- IT
- TEL

Använder p-fond 2006

Använder ej p-fond 2006

